

Kehitysvammaohjaajana varhaiskasvatuksessa

Romppanen Anna-Kaisa

Julkaisuvuosi Laurea 2020

Laurea-ammattikorkeakoulu

Kehitysvammaohjaajana varhaiskasvatuksessa

Anna-Kaisa Romppanen

Sosionomi

Opinnäytetyö

Joulukuu, 2020

Tämä opinnäytetyön tavoitteena oli avata kehitysvammaohjaajan työtä varhaiskasvatuksessa, arkea monivammaisten lasten varhaiskasvatusryhmässä sekä monivammaisen lapsen varhaiskasvatuspolkua. Työn tavoitteena on myös oman ammatillisen kasvuni näkyväksi tekeminen ja kehitysvammaohjaajan työnkuvaan syvällisesti perehtyminen. Opinnäytetyön kirjoitusprosessin aikana työn keskeiseksi teemaksi nousi myös työhyvinvointi.

Työ on päiväkirjamuotoinen raportti työstäni kehitysvammaohjaajana monivammaisten lasten varhaiskasvatusryhmässä pääkaupunkiseudulla. Päiväkirjaraportointi on kirjattu ajalla 7.9.2020-13.11.2020, eli kymmenen viikon ajan. Päiväkirjaa on kirjoitettu päivittäin ja viikon päätteeksi viikkokooste, johon on kerätty tueksi myös teoretietoa.

Tämä opinnäytetyö tuo näkyväksi työtä monivammaisten lasten varhaiskasvatuksessa. Sitä iloa, onnistumisia, kannustamista ja yhteen hiileen puhaltamista, mitä arkemme on.

Anna-Kaisa Romppanen

Disabled Counselling in Early Childhood Education

Year 2020

Pages

76

The objective of this thesis was to explain the intricacies of the work of a counsellor of persons with disabilities, the everyday life of a group of persons with disabilities in early childhood education, and educational path of a child with disabilities.

Another objective of this thesis was to make the author's own professional growth visible, and to become profoundly familiar with the job description of a counsellor of persons with disabilities. Well-being at work also arose as a central theme during the writing process.

This thesis was written as a report in a learning diary format about the author's work as a counsellor with people with disabilities in an early childhood education group of children with multiple disabilities. The group was located in the metropolitan area, and the time of the report was set between 7.9.2020 to 13.11.2020. This diary was written daily, and at the end of each week a weekly summary was also written, which also contained theoretical background to support my diary.

This thesis made the work of an early childhood education counsellor for children with disabilities visible. It highlights the joy, the success, the supporting and the teamwork that entails the everyday lives and work.

Keywords: early childhood education, disability, multiple disabilities, support of growth and learning, well-being at work

Sisällys

1	Johdanto.....	7
2	Keskeiset ammattikäsitteet.....	8
2.1	Varhaiskasvatus.....	8
2.2	Varhaiskasvatussuunnitelma	10
2.3	Lapsen tukeminen varhaiskasvatuksessa.....	11
2.4	Kuntouttava varhaiskasvatus	12
2.5	Esiopetus	12
2.6	Henkilökohtainen opetuksen järjestämistä koskeva suunnitelma	13
2.7	Pidennetty oppivelvollisuus.....	13
2.8	Kehitysvammaisuus	14
2.9	Liikuntavammaisuus	15
3	Nykytilanne.....	17
3.1	Työtehtävissäni tarvittavat taidot	19
3.2	Sidosryhmät	20
3.3	Vuorovaikutustaidot	20
3.4	Kehittäminen	21
3.5	Opinnäytetyön tavoitteet	22
4	Päiväkirjaraportointi.....	22
4.1	Viikko 1	22
4.2	Viikko 2	25
4.3	Viikko 3	30
4.4	Viikko 4	37
4.5	Viikko 5	45
4.6	Viikko 6	49
4.7	Viikko 7	53
4.8	Viikko 8	59
4.9	Viikko 9	63
4.10	Viikko 10.....	69
5	Eettinen pohdinta	72
6	Yhteenveto ja pohdinta	73
	Lähteet.....	77
	Taulukot	79

1 Johdanto

Päädyin tekemään päiväkirjamuotoista opinnäytetyötä mutkien kautta. Koronavirus sotki aikaisemmat suunnitelmani ja olin tilanteessa, jossa minun piti keksiä jotakin uutta. Tutoropettajani vinkkasi minulle syksyllä 2020 alkavasta päiväkirjamuotoisen opinnäytetyön ryhmästä ja lähetin sähköpostia opinnäytetyön ohjaavalle opettajalle ja näin pääsin mukaan toteutukseen.

Ajattelen päiväkirjamuotoisen opinnäytetyön olevan minulle erittäin hyödyllinen, sillä olen aloittanut uudessa työssä kehitysvammaohjaajana varhaiskasvatuksessa. Olen työskennellyt varhaiskasvatuksessa aikaisemmin lastenhoitajana noin 6 vuoden ajan, sekä kaksi vuotta varhaiskasvatuksen opettajana, mutta kehitysvammaohjaajana olen uuden haasteen edessä. Minulla on tässä työssä paljon uutta opittavaa ja opiskeltavaa. Ajattelen, että tämä opinnäytetyömuoto auttaa minua hahmottamaan omaa työssä kehittymistäni, omia vahvuksiani sekä asioita, joita en vielä osaa. Työn avulla teen omaa työtäni ja kehittymistäni näkyväksi. Työ toimii myös erinomaisena itsereflektion välineenä.

Opinnäytetyöni tavoitteena on oppia lisää omasta työstäni ja sen toteuttamiseen vaikuttavista asioista ja ilmiöistä. Siitä, mitkä asiat ovat työssäni tärkeimpiä, ja miten niitä voin parhaiten toteuttaa. Haluan oppia näkemään ja käsittelemään omia työhöni liittyviä epävarmuuksia ja varmuuksia, omia vahvuksiani ja kehitettäviä kohteitani. Tavoitteenani on myös tehdä näkyväksi monivammaisten lasten varhaiskasvatusta sekä heidän polkuaan varhaiskasvatuksessa. Opinnäytetyössäni haluan tarkastella omaa työtäni mahdollisimman monelta eri kantilta ja tutustua siihen mahdollisimman laajasta näkökulmasta.

Toteutan työn syyskuun 2020 ja joulukuun 2020 välisenä aikana. Työni toimeksiantajana toimii Helsingin kaupunki ja toteutan työn Helsingissä sijaitsevan päiväkodin monivammaisten lasten varhaiskasvatusryhmässä. Tutkimuslupa työlle on myönnetty 5.11.2020 ja se on voimassa 30.4.2021 saakka.

Opinnäytetyötä tehdessä kirjoitan päivittäin omasta työstäni, kuvailen työtehtäviäni ja analysoin niitä aina viikon päätteeksi. Päiväkirjamuotoinen opinnäytetyö on tarkoitettu jo työelämässä oleville opiskelijoille ja sen tavoitteena on tukea työssä kehittymistä, oman työn arviointia ja oman työn kehittämistä. Opinnäytetyön myötä myös opiskelijan tietoperusta tehtävästä työstä kasvaa. Päiväkirjamuotoista opinnäytetyötä on kiitelty siitä, että se antaa yksityiskohtaisen kuvauksen arjen työstä, kuvaa hyvin työssä vaadittavaa osaamista sekä kehittämiskohteita. (Tiainen 2020.) Toivon, että oma työni tarjoaa työnantajalleni hyvän tietopaketin siitä, mitä työni kehitysvammaohjaajana on ja opettaa minulle lisää omaan työhöni vaikuttavista tekijöistä.

Työstäni ei tule käymään ilmi mitään tunnistetietoja eikä työhön kerätä tutkimusmateriaalia. Työssä käsittelem omaa työtäni ja siinä tarvittavaa tietopohjaa ja taitoja.

Päiväkoti, jossa työskentelen, on viisiryhmäinen päiväkotiki ja lapset ovat 1-7-vuotiaita. Työntekijöitä yksikössä on 16 ja esihenkilö. Opinnäytetyöni toteutan varhaiskasvatussyksikön monivammaisten lasten varhaiskasvatussyksikössä. Ryhmän lapset ovat iältään 3-7-vuotiaita, eli osa ryhmästä on esiopetuksessa. Ryhmän lapset ovat vaikeasti kehitysvammaisia, eli tarvitsevat jatkuvaa apua ja ohjausta päivän kaikissa toimissa sekä kommunikaatiossa. Kommunikaatioon lasten kanssa on käytössä kuvia (kommunikaatiokansiot, toimintataulut, kuvaniput) sekä tuki- viittomat ja haptiisit eli kehoon koskettaen tehtävät viittomat.

Ryhmän toiminnassa painottuu arkielämäisyys, kommunikaation ja vuorovaikutuksen tukeminen sekä päivittäisten taitojen kuten pukemisen, riisumisen ja syömisen sekä omatoimisuuden harjoittelu. Aistielämykset, uusien kokemusten tarjoaminen ja liikuntataitojen tukeminen ovat myös osana päivittäistä toimintaa. Toiminnassa on huomioituna lasten kuntoutukselliset tavoitteet ja niiden toteutuminen ja edistäminen. Toimimme sekä sisä- että ulkotiloissa ja retkeilemme mahdollisuuksien mukaan. Työntekijöinä ryhmässä on varhaiskasvatuksen erityisopettaja, kehitysvammaohjaaja, eli minä, kaksi kehitysvammahoitajaa sekä kehitysvammaavustaja. Lisäksi meillä käy runsaasti terapeutteja viikon aikana.

2 Keskeiset ammattikäsitteet

Seuraavissa kappaleissa tulen avaamaan ammattini teoriapohjaa ja siinä tarvittavia keskeisiä ammattikäsitteitä.

2.1 Varhaiskasvatus

Varhaiskasvatuksesta on säädetty varhaiskasvatuslaissa (36/1973). Lain mukaan varhaiskasvatus on lapsen suunnitelmallista ja tavoitteellista kasvatusta, opetuksen ja hoidon muodostama kokonaisuus, jossa painottuu erityisesti pedagogiikka. Laadukas varhaiskasvatus tukee lapsen hyvinvointia ja oppimista. (Kirveslahti, Siven, Vahala ja Vihunen 2014, 21).

Varhaiskasvatusta toteutetaan yhteistyössä huoltajien kanssa. Varhaiskasvatus edistää lasten tasa-arvoa ja yhdenvertaisuutta sekä ehkäisee syrjäytymistä. Tiedot ja taidot, joita opitaan varhaiskasvatuksessa vahvistavat lasten osallisuutta sekä aktiivista toimijuutta yhteiskunnassa. Varhaiskasvatuksen tarkoituksena on myös tukea huoltajia kasvatustyössä sekä mahdollistaa heidän osallistumisensa työelämään tai opiskeluun. (Varhaiskasvatuslaki 6/1973; Opetushallitus 2018, 14.) Varhaiskasvatusta voidaan järjestää päiväkodissa tai perhepäivähoidossa (Heinonen, Iivonen, Korhonen, Lahtinen, Muuronen, Semi ja Siimes 2016, 21; Varhaiskasvatuslaki 6/1973).

Varhaiskasvatusympäristön on oltava kehittävä, oppimista edistävä, terveellinen ja turvallinen huomioiden lapsen ikä ja kehitystaso sekä tiloissa ja välineissä tulee huomioida esteettömyys. Varhaiskasvatus on uskonnollisesti, poliittisesti sekä katsomuksellisesti sitoutumatonta eikä sitä saa käyttää kaupallisen vaikuttamisen välineenä. (Opetushallitus 2018, 16.) Vuosittain syksyllä lapselle kirjataan oma vasu, jonka toteutumista arvioidaan keväällä. Lapsen henkilökohtainen varhaiskasvatussuunnitelma on keskeinen työväline koko henkilökunnalle lapsen kasvun, kehityksen ja oppimisen tukemiseen. Lasten henkilökohtaisten vasujen pohjalta muotoutuu pohja koko ryhmän toiminnan suunnittelulle. (Heinonen ym. 2016, 83.)

Kun lapsi tarvitsee kehitykseensä ja hyvinvointiinsa tukea ja saa sosiaali- ja terveydenhuollon tukitoimia ja palveluja, tällöin sovelletaan sosiaalihuoltolakia, vammaisuuden perusteella järjestettävistä palveluista ja tukitoimista annettua lakia, kehitysvammaisten erityishuollosta annettua lakia ja terveydenhuoltolakia sekä mitä sosiaali- ja terveydenhuollon palveluista muualla laissa säädetään (Opetushallitus, 2018, 15). Kehitysvammalain mukaisena erityishuollona alle kouluikäisen lapsen varhaiskasvatus täytyy järjestää siinä tapauksessa, että varhaiskasvatuslain mukaiset palvelut eivät riitä kattamaan lapsen hoidon tarvetta tai hoidon tarpeen on ensisijaisesti katsottu johtuvan lapsen kehitysvammasta. Lapsen tarvitessa päivähoitoa kuntoutuksellisista syistä tarve tulee perustella asiantuntijalausunnolla (esim. lääkärin, psykologin tai neurologin), josta ilmenee nimenomaisesti varhaiskasvatuksen kuntoutuksellinen merkitys. (Tukiliitto 2020a.) Työpaikkani ryhmän lapsilla on asiantuntijalta lausunto siitä, että tällainen monivammaisten varhaiskasvatusryhmä olisi lapselle paras varhaiskasvatuspaikka. Monivammaisten lasten ryhmiä ei kuitenkaan ole kovin montaa, eli paikkoja on rajallisesti, joten osa lapsista sijoitetaan integroituihin erityisryhmiin tai oman lähialueen päiväkottiin ns. tavallisiin ryhmiin tukitoimin ja mahdollisesti oman avustajan kanssa.

Lapsen oikeudet kuuluvat jokaiselle lapselle, lasten oikeuksien sopimuksen lisäksi vammaisten lasten kohdalla on voimassa vammaisten henkilöiden oikeuksia koskeva yleissopimus. Suomi allekirjoitti sopimuksen vuonna 2007 ja ratifioi sen vuonna 2016. Sopimuksessa sanotaan, että vammaisilla lapsilla tulee olla samat ihmisoikeudet ja perusvapaudet yhdenvertaisesti muiden lasten kanssa ja kaikissa vammaisia lapsia koskevissa toiminnoissa on otettava ensisijaisesti huomioon lapsen etu. Kaikissa toiminnoissa lasten osalta tulee varmistaa, että niissä noudatetaan lapsen oikeuksien sopimusta, YK:n vammaissopimusta sekä muita ihmisoikeussopimuksia. (THL Vammaispalvelujen käsikirja 2019a.)

Varhaiskasvatuslaki korostaa pedagogiikan merkitystä ja samalla varhaiskasvatuksen opettajien ja -erityisopettajien pedagogista vastuuta. Kokonaisvastuu lapsiryhmien toiminnan suunnittelusta, toiminnan suunnitelmallisuuden ja tavoitteellisuuden toteutumisesta sekä toiminnan arvioinnista ja kehittämistä on varhaiskasvatuksen opettajilla. Varhaiskasvatuksen opettajat, erityisopettajat, sosionomit, lastenhoitajat ja muu varhaiskasvatuksen henkilöstö suunnittelevat ja toteuttavat toimintaa yhdessä. (Opetushallitus 2018, 18.)

Varhaiserityiskasvatus on osa varhaiskasvatusta. Tutkiessani aihetta huomasin, että varhaiskasvatussuunnitelman perusteissa sekä Helsingin kaupungin varhaiskasvatussuunnitelmassa varhaiserityiskasvatukseen annetaan melko vähän ohjeistusta.

Helsingissä varhaiskasvatusta järjestävä taho on KASKO eli kasvatuksen ja koulutuksen toimiala. Varhaiskasvatukseen haetaan tekemällä hakemus 4 kuukautta ennen hoidon tarpeen alkua. Helsingissä noudatetaan lähipäiväkotiajattelua, eli lapsi pyritään sijoittamaan kotia lähellä olevaan päiväkotiin. Kehitysvammaisten lasten kohdalla lähipäiväkodin esihenkilö käy vanhempien kanssa keskustelun, jossa selvitetään, haluavatko vanhemmat, että varhaiskasvatuksen tuki järjestetään lähipäiväkodissa vai haluaako perhe hakea paikkaa esimerkiksi monivammaisten lasten ryhmästä. Pääsääntöisesti varhaiskasvatus järjestetään lapsen omalla asuinalueella ja erityisryhmässä tai integroidussa erityisryhmässä silloin, kun lapsen erityisen tuen tarve on mittavaa tai siitä on hänelle kehityksellisesti enemmän hyötyä kuin perusvarhaiskasvatuksesta ja päivähoidosta. (Malmström 2020.)

Varhaiskasvatusyksikön esihenkilö ottaa tarvittaessa yhteyttä konsultoivaan varhaiskasvatuksen erityisopettajaan ja kutsuu hänet mukaan varhaiskasvatuksen suunnitteluun ennen lapsen varhaiskasvatuksen aloittamista. Suunnitteluvaiheeseen voi sisältyä konsultoivan varhaiskasvatuksen erityisopettajan kotikäynti, jolla hän tutustuu lapseen, tämän tarpeisiin ja kehitykseen ja osaa arvioida, millainen varhaiskasvatusryhmä lapselle sopisi parhaiten. (Malmström 2020.)

Syvästi ja vaikeasti kehitysvammaisten lasten päivähoito on maksutonta. Perhe toimittaa kasvatuksen ja koulutuksen toimialan asiakasmaksuyksikköön lääkärin tai psykologin lausunnon, jossa todetaan, että lapsi on syvästi tai vaikeasti kehitysvammainen. Päätös vaikeasti ja syvästi kehitysvammaisten lasten päivähoiton maksuttomuudesta on tehty kaupunginhallituksessa vuonna 1990. (Malmström 2020.)

Lapsen tarvitessa taksikuljetusta kodin ja varhaiskasvatusyksikön välisille matkoille, vastaa sen järjestämisestä Kasvatuksen ja koulutuksen toimiala KASKO. Poikkeuksena ovat tilanteet, joissa lapsi tarvitsee avustajan mukaan taksiin, silloin kuljetuksen järjestämisestä vastaa vammaisten sosiaalityö. Avustaja mukaan taksiin on mahdollista järjestää esimerkiksi palvelusetelillä. (Marjo Malmström 2020.)

2.2 Varhaiskasvatussuunnitelma

Jokaiselle varhaiskasvatuksessa olevalle lapselle laaditaan varhaiskasvatussuunnitelma. Suunnitelma laaditaan yleensä syksyisin, kun uusi kausi alkaa ja suunnitelmaa arvioidaan pitkin vuotta, mutta vähintään kerran vuodessa, yleensä keväällä kauden päättyessä. Arviointikeskustelussa voidaan myös keskustella siitä, millaisia asioita lapsen kanssa harjoitellaan kesän aikana ja jo herätellä havainnoimaan ja pohtimaan, millaisia tavoitteita lapsen kasvulle ja kehitykselle asetetaan syksyllä. Kevään arviointikeskustelussa varhaiskasvatuksen opettaja

yhdessä vanhempien kanssa käy läpi mennyttä vuotta, lapsen taitoja, oppimia asioita ja onnistumisia sekä kehittymistä. Syksyllä laadittua suunnitelmaa voi päivittää vuoden kuluessa, jos se on tarpeen. Tarpeen suunnitelman päivittäminen voi olla, jos vaikkapa tavoitteet on saavutettu.

Varhaiskasvatussuunnitelman laatimisesta säädetään varhaiskasvatuslaissa, sen mukaan jokaisella lapsella on oikeus saada suunnitelmallista ja tavoitteellista kasvatusta, opetusta ja hoitoa (Opetushallitus 2018, 9). Lapsen varhaiskasvatussuunnitelman tulee olla realistinen, tilanteet rehellisesti kuvaava ja sellainen, jonka tavoitteet ovat lapsen saavutettavissa. Suunnitelmaan kirjattavat tavoitteet asetetaan pedagogiselle toiminnalle. Tarkoittaen, että ryhmän lasten varhaiskasvatussuunnitelmista nousevat tavoitteet otetaan huomioon lapsiryhmän toiminnan suunnittelussa ja toteuttamisessa sekä oppimisympäristöjen ja toimintakulttuurin kehittämässä. (Opetushallitus 2018, 10.)

Monivammaisten lasten varhaiskasvatuksessa varhaiskasvatussuunnitelmien laatimisesta vastaa ryhmän varhaiskasvatuksen erityisopettaja. Tarpeen mukaan suunnitelman laatimiseen osallistuvat myös muut lapsen oppimista ja kehitystä tukevat tahot ja asiantuntijat (Opetushallitus 2018, 10).

2.3 Lapsen tukeminen varhaiskasvatuksessa

Kehityksen ja oppimisen tuki kuuluu laadukkaaseen varhaiskasvatukseen ja jokaisella sitä tarvitsevilla lapsella on siihen oikeus. Tuen tarpeen tultua ilmi, järjestetään tarvittava tuki ja tukitoimet varhaiskasvatuksessa käyttäen tarpeen mukaan myös moniammatillista yhteistyöverkostoa apuna. Moniammatillinen yhteistyö toteutetaan ensisijaisesti huoltajan suostumuksella. Yhteistyö varhaiskasvatuksen, perheen ja muiden tahojen välillä on tärkeää, silloin kun suunnitellaan, toteutetaan ja arvioidaan lapsen tuen tarvetta. Lapsen tuen tavoitteisiin päästään parhaiten silloin, kun kaikki osapuolet osallistuvat yhteistyöhön. (Opetushallitus 2018, 55-56.)

Varhaiskasvatuksessa on mahdollisuuksia tukea lapsen kasvua ja kehitystä monin tavoin. Tuki voi sisältää pedagogisia, rakenteellisia ja hyvinvointia tukevia muita järjestelyjä. Pedagogiset järjestelyt tarkoittavat esimerkiksi apuvälineiden käyttöä, tieto- ja viestintäteknologian käyttöä, kuvien käyttöä kommunikaation tukena sekä tukiviittomia. Pedagogisiin järjestelyihin kuuluvat myös varhaiskasvatuksen erityisopettajan jatkuva, konsultoiva tai jaksottainen tuki. Rakenteellisilla järjestelyillä voidaan vaikuttaa lapsiryhmän kokoon ja henkilökuntarakenteeseen ja henkilökunnan määrään ryhmässä. Hyvinvointia tukevat muut järjestelyt tarkoittavat sosiaali- ja terveydenhuollon asiantuntijoiden antamaa konsultaatiota ja tukea. (Opetushallitus 2018, 57.)

Monivammaisten lasten varhaiskasvatusryhmässä työntekijöiltä vaaditaan erityispedagogista osaamista sekä moniammatillista yhteistyötä eri toimijoiden kanssa. Omassa työssäni jokaisessa päivässä näkyvät pedagogiset, rakenteelliset sekä hyvinvointia tukevat järjestelyt. Niiden näkyvyyttä avaan enemmän tulevissa päiväkirjamerkinnöissä sekä viikkokoosteissa.

2.4 Kuntouttava varhaiskasvatus

Monivammaisten lasten ryhmässä jokaisella lapsella on laadittuna kuntoutussuunnitelma. Kuntoutussuunnitelman tarkoituksena on helpottaa vammaisen henkilön asioiden kokonaisuuden hahmottamista. Suunnitelma tehdään moniammatillisessa yhteistyössä. (Verkkopalvelu kehitysvammaisuudesta 2020a.)

Varhaiskasvatuksessa kuntoutussuunnitelman laatimisessa ovat mukana lapsen vanhemmat, varhaiskasvatuksen erityisopettaja, lapsen terapeutit sekä terveydenhuollon henkilökuntaa, esimerkiksi kehitysvammapoliklinikan asiantuntijoita. Kuntoutussuunnitelmaan kirjataan laaja-alaisesti lapsen kasvua, kehitystä ja oppimista koskevia asioita sekä kaikki ne kuntoutus-suositukset, joita vammaisen lapsi tarvitsee toimintaansa. Kuntouttavan toiminnan tavoitteena on parantaa lapsen toimintakykyä arjessa sekä lieventää kehityksen poikkeavuuden aiheuttamaa haittaa (Terveyskyä 2018a).

Kuntoutussuunnitelmaan kirjattavia asioita ovat muun muassa motoriset taidot, kommunikatio, vuorovaikutus, itsestä huolehtimisen taidot, perushoito, tunne-elämän kehitys, kognitiiviset taidot, toiminnallinen oppimiskyky, aistitoiminnot, apuvälineet sekä niiden käyttö (Verkkopalvelu Kehitysvammaisuudesta 2020a).

Varhaiskasvatuksessa kuntouttavat toimet ovat osana varhaiskasvatuksen toimintoja, tarkoittaen sitä, että kuntouttavia toimia yhdistetään varhaiskasvatuksen arkeen, leikkiin ja ohjattuun toimintaan.

2.5 Esiopetus

Esiopetuksesta on säädetty perusopetuslaissa. Esiopetusta suunnitellaan ja toteutetaan Esiopetuksen opetussuunnitelman perusteiden mukaan (Opetushallitus 2014). Esiopetus alkaa vuotta ennen, kuin lapsi siirtyy kouluun. Esiopetus on osa varhaiskasvatusta, sen toteutuksessa käytetään varhaiskasvatukseen sopivaa pedagogiikkaa ja kuunnellaan lapsen mielenkiinnonkohteita ja innostuksenaiheita. Leikki on isona osana esiopetuksen toteuttamista. Tavoitteena esiopetuksessa on edistää lapsen kasvu-, oppimis- ja kehitysedellytyksiä. (Opetushallitus 2014.) Ryhmässämme esiopetus järjestetään jokaisen lapsen osaamis- ja valmiustaso huomioon ottaen ja asioissa edetään yksilöllistä tahtia.

2.6 Henkilökohtainen opetuksen järjestämistä koskeva suunnitelma

HOJKS eli henkilökohtainen opetuksen järjestämistä koskeva suunnitelma. HOJKS tehdään oppilaille, joille on tehty erityisen tuen päätös. Erityinen tuki muodostuu erityisopetuksesta ja muusta oppilaan tarvitsemasta tuesta. HOJKS on kirjallinen suunnitelma lapsen esiopetuksen ja oppimisen tavoitteista, sisällöistä, käytettävistä pedagogisista menetelmistä ja lapsen tarvitsemasta tuesta. Se laaditaan yhteistyössä vanhempien, lapsen ja tarvittaessa muiden asiantuntijoiden kanssa ja sen laatimisessa voidaan hyödyntää lapsen varhaiskasvatussuunnitelmaa ja kuntoutussuunnitelmaa, mikäli lapsen huoltajat antavat siihen luvan. (Opetushallitus 2014, 50.) Henkilökohtaiseen opetuksen järjestämistä koskevaan suunnitelmaan kirjataan lapsen hyvinvointiin, kasvuun ja oppimiseen liittyvät tavoitteet, pedagogiset ratkaisut, tuen edellyttämä yhteistyö ja palvelut sekä tuen seuranta ja arviointi. Henkilökohtaisessa opetuksen järjestämistä koskevassa suunnitelmassa ei kuvata lapsen yksilöllisiä ja henkilökohtaisia ominaisuuksia. Suunnitelmaa tulee tarkistaa vähintään kerran lukuvuodessa, mutta aina lapsen tuen tarpeen tai opetuksen tavoitteiden muuttuessa. (Opetushallitus 2014, 51.)

2.7 Pidennetty oppivelvollisuus

Oppivelvollisuus voi alkaa vuotta ennen perusopetuslaissa 25 § 2 (21.8.1998/628) säädettyä aikaisemmin, mikäli perusopetuslaissa säädettyjä tavoitteita ei ole mahdollista saavuttaa yhdeksässä vuodessa lapsen vammaisuuden tai sairauden vuoksi. Pidennetyn oppivelvollisuuden piirissä olevalle lapselle esiopetus voi kestää vuoden tai kaksi vuotta, tarkoituksena on, että lapsi selviytyisi perusopetuksessa opiskeluista mahdollisimman hyvin. Vaikeasti vammaiset lapset kuuluvat pidennetyn oppivelvollisuuden piiriin ja päätös pidennetyistä oppivelvollisuuksista tehdään ennen oppivelvollisuuden alkamista. (Opetushallitus 2014, 52.)

Pidennetyn oppivelvollisuuden eri vaihtoehtoista ja valinnan vaikutuksista tulee antaa lapsen huoltajalle ajoissa tietoa. On huoltajan päätettävissä, osallistuuko lapsi oppivelvollisuutta edeltävään esiopetukseen. Esiopetuksen kesto ja perusopetuksen aloittaminen suunnitellaan lapsen edistymisen, tuen tarpeen ja kokonaistilanteen pohjalta.

Esiopetusta pidennetyn oppivelvollisuuden piirissä oleville lapsille voidaan järjestää kolmella eri tavalla.

1. Lapsi aloittaa oppivelvollisuutta edeltävässä esiopetuksessa sinä vuonna, kun hän täyttää viisi vuotta ja jatkaa toisen vuoden oppivelvollisuuden suorittamiseen kuuluvassa esiopetuksessa, jonka jälkeen aloittaa perusopetuksessa.
2. Lapsi aloittaa pidennettyyn oppivelvollisuuteen kuuluvan esiopetuksen sinä vuonna, kun hän täyttää kuusi vuotta ja opiskelee esiopetuksessa yhden vuoden, minkä jälkeen hän aloittaa perusopetuksen.

3. Lapsi aloittaa pidennettyyn oppivelvollisuuteen kuuluvan esiopetuksen sinä vuonna, kun hän täyttää kuusi vuotta ja opiskelee esiopetuksessa kaksi vuotta. Tällöin lapsi aloittaa perusopetuksen vuotta säädettyä myöhemmin eli sinä vuonna, kun hän täyttää 8 vuotta. Perusopetuksen myöhemmästä aloittamisesta on tehtävä erillinen hallintopäätös.

(Opetushallitus 2014, 52.)

2.8 Kehitysvammaisuus

Kehitysvammaisuus tarkoittaa vaikeutta oppia ja ymmärtää uusia asioita (Kehitysvammaliitto 2020). Kehitysvammaisuus tarkoittaa hyvin erilaisia asioita ja vamman aste vaihtelee vaikeasta kehitysvammaisuudesta lievään. Lapsilla kehitysvammaisuus ilmenee laaja-alaisesti. Kehitysvammaisten lasten sosiaaliset, kielelliset, älylliset, motoriset ja tarkkaavaisuuteen ja havainnointiin liittyvät taidot eivät kehity samalla tavoin kuin lapsilla, joilla ei ole kehitysvammaa. (Ketonen, Kontu, Lahtinen, Pesonen ja Tuomi 2018, 288.)

Kehitysvamma ei tarkoita yksittäistä sairautta tai vammaa, vaan sairauden tai vamman myötä syntyvää lopputulosta. Kehitysvamma voi olla synnynnäinen tai kehitysiässä saadun sairauden, vian tai vamman seurausta. (Vilen, Vihunen, Vartiainen, Siven, Neuvonen ja Kurvinen 2013, 313.) Kehitysvamma ei ole sairaus, vaan vaurio tai vamma, joka vaikuttaa jokapäiväiseen elämään (Tukiliitto 2020c). Aina syytä kehitysvammaisuudelle ei löydetä, 30 prosentissa vaikeista kehitysvammoista ja 50 prosentissa lievista kehitysvammoista syy jää tuntemattomaksi (Kehitysvammaliitto 2020). Suomessa on arviolta 50 000 kehitysvammaista ihmistä.

Kehitysvammaisuuden diagnosointi on pitkä ja monivaiheinen prosessi. Siinä lapsen kehitystä seurataan laaja-alaisesti monesta eri näkökulmasta, jotta nähdään, miten lapsen kehitys etenee. Yleensä seuranta-aika on vähintään vuoden, joskus pidempikin. Diagnosointi tehdään aina moniammatillisessa yhteistyössä, jossa ovat mukana esimerkiksi lääkäri, psykologi, sosiaalityöntekijä, terapeutit, opettajat ja kasvattajat sekä vanhemmat ja muu lähipiiri. (Verkko-palvelu kehitysvammaisuudesta 2020b.)

Varhaiskasvatuksessa lapselle tarjotaan hänen tarvitsemansa tukitoimet joko tavallisessa varhaiskasvatusryhmässä, varhaiskasvatuksen integroidussa erityisryhmässä tai varhaiskasvatuksen erityisryhmässä. Lähtökohtana varhaiskasvatuksen toiminnassa on aina nähdä lapsen vahvuudet ja taidot sekä lähteä kehittämään niitä. Vammaa ei nähdä puutteena tai häiriönä, vaan tekijänä, jonka mukaan varhaiskasvatusympäristöä muokataan niin, että se palvelee lapsen kasvun ja kehityksen tarpeita. (Ketonen ym. 2018, 295-296.) Kehitysvammaiselle lapselle laaditaan varhaiskasvatuksessa kuntoutussuunnitelma, jonka mukaan lapsen kuntoutusta toteutetaan.

Kehitysvammaisten lasten kanssa työskennellessä arjen struktuuri on tärkeää. Päivän selkeä rytmi ja rakenne auttaa lasta hahmottamaan, mitä milloinkin tapahtuu ja näin lisää turvallisuuden tunnetta. Struktuuria tukemaan voidaan tuoda kuvia, piirtämistä, esineitä sekä muita visuaalisia elementtejä. Visuaalinen tuki tukee myös lapsen kielen kehitystä. (Ketonen ym. 2018, 296.)

Tänä päivänä kehitysvammadiagnoosin rinnalle on tullut eriytyneempiä diagnooseja ja määritteitä. Ihmisellä voi olla useita diagnooseja, joista yksi on kehitysvamma, oppimisvaikeus tai muu hahmottamisen ja oppimisen vaikeuteen viittaava diagnoosinimitys. Joskus diagnoosina on myös ”laaja-alaiset neurologiset kehityksen vaikeudet”. Näille diagnooseille on yhteistä se, että ne viittaavat ennen aikuisikää havaittuihin ymmärtämisen, oppimisen ja arjen toimintoihin liittyvän tuen tarpeeseen. (Tukiliitto 2020c.)

2.9 Liikuntavammaisuus

Motorinen kehitys on tärkeä osa lapsen kasvua ja kehitystä. Motoriseen kehitykseen vaikuttavat ympäristöstä tuleva aistitieto sekä geeniperimä. Motorinen kehitys etenee vauvaiän reflekseistä tahdonalaisia liikkeitä kohti. Kehon keskiosista ääriosiin ja suurista liikkeistä kohti pieniä liikkeitä. Jokainen kehittyy motorisesti omaa tahtiaan, eli kehitys on yksilöllistä. Tärkeää onkin tuntee lapsen kehityskaari ja seurata, menevätkö taidot eteenpäin.

Lapsilla yleisin liikuntavammaisuuden syy on CP-vamma. CP-vammassa on kyse kertavauriosta aivojen liikettä säätelevillä alueilla. Vaurio on tullut sikiöaikana, synnytyksen yhteydessä vastasyntyneisyyskaudella tai varhaislapsuudessa ennen kolmea ikävuotta. CP-vamma johtaa aina pysyvään, toimintakyvyn suhteen eriasteisiin liikkumisen, asennon ylläpitämisen ja toiminnan vaikeuksiin. Oireet vaihtelevat vähäisistä toiminnan häiriöistä aina vaikeaan liikuntavammaisuuteen. (Terveyskylä 2018c ja Vilen ym. 2013, 323.)

CP-vamma ei tule yleensä esiin heti vastasyntyneellä lapsella, vaan oireet kehittyvät hitaasti lapsen motorisen kehityksen edetessä ja tavallisesti diagnoosi varmistuu toisen ikävuoden loppuun mennessä (Vilen ym. 2013, 324-325). Vaikeat vammat voidaan diagnosoida jo muutaman kuukauden ikäisellä (Terveyskylä 2018c).

CP-vammaa ei tule sotkea älylliseen kehitysvammaisuuteen, mutta kehitysvammaisilla voidaan todeta myös CP-vammaisuutta (Terveyskylä 2018c) ja noin 80 prosentilla CP-vammaisista on jokin liitännäisvamma. CP-vammaan liittyy puhumisen vaikeutta/vammaa, tuntoaistimusten puutteellista kehittymistä, erilaisia silmäsairauksia, kuulovaikeuksia sekä eri aistien yhteistoiminnan häiriöitä, jotka voivat aiheuttaa monenlaisia vaikeuksia. (Terveyskylä 2018c ja Vilen ym. 2013, 324-325.)

Cp-vammaan voi liittyä myös syömisongelmia. CP-lapsella voi esiintyä kasvojen, suun ja nielun motorisen säätelyn vaikeutta ja tuntopoikkeavuuksia, mikä vaikuttaa ruuan sietämiseen, käsittelyyn (mm. ruuan siirtely suussa, pureskelu) ja nielemiseen (esimerkiksi aspiointia eli ruuan ajautumista henkitorveen). CP-lapsilla voi esiintyä tavallista enemmän refluksitautia ja oksentelua. Näiden pulmien seurauksena painonnousu voi olla heikkoa. Mikäli suun kautta syöminen ei ole riittävää tai turvallista, ravitseminen voidaan toteuttaa myös PEG-ravitsemusletkun avulla vatsanpeitteiden läpi suoraan vatsalaukkuun. (Terveyskylä 2018c.)

Myös epilepsia on CP-vamman liitännäissairaus, sitä sairastaa noin 30 prosenttia CP-vammaisista, epilepsia voi alkaa vastasyntyneenä tai puhjeta myöhemmällä iällä. (Vilen ym. 2013, 324-325.)

Toinen liikuntavammaisuutta aiheuttava vamma on meningomyeloseele eli MMC, suomeksi hermostoputken sulkeutumishäiriö/selkäydin kohju. Tämän vamman tarkkaa synnyn syytä ei tiedetä, siihen vaikuttavat geneettiset sekä ulkoiset tekijät. Suomessa syntyy vuosittain 20-25 lasta, joilla on MMC. Vamman yleisyys on verrattain alhainen Suomessa, 0,3 % kaikista vastasyntyneistä. (Terveyskylä 2018d.)

Hermostoputken sulkeutumishäiriö vaikuttaa liikunnalliseen kehitykseen, liikuntavamman aste on yksilöllinen. Se määräytyy sen mukaan, kuinka korkealla selkäydinvaurio sijaitsee. MMC lasten tuntoaisti toimii usein puutteellisesti ja painottuu samalle tasolle kuin motorinen vaurio, mutta esimerkiksi kosketustunnon taso voi olla eri kuin kiputunnon taso. Puutteellisen tuntohäiriön vuoksi lapset saavat tavallista herkemmin haavoja, vammoja tai paleltumia. (Terveyskylä 2018d ja Vilen ym. 2013, 329.) Rajoittuneesta liikkumisesta seuraa nivelten jäykistymistä ja alaraajojen virheasentoja, joita hoidetaan erityisjalkineilla, alaraajatuilla ja leikkauksilla. Seisomatelineen käyttö ehkäisee lonkkien virheasentoja ja sijoiltaan menemistä. (Terveyskylä 2018d.)

Lisäksi erilaiset lihastaudit aiheuttavat liikuntavammaisuutta, useimmat niistä ilmenevät jo lapsuusiässä tai nuoruudessa. Erilaisia hermo-lihasperäisiä sairauksia tunnetaan runsaasti ja ne ovat monesti periytyviä. Monet taudeista ovat hitaasti eteneviä, mutta erot eri tautien välillä ovat suuria. Lisäksi vaihtelua taudinkuvassa on myös saman diagnoosin sisällä ja oireet vaihtelevat lievästä toiminnan häiriöstä vaikeavammaisuuteen. Hermo-lihasperäiset sairaudet eivät yleensä vaikuta kognitiivisiin taitoihin. Lääkehoitoa lihassairauksista on vasta muutamiin, eikä sairauksia voida korjata terapialla tai korjaavilla hoidoilla. Terapian ja korjaavien hoitojen tavoitteena on hidastaa toimintakyvyn heikkenemistä sekä parantaa elämänlaatua. Myös apuvälineillä on iso rooli arjen helpottajana. Tavoitteena on, että sairaus vaikuttaisi mahdollisimman vähän lapsen elämään. (Pihlaja, Salminen ja Lahdenperä-Mustajärvi 2018, 261-262.)

Varhaiskasvatuksessa tukea annetaan lapsille monin tavoin. Tukeen sisältyy pedagogisia, rakenteellisia ja hyvinvointia tukevia muita järjestelyjä. Liikuntavammainen lapsi tarvitsee

kuntoutusta, jotta motorisen kehityksen edistyminen ja ylläpitäminen voidaan varmistaa. Varhaiskasvatuksessa lapsilla on kuntoutussuunnitelma, johon on kirjattu lapsen kuntoutukselliset tukitoimet. Kuntoutukseen kuuluu erilaisia terapioida, kuten puhe-, fysio-, ja toimintaterapiaa, sekä erilaisia tukitoimia opetuksen järjestämisessä ja jokapäiväisessä elämässä. Kuntoutuksen tavoitteena on lapsen kokonaisvaltaisen kehityksen tukeminen sekä omatoimisuuden ja itsenäisyyden edistäminen. Varhaiskasvatuksessa lapselle annetaan mahdollisuus sekä kannustetaan ja rohkaistaan tekemään ja yrittämään itse niitä asioita, joihin hän pystyy. Kuntoutuksessa on tärkeää muistaa, että tavoitteena on jatkuvasti mennä eteenpäin. Eli kun joku asia on opittu, asetetaan uusi tavoite. (Vilen ym. 2013, 328-330; Pihlaja ym. 2018, 268-269.)

Varhaiskasvatuksessa kuntoutus tapahtuu varhaiskasvatuksen arjen sisällä, harjoittelu on osa luonnollista liikkumista, paikasta toiseen siirtymistä, leikkejä ja ohjattuja tuokioita. Varhaiskasvatuksen ympäristö on järjestetty niin, että se kannustaa, motivoi, innostaa ja mahdollistaa itsenäisen tai ohjatun liikkumisen paikasta toiseen lapselle ominaisella tavalla. (Pihlaja ym. 2018, 269-270.)

Kuntoutuksen elementit liitetään osaksi arkea mahdollisimman mielenkiintoisesti ja niin, että ne tukevat lapsen tiedollista, taidollista, sosiaalista ja emotionaalista kehitystä. Apuvälineet tuodaan osaksi arkea ja ne ovat helposti saatavilla jokaisessa hetkessä. Apuvälineet helpottavat päivittäistä elämää. Toimintaa suunnitellessa on hyvä huomioida lapsen taidot ja asioiden tekemiselle tarvittava aika, lapsella pitää olla mahdollisuus toimia ja osallistua toimintaan itsenäisesti. (Pihlaja ym. 2018, 269-275.)

3 Nykytilanne

Olen aloittanut työni kehitysvammaohjaajana elokuun 2020 alussa, eli työnkuva on minullekin vielä melko uusi.

Työtehtäväni ovat monipuolisia ja päivien sisältö vaihtelee joka päivä, sillä jokaisella lapsella on päivittäin vaihtuva vastuuaikuinen. Vastuuaikuinen toimii lapsen kanssa päivän siirtymät, ruokailut ja toimintahetket, pois lukien esiopetus, jonka toteuttamisesta ryhmän varhaiskasvatuksen erityisopettaja vastaa, sekä aistiaamupiiri, jonka toteutus on minun vastuullani. Vastuuaikuinen myös kirjaa lapsen päivän kuulumiset päiväkodin ja kodin väliä kulkevaan reissuvihkoon.

Tärkeimpiä tehtäviäni on lapsille hyvän ja turvallisen varhaiskasvatuspäivän luominen ja toteuttaminen. Hyvästä perushoidosta huolehtiminen, laadukkaan varhaiskasvatuksen toteuttaminen sekä lasten kuntoutumista edistävän toiminnan suunnittelu ja toteuttaminen. Koen päivieni tärkeimmäksi hetkeksi sen, kun lapsi saapuu taksilla päiväkotiin ja menen häntä vastaan. Otan lapsen katsekontaktin ja tervehdin häntä lämpimästi, näin lapselle tulee heti

päivän alkuun huomioonotettu kokemus. Läsnäolo, tiivis vuorovaikutus ja lapsen aloitteiden lukeminen ja aloitteisiin vastaaminen ovat työni tärkeimpiä asioita, sillä on tärkeää, että jokaiselle lapselle löytyy tapa kommunikoida, tehdä valintoja ja vaikuttaa omaan elämään. Myös hyvä perushoito on isossa roolissa monivammaisten lasten kanssa, arkiset perushoidolliset hetket vievät paljon aikaa ja niille myös annetaan aikaa. Pysin välttämään kiireen tuntua ja ennakoin tilanteita ja varaan siirtymiin, vessakäynteihin, pukemiseen ja ruokailuun riittävästi aikaa. Arkisten toimien harjoittelu on isona osana monivammaisten lasten varhaiskasvatuspäivää ja onkin tärkeää, että myös ne hetket ovat lapsille rauhallisia ja mieluisia ja niissä on riittävästi aikaa edetä jokaisen omaa tahtia.

Kehitysvammaohjaajana työtehtäviini kuuluu lasten kuntouttavan varhaiskasvatuksen suunnittelu, toteutus ja arviointi. Lasten kuntoutustavoitteet tulevat terapeuteilta, tehtäväni on siirtää ne toimimaan myös varhaiskasvatuksen arjessa ja huolehtia ja seurata, että niitä edistetään päivittäin ja että lapset menevät eteenpäin kohti kuntoutustavoitteita. Kuntoutustavoitteet asetetaan syksyn vasukeskustelussa ja niitä seurataan ja havainnoidaan pitkin vuotta ja jos lapsi saavuttaa tavoitteen, on tärkeää asettaa hänelle uusi tavoite, jotta kuntoutus on koko-aika eteenpäin vievää. Tavoitteet laaditaan moniammatillisessa yhteistyössä vanhempien, varhaiskasvatuksen henkilökunnan sekä terapeuttien kanssa. Tavoitteita laadittaessa huomioidaan kehitysvammapoliklinikan, neuvolan sekä sairaalan tutkimusjaksojen lääkärinlausunnot ja tutkimukset.

Moniammatillinen yhteistyö eri tahojen kanssa on työssäni läsnä myös aktiivisesti ja päivittäin. Moniammatillisia yhteistyötahoja ovat muun muassa HUS eli Helsingin ja Uudenmaan sairaanhoitopiiri, kehitysvammapoliklinikka, kehitysvammaneuvoila, neuvola sekä terapeutit. Läheisimmin teemme yhteistyötä terapeuttien kanssa, heitä käy viikoittain useita pitämässä lapsille eri terapioita ja näissä yhteyksissä keskustelemme lapsen asioista. Usein saamme terapeuteilta vinkkejä arkeemme tai toimivia työkaluja lasten kuntoutuksellisten tavoitteiden toteutumiseen. Myös erilaiset apuvälinehankinnat menevät terapeuttien kautta. Osallistun sovittuun yhdessä ryhmän varhaiskasvatuksen erityisopettajan kanssa kehitysvammapoliklinikan palavereihin sekä lasten vasukeskusteluihin, joihin tuon oman tietämykseni lasten kuntoutuksellisten tavoitteiden etenemisestä. Ennen palavereja keskustelemme näistä asioista yhdessä tiimissä ja vien tiimissä keskustellut asiat eteenpäin palavereihin, eli työ on yhteistyötä ja yhdessä tekemistä.

Teen myös tiivistä yhteistyötä perheiden kanssa. Lapset kulkevat päiväkotiin taksilla, joten näemme perheitä vain harvoin. Meillä on käytössä jokaisella lapsella oma päiväkirja, jonne jokaisen päivän päätteeksi lapsen päivän vastuuikäinen kirjoittaa päivän tapahtumista ja käänteistä mahdollisimman tarkasti sekä siitä, mitä kuntouttavia toimia on päivän aikana tehty. Lisäksi vähintään perjantaisin äänitämme lasten kommunikaatiopainikkeisiin kuulumisia äänimuodossa, jolloin lapsi voi kotona itse kertoa päivästä ja viikostaan.

Ennen korona-aikaa ryhmässä järjestettiin myös kerran kuussa iltapäivisin kahvitilaisuus, jossa vanhemmat pääsivät tapaamaan toisiaan sekä henkilökuntaa.

Tehtäviini kuuluu myös lasten toiminnan ohjaaminen yhdessä varhaiskasvatuksen erityisopettajan kanssa. Pidän esikoululaisille päiväpiirejä päiväpiiri-pohjan ja teemojen mukaisesti. Päiväpiirissä on joka päivälle oma aistiosuus (maanantaina maistellaan, tiistaina tunnustellaan, keskiviikkona kuunnellaan, torstaina haistellaan ja perjantaina katsotaan). Aistien lisäksi piiriin kuuluu ”toimintaosio”, jonka sisältö vaihtelee lasten tarpeiden ja mielenkiinnon kohteiden mukaan. Olemme käyneet läpi muun muassa hedelmiä ja eläimiä. Toimintaosiossa jokaiselle lapselle on mietitty henkilökohtainen tapa, jolla toiminta toteutetaan. Jokaisen piirin lopuksi lauletaan tai lorutellaan, sekä lauletaan ruokalaulu ja käydään läpi, mitä tänään syödään. Piirissä lapset joko seisovat seisomatelineessä tai istuvat omassa tuolissa, riippuen aamun aikaisemmasta ohjelmasta.

Lisäksi vastuullani on ryhmän toisen puolen aistiaamupiirin pitäminen. Aistiaamupiirissä kuunnellaan, tunnustellaan, haistellaan, maistellaan ja kosketetaan. Piirin sisältöön kuuluu myös erilaisia lauluja ja loruja. Piirin tärkein asia on olla läsnä ja vahvassa vuorovaikutuksessa lasten kanssa. Piiriin osallistuu kolme lasta, joilla jokaisella on oma aikuinen mukana tekemässä toimintoja yhdessä lapsen kanssa.

Ohjaan lapsille myös kädentaitoja, liikuntaa, musiikkihetkiä sekä leikkituokioita. Kerran viikossa lapsilla on myös kylpypäivä, jolloin lasten kanssa kylvetään altaassa tai heitä kylvetetään ammeessa.

Työhöni kuuluu myös lääkkeenantoa.

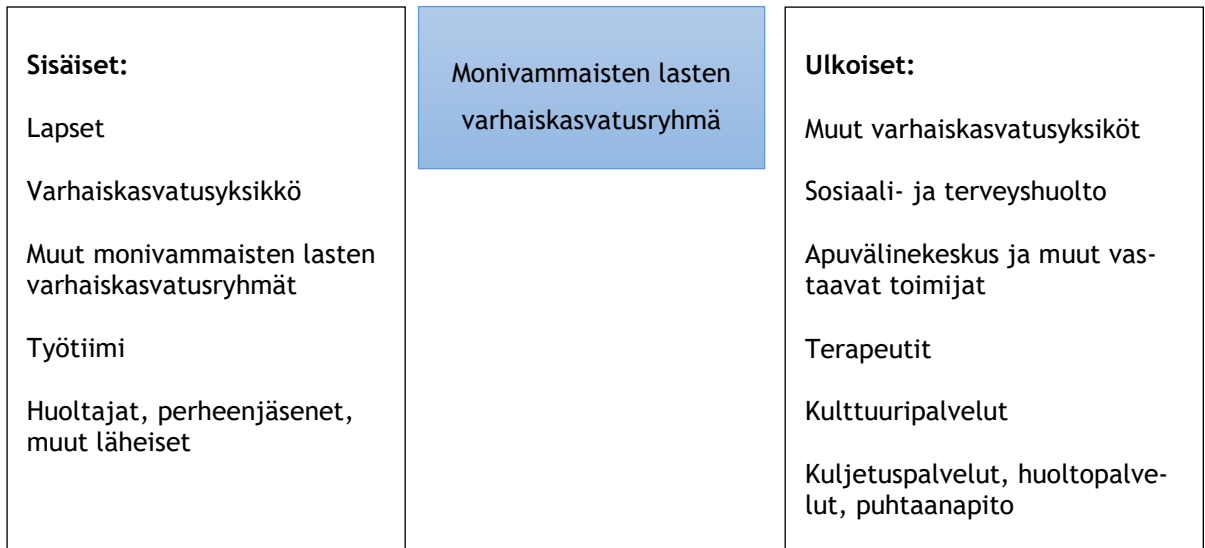
3.1 Työtehtävissäni tarvittavat taidot

Työssäni tarvitsen tietopohjaa ja osaamista monivammaisten lasten kanssa toimimisesta. Tarvitsen ymmärrystä eri vammoista ja niiden vaikutusmekanismeista, sillä lasten turvallisuus on tärkeintä. Tarvitsen tietoa, taitoa ja ymmärrystä lasten kehityksen tasosta ja tavoitteista sekä kehityksen haasteista ja pulmista. Tarvitsen taidon miten eri välineitä ja laitteita käytetään, millaisin menetelmin kenenkin lapsen kanssa kommunikoidaan ja millaisia kuntoutuksellisia tukitoimia lasten päiviin sisältyy. Työssäni tarvitaan myös ymmärrystä ja osaamista hyvästä työergonomiasta, sillä työhön sisältyy paljon nostoja ja muita haasteellisia työskentelyasentoja, vaikkakin apuvälineet helpottavat työtä.

Työtehtävissäni tarvitsen vahvaa pedagogista osaamista, sillä vastaan yhdessä varhaiskasvatuksen erityisopettajan kanssa toiminnan suunnittelusta, toteuttamisesta ja arvioinnista. Minulla pitää olla ryhmänhallintataitoja, organisointikykyä sekä taitoa toimia muuttuvissa

tilanteissa. Koen tarvitsevani myös taitoa pysyä rauhallisena ja levollisena, vaikka ympärillä tapahtuisi mitä.

3.2 Sidosryhmät

Taulukko 1.

3.3 Vuorovaikutustaidot

Työni on isoilta osin vuorovaikutusta työtovereiden kanssa. Keskustelemme päivittäin päivän kulusta, päivän onnistumisista ja haasteista sekä annamme toisillemme palautetta. Jaamme tietoa lapsista, heidän kanssaan tehdyistä asioista sekä heidän kuulumisistaan. Kirjaamme havainnot ja ylös sekä keskustelemme niistä myös ääneen. Joka toinen viikko kokoontumme kokotiimin kesken tiimipalaveriin. Tiimipalaverissa keskustelemme erilaisista aiheista ja teemoista sekä esiinnoisista asioista. Viikkoa ennen tiimipalaveria laitamme esille esityslistan, jonne jokainen voi kirjata ylös asioita, joista haluaa tiimipalaverissa keskustella. Tiimissä myös arvioimme toimintaamme ja mietimme, kuinka voimme sitä kehittää entistä paremmaksi ja toimivammaksi. Tiimipalaverit ovat paikka aikuisten välisille keskusteluille, niitä ei käydä lasten ylitse. Tiimipalaverista kirjataan muistio, jolloin palaverissa sovittuihin ja keskusteltuihin asioihin on helppo palata.

Tiimipalaverien lisäksi kokoustamme talon palaverissa joka toinen maanantai. Talon palaverissa käsitellään ajankohtaisia aiheita sekä ryhmistä nousevia keskustelunaloituksia. Opettajilla on lisäksi oma PEDA-palaverinsa niin ikään joka toinen maanantai. Työhön kuuluu myös yhteistyö kaupungin muiden monivammaisten lasten ryhmien kanssa, mutta nyt koronan myötä se on jäänyt pitkälti pois, mutta odotan itse kovasti yhteistyön palaamista, sillä kaipaisin kovasti itselleni mentoria toisesta kehitysvammaohjaajasta.

Varhaiskasvatustyössä koen olevani jo taitava ammattilainen, vaikkakin aina riittää uutta opittavaa. Kehitysvammaisuuden asioissa sen sijaan koen tällä hetkellä olevani vasta-alkaja työssäni ja olen mieluummin kuuntelijana kuin äänessä, sillä tutustun vasta lapsiin ja tietämykseni heidän kasvustaan ja kehityksestä on vielä alussa. Vaikka kokemusta varhaiskasvatuksesta on, on erityisvarhaiskasvatus minulle uusi alue ja siellä riittää paljon opittavaa ja opiskeltavaa. Eri sidosryhmien välillä työskentely tulee olemaan varmasti antoisaa ja opettavaa, mutta samalla se vaatii itseltäni paljon opiskelua ja sidosryhmiin perehtymistä. Olen onnekas, että tukenani on kehitysvammatyön ammattilaisia, jotka haluavat tukea minua työhön kasvussa ja kehittymisessä, työssäni on tilaa kysymyksille, ihmettelylle ja kokeilemiselle. Työtä tehdään yhdessä yhteisen hyvän vuoksi.

Olen vuosien varrella kehittynyt ajatuksieni sanomisessa ääneen, mutta tänäkin päivänä koen ristiriitatilanteet työssä haastavana, ja ne ovat yksi haaste omalle osaamiselleni. Olen harjoitellut asioiden äänen sanomista ja vaikeiden asioiden puheeksi ottamista, mutta toivon oppivani vielä paremmaksi, sillä avoin ja keskusteleva ilmapiiri on se, mitä työltäni haluan.

Lasten kanssa toimiessa aktiivinen vuorovaikutus on työn tärkein asia. Vuorovaikutus on intensiivistä ja jatkuvaa, se sisältää havainnointia, lapsen aloitteisiin vastaamista ja hänen omiin valintoihinsa ja mielenkiinnonkohteisiin vastaamista ja niiden huomaamista. Ryhmän lapsista kukaan ei puhu, joten katseet, ilmeet, eleet, kädenheilautukset ja muut kommunikaatiota tukevat merkit ovat kullannarvoisia kommunikaation ja vuorovaikutuksen syntyminen vuoksi.

3.4 Kehittäminen

En ole vielä päässyt kehittämään työtehtäviäni, sillä työnkuvani on niin uusi ja vasta perehdyn siihen, mitä kaikkea se pitääkään sisällään. Kunhan lapset ovat tulleet tutuiksi, haluaisin kehittää ryhmään helposti käsiteltävän ”lasten tavoitteet” lomakkeen, missä yhdellä nopealla silmäyksellä voisi tarkistaa mitä tavoitteita kenelläkin lapsella on ja siihen liittyen valmiin havainnointipohjan eri taidoista. Tällä hetkellä käytössä on jokaisen lapsen henkilökohtainen havainnointivihko, mutta sen rinnalle voisi toimia ”rasti ruutuun” tyylinen seuranta taidoista ja tehdyistä asioista. Myös jonkinlainen viikkoseurantalomake siitä, että jokaisen lapsen kuntoutukselliset tavoitteet toteutuvat riittävästi viikon aikana päiväkodissa olisi haaveissani, jolloin tehdyistä asioista olisi jokaisen viikon päätteeksi mustaa valkoisella.

Ryhmässä on viime keväänä aloitettu tekemään jokaiselle lapselle omaa kommunikaatiopassia, niiden tekeminen loppuun on yksi syksyn tavoite. Passista selviää nopealla vilkaisulla, miten lapsi kommunikoi, millaisia apuvälineitä hänellä on käytössä ja miten niitä lapsen kanssa käytetään. Kommunikaatiopassin rinnalle on ajatuksena luoda myös jokaisesta lapsesta pieni esittely, josta selviää lapsen päivittäiset puuhut ja kuntoutustoimet. Kommunikaatiopassin ja esittelyn ajatuksena on, että jos ryhmään tulee uusi aikuinen, hän voi passin ja esittelyn avulla tutustua lapseen nopeasti ja osaa toimia hänen kanssaan varhaiskasvatuksen arjessa.

Tämän päiväkirjaraportoinnin suurin kehittämistehtäväni on oppia uusi työni kehitysvammaohjaajana. Perehtyä omaan työhöni, siihen vaikuttaviin tekijöihin, omiin vahvuuksiini ja omaan kehittymiseeni uudessa työssä. Tehdä näkyväksi oppimiani uusia taitoja, havaintojani ja oivalluksiani.

Mitään varsinaista projektia päiväkirjan teon ajanjaksolle ei ole vielä tiedossa, suurin projektini ja tavoitteeni on tutustua lapsiin, perehtyä omaan työkuvaani ja ryhmän toimintatapoihin. sillä ensimmäinen kuukausi on ollut kovin rikkiäinen ja hajanainen, emmekä ole päässeet koko tiimin voimin suunnittelemaan ja pohtimaan tulevaa syksyä.

3.5 Opinnäytetyön tavoitteet

Oma tavoitteeni tässä opinnäytetyössä on oppia itse mahdollisimman paljon omasta työstäni, reflektoida omaa oppimistani ja tehdä oma oppimiseni näkyväksi itselleni ja muille. Kehitysvammaohjaajan työ on minulle täysin uusi ja siksi onkin mielenkiintoista päästä tekemään siitä myös opinnäytetyö. Koen, että tämä työ tulee auttamaan minua oppimaan omassa työssäni ja kehittymään ja kasvamaan kehitysvammaohjaajaksi. Varhaiskasvatus on minulle ennestään tuttu maailma, mutta erityisvarhaiskasvatuksesta minulla on vain vuoden mittainen kokemus vuonna 2012. Haluan oppia opinnäytetyön kautta lisää sidosryhmätyöskentelystä, yhteistyöstä terapeuttien kanssa sekä oppia kertomaan monivammaisen lapsen hoitopolun kehitysvammadiagnoosin saamisesta kouluun lähtöön saakka.

Koska työssäni tavoitteena on perehtyä itse omaan työhön ja oppia omasta työstäni tämän opinnäytetyön kautta, toivoisin, että työn ollessa valmis sitä voisi joltain osin hyödyntää uuden työntekijän perehdytysmateriaalina monivammaisten lasten varhaiskasvatusryhmässä.

Tavoitteeni on kirjoittaa sellainen työ, josta on apua myös muille monivammaisten lasten varhaiskasvatusryhmissä työskenteleville työntekijöille. Tavoitteeni on, että opinnäytetyötä tehdessäni oma ammatillinen osaamiseni kasvaa ja ammatillinen itsevarmuuteni kohenee.

Konkreettista numeraalista tavoitetta minulla ei ole, ainoa tavoitteeni on, että työ menee hyväksytysti läpi, siihen olen tyytyväinen.

4 Päiväkirjaraportointi

4.1 Viikko 1

Viikko oli jokseenkin hajanainen, olin itse pois töistä maanantain ja tiistain, kun sairastuin viikonloppuna flunssaan. Poissaoloja on paljon, sillä pienetkin flunssaoireet tulee jäädä

sairastamaan kotiin. Erityisen tärkeää kotiin jääminen on meidän ryhmässämme, sillä lapset ovat infektioherkkiä.

Uusi flunssaohjeistus on myös auttanut siihen, että taudit tulee oikeasti paranneltua kunnolla kotona, eikä töihin palaa puolikuntoisena kuten ennen koronaa. Tosin ennen korona-aikaa menin itse töihin, vaikka kunto ei ollut hyvä, mutta en kokenut itseäni riittävän kipeäksikään jäädäkseni kotiin. Nyt kotiin on tullut jäätyä herkemmin ja se on vaikuttanut omaan terveyteeni positiivisesti, taudit ovat lyhyempiä, kun malttaa levätä ne kunnolla kotona pois. Näinhän tilanteen pitäisi aina olla, mutta valitettavasti vasta koronan myötä olen sallinut itselleni jäädä kotiin pienistäkin oireista, enkä pode siitä huonoa omaatuntoa.

Virolainen (2012, 80-81.) kertoo kirjassaan Kokonaisvaltainen työhyvinvointi vuonna 2008 (Böckerman ja Laukkanen) tekemästä tutkimuksesta, jossa selvisi, että suomalaisista puolet on ollut töissä kipeänä kerran vuoden aikana ja kolmasosa useamman kerran menneen vuoden aikana. Töihin mennään kipeänä velvollisuudentunnon vuoksi ja monilla työpaikoilla sairaaloihin on suhtauduttu negatiivisesti. Myös työntekijän tieto siitä, että työhön ei ole saatu sijaista ja tekemättömät työt seisovat ovat vaikuttaneet päätökseen lähteä kipeänä töihin. Yrittäjä etsiä tuoreempia tutkimuksia samasta aiheesta, mutta en onnistunut löytämään sellaisia, jotka koskisivat koko työväestöä. Mutta ajattelen, että varmasti vuoden 2008 tutkimuksessa saadut luvut pätevät vielä tänäkin vuonna.

Keskiviikkona pääsin palamaan töihin. Ryhmämme aikuisista osa oli poissa, joten jouduimme miettimään päivän kulun ja lasten jaon uusiksi. Tässä tarvitaan avointa keskustelua, jotta päivästä ja viikosta tulisi tasapuolinen kaikille. On tärkeää, että työ ei käy kenellekään liian rasokkaaksi, vaan yhdessä asioista sopien ja lapsijakoa mieltien ylläpidämme työhyvinvointia. Meillä on valmiiksi mietitty lapsikiertolista arjessa, mutta poikkeuspäivinä se menee uusiksi. Tiimimme on myös joustava ja pystymme tekemään muutoksia nopeallakin aikataululla. Poikkeuspäivinä teemme usein töitä myös parimallilla, eli kaksi aikuista vastaa kolmesta lapsesta, jolloin työt jakautuvat tasaisesti kahden kasvattajan kesken.

Työhyvinvoinnista on tärkeää pitää hyvää huolta, sillä vietämme töissä kuitenkin ison osan ajastamme ja mikäli siellä ei viihdy, on sen vaikutukset koko elämään suuret. Yhteiset pelisäännöt, joustavuus ja kunnioittava ja keskusteleva ilmapiiri lisäävät omasta mielestäni työssä viihtymistä. Mielestäni töissä pitää voida nauraa ja vitsailla, hassutella ja olla ihan oma itsensä, vaikka töissä ollaankin. Muistan joskus vuosia sitten lukeneeni artikkelin, jonka nimi oli "Hyvää (työ)kaveria ei jätetä". Itseasiassa se löytyy edelleen [hs.fi](https://www.hs.fi) sivustolta. Otan sieltä suoran lainauksen:

“Kun puhutaan ystävydestä, puhutaan usein niistä ihmisistä, jotka valitsemme ystäviksi. Valintamme perustuu yhteenkuuluvuuden tunteeseen, samanlaiseen arvomaailmaan tai vaikkapa kiinnostaviin keskusteluihin. Harvemmin puhutaan siitä ystävydestä, jota ei itse pääse

valitsemaan. Niistä ystäväistä, joiden kanssa viettää joka päivä merkittävän osan elämästään samaan aikaan kun niiden "oikeiden" kaverien kanssa tuskin enää ehtii lasilliselle silloin tällöin. Nimittäin työystävyydestä. Työkaveri on erikoinen kaveri. Työkaverin näkee melkein joka päivä. Sen kanssa istuu kokouksissa ja matkustaa taksilla asiakaspalaveriin. Sille pitää olla kohtelias. Sen kanssa saattaa olla vähän etäinen - tässä nyt mitään oikeita kavereita olla. Sillä on omintakeinen tyyli ja usein se sanoo jotain sellaista, että ihastuttaa, hämmästyttääkin. Ja sitten se kertoo esimerkiksi, ettei se tykkää lainkaan suklaasta. Mistä huomaa, ettei sitä tunne lainkaan. Ettei se itse asiassa mikään kaveri olekaan. Kunhan nyt vaan satuutaan olemaan samassa paikassa töissä. Aika paljon ihmisen onnellisuudesta on kiinni tuosta samasta työkaverista. Vaikka työkaveria ei tuntisikaan läpikotaisin, tuntee työkaverin ympärilleen luoman ilmapiirin selkeästi nahoissaan, jos näin voi sanoa.” Helsingin Sanomat 3.4.2013, Kirsi Piha

Mielestäni edelleen varsin ajankohtainen kolumni, joka kuvaa hyvin sitä arkea, jota töissä eletään. Olen onnellinen siitä, että itselleni on työurani aikana sattunut pääasiassa hyviä työkavereita, ja se jos mikä on onni. Itseni tuntien en jaksaisi työpaikassa, jonka ilmapiiri on huono muutamaa viikkoa kauemmin. Omaan melko herkän sisimmän ja kaikki sellainen negatiivisuus, kylmyys ja välinpitämättömyys tuntuu pahalta, mutta samalla en ole ehkä sellainen tuulimyllyjä vastaan taistelija, että minusta löytyisi voimia ja energiaa muuttaa koko työpaikan ilmapiiri. Ja harvoin se yksin toki onnistuukaan, se vaatii kuitenkin halua koko työpaikan tasolta.

Jos työpaikalla voi hyvin, siitä saa myös voimavaroja omaan vapaa-aikaan ja työn ulkopuoliseen elämään. Mielekäs työnteko ja se, että töihin on kivaa mennä, kertovat työhyvinvoinnista. Töissä pitää tuntea olonsa turvalliseksi, kokea onnistumisen kokemuksia sekä yhteyttä työkavereihin. Oman työn pitää olla sujuvaa ja siinä olisi hyvä päästä kokemaan niin sanottua työn imua eli työtehtävistä innostumista, kiinnostumista sekä merkityksellisiä kokemuksia. (Suomen Mielenterveys Ry. 2020) Työhyvinvointi on työnantajan ja työntekijän vastuulla. Tutkimuksissa työhyvinvoinnilla on huomattu olevan merkittävä myönteinen yhteys yritysten tulostittareihin kuten tuottavuuteen, voittoon, asiakastyytyväisyyteen, työntekijöiden vähäisempään vaihtuvuuteen, sairauspoissaoloihin ja tapaturmiin. (Työterveyslaitos 2020a.) Työhyvinvointi ei tule koskaan valmiiksi, vaan se vaatii jatkuvaa ylläpitoa ja kehittämistä. Yhteisiä keskusteluja, työtapojen kehittämistä ja yhteistä innostusta ja avoimuutta uuden oppimiselle. (Virolainen 2012, 105.)

Ehkä flunssateeman myötä pääsee aasinsillan kautta käsittelemään omaa tunnollisuutta ja velvollisuudentuntoa omaa työtä kohtaan. Koen tärkeäksi, että teen työni aina parhaalla mahdollisella tavalla ja niin isolla sydämellä kuin mahdollista, mutta nyt uudessa työssä olen joutunut laskemaan omia vaatimuksiani, sillä en osaa ja tiedä vielä kaikkea. Teen työni toki niin hyvin, kuin suinkin, mutta niillä resursseilla ja taidoilla, jotka jo osaan. Onneksi olen saanut harjoitella rauhassa ja työkavereiden asenne on kannustava ja rohkaiseva, tekemällä,

kokeilemalla ja harjoittelemalla oppii. Yhtenä esimerkkinä uusista opittavista asioita on päiväpiirien pitäminen. Olen toki ns. Normaalissa varhaiskasvatusryhmässä pitänyt päiväpiirejä, mutta nyt päiväpiiriin kuuluu huomattavasti enemmän huomioitavia asioita, lasten avustamista ja jokaiselle yksilöidyn sisällön mietintää. Minulla menee paljon energiaa jo siihen, että saan kerättyä ja kasattua piiristä sellaisen, että jokaiselle lapselle on heidän tasolleen sopivaa toimintaa ja materiaalia. Niiden lisäksi piiriin kuuluu jokaisen lapsen yksilöllinen ohjaus eri kommunikaatiomenetelmillä ja erilaisia lauluja hyödyntäen. Enkä tosiaankaan vielä muista joka piirissä kaikkia asioita, mutta olen saanut pitää piirejä kuten osaan, harjoitella niiden pitämistä ja vaikka jotain sisältöjä piiristä olisi jäänyt pois jollain kertaa, työkavereiden antama palaute on ollut positiivista ja rakentavaa. He ovat ymmärtäneet sen, ettei kaikkea voi osata kerralla. Olen onnellinen, että saan aikaa sisäistää asiat kaikessa rauhassa ja oppia omaa tahtiani.

Menneen viikon kohokohtia oli ihana ja onnistunut vuorovaikutushetki näkö-, kuulo- ja liikuntavammaisen lapsen kanssa. Läsnaoloon keskittymisen merkitys korostui hetkessä. Täysi keskittyminen lapseen ja vuorovaikutukseen hänen kanssaan vaatii myös itseltä kykyä muun maailman ulkopuolelle sulkemiseen. Monesti ympärillä tapahtuu samaan aikaan paljon ja toisinaan huomaa, että sitä ympärillä tapahtuvaa on haastavaa sulkea pois. Tällä viikolla olen onnistunut siinä joka kerta, kun olen ollut aktiivisen vuorovaikutuksen tilanteissa. Se tuntuu hyvälle ja olen saanut niistä hetkistä itekin todella paljon. Oppinut lapsesta, hänen reaktioistaan ja liikkeistään, sekä ilmeistä ja eleistä. Koen myös, että jos vuorovaikutushetki hajoaa, siitä seuraa helposti epäonnistunut toteutus, koska uudestaan samanlaisen yhteyden luominen voi olla haastavaa. Pitää sulkea korvat ja silmät ympäristön muilta tapahtumilta. Näissä tilanteissa koen suurta onnistumista ja iloa. On merkityksellistä, kun saa luotua hyvän yhteyden lapseen ja luotua lapselle osallisuuden kokemuksen.

Lisäselvennys viikon 1 tekotavasta joulukuussa 2020:

Viikko 1 on kirjoitettu muista viikoista poiketen siitä syystä, että olin ymmärtänyt päiväkirjan kirjaamisen ohjeet eri tavoin, kuin tätä oli tarkoitus kirjoittaa. Olin kerännyt viikon aikana ajatuksia, havaintoja ja huomioita itselleni ylös, mutta ilman päivämääriä ja kerännyt ne sitten yhteen tähän viikkokoosteeseen. Päätin jättää viikon kuitenkin tällaiseksi, sillä ylös kirjaamani ajatuksia minulla ei ole enää tallessa ja kokisin vaikeaksi muodostaa niistä tässä vaiheessa enää yksittäisten päivien merkintöjä.

4.2 Viikko 2

Tavoitteet: Laaja-alaisen oppimisen osa-alueiden avaaminen sekä sen pohtiminen, miten ne näyttäytyvät omassa työssäni.

Maanantai 14.9.

Kaikki ryhmän aikuiset paikalla, mahtavaa! Mutta saman tien aamulla tuleekin pyyntöjä siirtyä muihin ryhmiin, kun ilmenee, että ryhmästämmme puuttuu lapsia.

Muuten päivä on ollut ihan mukava, olen ollut pääasiassa vastuulapseni kanssa. Olemme laulaneet sylitysten, olen antanut hänelle hierontaa ja olemme tunnustelleet erilaisia aistimateriaaleja. Laulut ja erilaiset aistimateriaalit ovat hänelle mieluisia ja tärkeitä, sillä hänen näkökykynsä on heikko, joten muita aisteja tarvitaan paljon. Kommunikoinnin tukena hänelle on tulossa käyttöön haptiisit, eli kehoon tehtävät viittomat.

Tiistai 15.9.

Jumppapäivä. Ensin ulkoilua yhden lapsen kanssa 8:30-9:30, ulkona hämähäkkikeinussa keinumista ja hiekkaleikkejä.

Jumpassa kehonosien läpikäynti hieroen ja painellen ja kehonosalaulun avulla. Hieronnan jälkeen pallottelua eri asennoissa ja eri kehonosilla. Kehonhallintaa, välineen hallintaa sekä laajoja liikeratoja. Pallottelun jälkeen kävelyä aikuiseen tukeutuen ja pony-kävelytelineellä kävelyä. Otan apuvälineistä jossain vaiheessa valokuvia työhöni, sillä ne ovat varmasti monelle vieraita laitteita. Jumpan päätteeksi loppurentoutus. Jumpan tavoitteina oli koko kehon käyttö, aktivointi sekä kehon hahmottaminen.

Päiväpiirissä lauluja ja musisointia. Käsinnukke-eläimet olivat eräästä lapsesta jännittäviä, mutta kävimme läpi sitä, että nämä ovat leluja, ei oikeita eläimiä, eikä näitä tarvitse pelätä. Käsinnuket pysyvät täällä aikuisen kädessä eivätkä tule sinun lähellesi. Lapsi rauhoittui, kun asiaa käytiin rauhassa läpi, mutta hänestä huomasi, että niin kauan, kun eläimet olivat esillä, hän oli jännittyneessä tilassa. Sovimme, että käytämme eläinkäsinnukkeja, mutta maltillisesti ja niin, että joka kerta puhutaan läpi, että kyseessä on lelu ja lapsen ei tarvitse pelätä.

Iltapäivän otimme rennosti, pelien pelaamista yhdessä tabletilla, päiväkirjan täyttööä lapsen kanssa ja kansion avulla keskustelua.

Keskiviikko 16.9.

Koko päivä toisessa ryhmässä apuna. Uudet lapset ja uudet työkaverit. Päivä oli työntäyteinen ja uuvuttava itselleni ja keskityin vaan siihen, että päivä menee läpi kunnialla. Päivän päätteeksi pää on aivan väsynyt metelistä ja vauhdista. Väsyttää.

Torstai 17.9.

Torstaisin meillä on aistiratapäivä. Aistiradalla kierretään yhden lapsen kanssa eri pisteillä. Alkuperäinen ajatus oli, että osa ryhmästä ulkoilisi ensin ja osa kiertäisi rataa, mutta koska henkilökuntaa ja lapsia on poissa, olemme aamun yhdessä ja kierrämme radalla pienryhmissä (1-2 lasta/aikuinen).

Aistiradan rakenne:

Yhteinen aloitus, jossa lauletaan aistiratalaulu ja lapset saavat valita, mistä pisteestä haluavat aloittaa.

Ryhmätiloissamme on eri huoneissa erilaisia pisteitä, joissa kierrämme vuorotellen.

Ruokailuhuoneessa on erilaisia vastakohtia: painava (pieni käsipaino) - kevyt (pussi täynnä pieniä muovikuulia), kova (kivi) - pehmeä (karvapallero), makea (keksi) - suolainen, kylmä (kylmä vesi) - lämmin (lämmin vesi).

Kylppärissä esimerkiksi taikahiekasta esineiden etsimistä, hiekan tunnustelua sekä kuivan makaronin seasta esineiden etsimistä. Altaissa lämmintä ja kylmää vettä, jota saa tunnustella.

Aistihuoneessa valoja, kankaita, musiikkia, hierontavälineitä.

Lopuksi yhteinen lopetus leikkivarjon alla makoillen ja musiikkia kuunnellen

Tavoitteena aistiradalla on: aistien vahvistaminen ja eri aistien käyttö, aistiko-kemukset tärkeitä. Kehon hahmottaminen, rauhoittuminen, rentoutuminen. Eri vasun osa-alueet hyvin näkyvillä.

Perjantai 18.9.

Retkipäivä, kiersimme päiväkodin lähialueita ja tunnustelimme sekä haistelimme syksyn merkkejä, eli maahan pudonneita lehtiä sekä ruusunmarjoja, pihlajanmarjoja sekä marja-aronian marjoja.

Aistiaamupiirillä koin hyvää vuorovaikutusta, lapset pääsivät hyvin mukaan ja osallistuivat aktiivisesti. Kommunikaatiopainikkeesta oli patteri loppunut, joten laulujen kohdalla lapset eivät valitettavasti päässeet osallistumaan painamalla painiketta.

Päivään sisältyi myös hauska leikkihetki lapsen kanssa kommunikaatiokansion avulla. Lapsi näytti minulle että "sinä nukut", kävin nukkumaan, lapsi silitti minut uneen ja hetken kuluttua herätti päästämällä kovan äänen. Sitten hän halusi syöttää minua, riisua villatakin ja pukea

sen uudestaan päälle. Leikki oli hauska ja yhteinen, lasta ja minua molempia nauratti ja meillä oli vahvaa kommunikaatiota ja vuorovaikutusta hetkessä.

Viikkokooste:

Viikko oli kokonaisuutena melko rikkonainen ja se heijastui omaan jaksamiseen. Koin perjantaina olevani rättiväsynyt. Päädyin viikon tekstejä luettuani käsittelemään laaja-alaisen oppimisen osa-alueita ja sitä, kuinka ne näkyvät omassa työssäni. Jostain mielestäni nousi ajatus, että päiväkirjateksteistäni näkyy monipuolisuus ja halusin tarkastella aihetta lähemmin.

Suunnittelemme viikon rakenteen aina edellisellä viikolla valmiiksi ja se helpottaa onneksi muutoksien keskellä navigointia ja toimimista. Viikko-ohjelmasta näkyy päivittäinen toiminta, päiväpiirien teemat, lasten terapiat, palaveriajat ja muut menot. Ohjelmasta selviää myös, missä kukakin aikuinen milloinkin on ja kenen vastuulla kukakin lapsista on. Viikko-ohjelma helpottaa omaa työtäni ja työn hahmottamista, sekä auttaa myös hahmottamaan varhaiskasvatussuunnitelman (VASU) laaja-alaisen oppimisen eri alueiden toteutumista. Laaja-alaisen oppimisen alueita ovat:

Ajattelu ja oppiminen ovat tärkeitä taitoja, jotka kehittyvät vuorovaikutuksessa muiden ihmisten sekä ympäristön kanssa. Ne muodostavat pohjan elinikäiselle oppimiselle ja osaamisen kehittymiselle. Merkitykselliset, monipuoliset kokemukset kehittävät lasten ajattelua ja oppimista. On annettava tilaa luovuudelle, tutkimiselle, ihmettelylle ja kokeilemiselle. On iloittava yhdessä lapsen kanssa onnistumisista sekä kannustettava lapsia kokeilemaan ja yrittämään uusia asioita ja haastamaan itseään. Toiminnan pedagoginen dokumentointi auttaa lapsia näkemään omia vahvuuksiaan ja vahvistaa lapsen uskoa omiin taitoihin ja kykyihin. (Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet 2018, 24-25.)

Kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja itsensä ilmaiseminen ovat yksi varhaiskasvatuksen tehtävistä. Lapset kasvavat kulttuurisesti, kielellisesti ja katsomuksellisesti moninaisessa maailmassa ja varhaiskasvatuksessa luodaan pohja toisten ihmisten kunnioittamiselle ja vuorovaikutustaitojen oppimiselle. Ohjaamme lapsia ystävällisyyteen ja hyviin tapoihin, näytämme ja opastamme omalla esimerkillämme. Erilaisia perinteitä ja tapoja voidaan käsitellä leikkien, juhlien ja ruokailuhetkien kautta. (Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet 2018, 25.)

Itsestä huolehtiminen ja arjen taitojen opettelu varhaiskasvatuksessa toteutuu vahvistamalla lasten hyvinvointiin ja turvallisuuteen liittyviä taitoja. Lasten kanssa harjoitellaan ruokailua, pukeutumista, hygieniataitoja sekä omista tavaroista huolehtimista. Lapsia autetaan sekä heitä kannustetaan pyytämään apua tarvittaessa. Varhaiskasvatuksessa harjoitellaan tunnetaitoja sekä itsesäätelyä, tunteiden nimeämistä sekä tunnistamista ja havaitsemista. Lasten

kanssa käsitellään myös oman kehon kunnioittamista ja suojelua. (Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet 2018, 25-26.)

Monilukutaito sekä tieto- ja viestintäteknologinen osaaminen on erityisesti nykypäivänä tarvittava taito lasten ja perheiden arjessa, ihmisten välisessä vuorovaikutuksessa sekä yhteiskunnallisessa osallistumisessa. Näiden taitojen osaaminen edistää lasten kasvatuksellista ja koulutuksellista tasa-arvoa. Monilukutaito tarkoittaa kuvanlukutaitoa, numeerista lukutaitoa, medialukutaitoa ja peruslukutaitoa. Sen perustana on laaja tekstikäsitys, jossa erilaiset tekstit voivat olla muun muassa kirjoitetussa, puhutussa, audiovisuaalisessa tai digitaalisessa muodossa. Monilukutaito ja ajattelun ja oppimisen taidot kulkevat käsikädessä: lasten kanssa nimetään asioita ja esineitä sekä opetellaan erilaisia käsitteitä. Lapsia kannustetaan ja innostetaan käyttämään, tutkimaan ja tuottamaan viestejä erilaisissa ympäristöissä. Kehittyäkseen monilukutaitoisiksi lapset tarvitsevat rikasta tekstiympäristöä, lapsille suunnattuja kulttuuripalveluja sekä lasten tuottamaa kulttuuria.

Lasten kanssa tutustutaan eri tieto- ja viestintäteknologian välineisiin, sovelluksiin, peleihin ja sisältöihin. Arjen työssä digitaalinen dokumentointi otetaan mukaan leikkeihin, liikkumiseen, taiteelliseen kokemiseen ja tutkimiseen. Otetaan myös lapset mukaan tuottamaan sisältöjä yksin ja yhdessä muiden lasten kanssa, se edistää lasten luovaa ajattelua ja monilukutaidon kehittymistä. (Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet 2018, 26.)

Osallistuminen ja vaikuttaminen sekä motivaatio oppia uutta vahvistuvat, kun lapsilla on vaikutusmahdollisuuksia siihen, mitä tehdään ja miten. On tärkeää, että lapsilla on mahdollisuus osallistua ja harjoitella omia vaikuttamismahdollisuuksia varhaiskasvatuksessa. Lasten oikeuksiin kuuluvat kuulluksi tuleminen ja osallisuus omaan elämään vaikuttavissa asioissa. Arvostava kohtaaminen, aloitteisiin vastaaminen sekä kuunteleminen vahvistavat lasten osallistumisen ja vaikuttamisen taitoja. Lasten ottaminen mukaan toimintaan suunnitteluun, toteutukseen ja arviointiin on yksi osallisuuden peruskiviä. On huolehdittava, että jokaisella lapsella on mahdollisuus osallistua ja vaikuttaa, sillä näiden kautta lapsen itseluottamus kasvaa, käsitys itsestä kehittyy sekä sosiaaliset taidot kehittyvät. (Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet 2018, 26-27.)

Työssäni laaja-alaisen oppimisen kaikkien osien toteutumisen haasteena on keinojen löytäminen, millä tavoin kukakin lapsista oppii, pääsee osalliseksi ja vaikuttamaan, mitkä menetelmät toimivat. Olen pyrkinyt toimintaa suunnitellessani siihen, että mietin suunnitellut toiminnot laaja-alaisen oppimisen alueiden kautta ja tavoittelen sitä, että viikon aikana jokainen osa-alue toteutuisi useamman kerran. Lukiessani menneen viikon päiväkirjamerkintöjä, löydän kaikista päivistä oppimisen alueiden mukaista toimintaa. Ehkä suunnitelmallisen toiminnan ohella on tärkeää myös muistaa, että laaja-alaisen oppimisen alueet toteutuvat isoilta osin myös varhaiskasvatuksen arjessa, siirtymätilanteissa, ruokailussa, vessakäynneillä,

pukemistilanteissa. Sillä pedagogiikka on läsnä päivän kaikissa hetkissä ja jokainen hetki on otollinen hetki uuden oppimiselle ja kasvulle ja kehitykselle.

4.3 Viikko 3

Tavoitteet: Perehtyä kommunikaatiomenetelmiin ja perehdyttää tekstin kautta myös muille eri kommunikaation mahdollisuuksista. Miksi kylläkin lapsella on mikäkin kommunikaatiomenetelmä, selvitä ja perustele.

22.9. Tiistai

Keskityimme aamupäivän leikkiin, kommunikaatioon ja läsnäoloon, sillä siihen meillä oli tänään resursseja. Vahva kommunikaatio on työni kulmakiviä ja siksi on merkityksellistä panostaa lasten kanssa siihen päivittäin.

Aamupäivän olin oman pienryhmäni (kolme lasta, minä ja avustaja) aistihuoneessa leikkimässä. Kaksi lapsista nukkui aamupäivän lounaalle saakka, joten keskityimme avustajan kanssa valvovan lapsen kanssa touhuiluun. Pidin lapselle aistiaamupiirin, mutta hän ei ollut tänään motivoitunut, enkä onnistunut motivoimaan häntä toimintaan lukuun ottamatta rummuttelua ja kehon hierontaa. Aistiaamupiirin jälkeen otin lapsen lattialle makoilemaan ja kävin läpi hänen kehonsa vahvasti painellen, kehon läpikäynti auttaa lasta hahmottamaan omaa kehoa ja sen rajoja. Kehon läpikäynnin jälkeen hieroin hänen jalkansa ja venyttelin niitä varovasti. Tämä siksi, koska hänen aamuohjelmassaan oli seisaallaan oloa seisomistelineessä. Seisomateline on pystyasennon harjoitusväline liikuntavammaisille ihmisille ja meidänkin ryhmässämme lähes jokainen lapsi seisoo päivittäin. Ennen seisomista on tärkeää lämmitellä kehoa ja hieroa ja venytellä jalat. Jokaisella lapsella on oma henkilökohtainen seisoma-aikansa, 20-90 minuuttia päivittäin.

Lounaalla tunnelma oli leppoisa. Ruokailussa tärkeintä on se, että ei tule kiireen tuntua ja tilanne on rauhallinen, yksi aikuisista vastaa ruoan jakamisesta, jotta turha liike tilasta jää pois. Ruokailuun menee päivittäin paljon aikaa, joten olemme panostaneet siihen, että se olisi jokaiselle lapselle mieluisa hetki. PEG-nappiruokailijoille on erilaisia aktivointipuuhiä. Ryhmässämme on mm. ovenkarmista roikkuvia palloja, joilla voi pelata, aistikankaita, piano-soittimia, nukkeja ja tunnusteltavia esineitä. PEG-ruokailu vie paljon aikaa ja on tärkeää miettiä, miten hetki olisi lapselle mahdollisimman mieluisa. Olemme onnistuneet siinä melko hyvin, mutta voisimme vielä petrata ja miettiä, saisimmeko lapset mukaan vaikuttamaan tekemisen valintaan. Mielenkiintoinen ja haastava projekti, mutta toivoisin, että löytäisimme syksyn aikana välineitä tähän.

Päivä oli työn täyteinen, mutta onneksi tiimissämme riittää myös huumoria ja ryhmässämme saa nauraa.

Keskiviikko 23.9.2020

Keskityimme myös tänään leikkiin, läsnäoloon ja kommunikaatioon. Leikimme koko ryhmän kesken isossa leikkihuoneessa. Osa lapsista valitsi vauvanhoitoleikin, osalla oli liikunnallisempi meno ja osa lapsista nukkui. Menemme päivissä osan lapsista kohdalla täysin lasten ehdoilla, sillä näillä lapsilla on oma vuorokausirytmensä, jota heidän sairautensa määrittää ja ohjaa. Osalla lapsista on normaali päivärytmi ja heidän kohdallaan noudatetaan varhaiskasvatuksen tavanomaista rytmiä.

Noin 9:15 pidän joka aamu kahdelle lapselle aistiaamupiirin, tänään piirissä käytimme aktiivisesti kommunikaatiopainikkeita. Painikkeesta painettiin käyntiin ”hyvää huomenta”-laulu, vastauslaulu ”Onko Anna paikalla, onko Anna täällä?”-lauluun, eli lapsi pääsi itse vastaamaan ”Olen minä paikalla, olen minä täällä.” Näiden lisäksi olin äänittänyt painikkeisiin tuttuja lastenlauluja ja lapset pääsivät painamaan laulut käyntiin, näin he pääsivät osallisiksi ja vaikuttamaan piirin toteutumiseen ja sisältöön. Painikkeet ovat yksi erinomainen keino osallistaa lapsia toimintaan. Toki painikkeisiin äänitetyt asiat ovat aikuislähtöisiä, koska ne ovat aikuisen puhumia tai laulamia, mutta ne pyritään tekemään lapsen näkökulmasta. Lisäksi käytin paljon aikaa lasten hierontaan ja kehonosien nimeämiseen, kertomalla kokoajan, mitä teen esimerkiksi: ”hierotaan sinun pitkät kädet, pitkät käsivarret, täältä kämmenestä painellaan ja edetään sormiin, peukalo, etusormi, keskisormi...”. Vaikka lapset eivät puhu, on tärkeää laajentaa heidän sanavarastoaan ja tukea kielen kehitystä nimeämällä asioita, kertomalla mitä tapahtuu ja kuvailemalla.

Pidän itse aistiaamupiirejä äärettömän tärkeinä ja merkityksellisinä hetkinä, sillä niissä saan luotua lapsiin kontaktin ja oltua heidän kanssaan vahvassa vuorovaikutuksessa. Saan lapset osallisiksi toimintaan ja kohtaan heidät aktiivisesti päivittäin, vaikka en heidän vastuukasvatustajansa olisikaan sinä päivänä. Pääsen näkemään lasten viireystilan ja aktiivisuuden ja seuraamaan lasten kehittymistä ja oppimista.

Työssäni tarvitaan paljon puhetta ja asioiden ääneen sanoittamista. Käytettävän kielen tulee olla selkeää, ymmärrettävää ja ei liian monimutkaista. On tärkeää muistaa rauhallinen puheenrytmi ja äänen kohdistaminen lasta kohden, eritoten lasten, keillä on kuulemisen vaikeus kohdalla. Rauhallinen ja ymmärrettävä puhe on kaikkien lasten kohdalla tärkeää. Keskustelemme heidän kanssaan paljon, hyödynnämme kommunikaatiokansioita ja kuvia sekä elekieltä. Osa lapsista osaa jo taitavasti kommunikoida oman kansion kautta muodostaen sieltä viiden sanan lauseita. Osa harjoittelee, mutta harjoitteluvaiheessa aikuisen mallintaminen on tärkeää. Aikuinen voi kysyä kysymyksiä sekä pyytää lasta kertomaan kuvien avulla asioita, harjoittelu aloitetaan lapsen valmiustason mukaan, yleensä siten, että aikuinen etsii oikean aihealueen sivut ja pyytää lasta näyttämään haluamiaan kuvia ja itse kuvia laajemmin

käyttämällä tekee lapsen sanoista lauseita. Otan myöhemmin liitteeksi kuvan lapsen kommunikaatiokansioista.

Torstai 24.9.

Tänään meitä oli paikalla ryhmän kaikki aikuiset ja aamupäivästä viisi lasta, eli mainio ti-lanne. Päätimme muuttaa päivän aistirata-suunnitelmaa ja lähteä yhdessä retkelle. Tavallisesti emme pääse koko ryhmänä retkelle, sillä lapsia on kuusi ja aikuisia viisi ja jokainen lapsi tarvitsee oman työntäjän retkelle.

Suuntasimme aamupalan jälkeen n 9.30 kohti leikkipuistoa. Puistossa osa lapsista pyöri hyrrässä, osa leikki hiekkaleikkejä ja tunnusteli hiekkaa ja osa tutkaili leikkipuistoa jalkaisin. Eri-toten hyrrä oli mieluisa kokemus ja ilahdutti lapsia suuresti, he pääsivät nauttimaan vauhdikkaasta menosta. Hiekkalaatikolla jokaisella lapsella oli omat puuhansa, tein itse vastuulapseni kanssa hiekkakakkuja. Hiekkakakkujen tekemisessä on monta kuntoutuksellista elementtiä mukana, käsien liikkeisiin keskittyminen ja hallittu liikuttaminen, käsiotteen vahvistuminen ja silmä-käsikoordinaatio (otetaan lapioon hiekkaa, nostetaan lapiota kohti ämpäriä niin, että hiekka ei putoa ja kaadetaan lopuksi hiekka ämpäriin, käännetään yhdessä ämpäri toisinpäin, nostetaan ämpäri ja rikotaan kakku lapiolla) Teimme hänen kanssaan kymmenisen kakkua, odotetuin hetki oli ämpäriin nostaminen ja valmiin kakun rikkominen. Lisäksi hiekkalaatikolla liikkuminen on hyvää tasapainoharjoitusta, sillä pinta on epätasaista ja upottavaa. Dokumentoin leikkipuistoleikkejä tabletilla valo- ja videokuvaten. Valokuvat tulostamme lasten päiväkirjoihin sekä lisäämme valokuvat ja videot myös sähköiseen portfolioon. Sähköinen portfolio on uusi pedagogisen dokumentoinnin muoto ja se tulee korvaamaan hiljalleen lasten henkilökohtaisen kasvunkansion.

Leikkipuiston jälkeen suuntasimme auringonkukkapellolle, osa lapsista nousi pois tuoleista kävelemään ja istumaan pellolle, osa tutustui kukkapeltoon tuoleista ja vaunuista käsin. Ihastelimme kukkia, tunnustelimme ja haistelimme niitä sekä muuta kasvustoa ja kosteaa maata. Kuvasimme kaikki lapset kukkapellon keltaisessa loisteessa ja palaamme otettuihin kuviin huomenna aamu- ja päiväpiirillä. Hyödynnämme otetut valokuvat myös tulevan isänpäivän lahjoihin.

Aamupäivän retkellä lapset pääsivät kokemaan uusia asioita, tutustumaan lähiympäristöön sekä liikkumaan ja nauttimaan kauniista syyspäivästä.

Perjantai 25.9.

Tänään aistiaamupiirillä olevat lapset puuttuivat, joten aamu oli erilainen kuin normaalisti. Aloitin päivän avustamalla yhtä lapsista aamupalan syönnissä, sitten otin oman vastuulapseni taksista vastaan ja hoidin hänen kanssaan aamutoimet. Hänen lähtiessään terapiaan yhdeksän

aikaan, oli minulla “vapaatunti” muille töille. Käytin sen tietokonehommiin ja suunnittelin meidän seuraavan viikon ohjelmamme. Olemme tavallisesti tehneet ohjelman yhdessä ryhmän opettajan kanssa, mutta hän oli tänään tuuraamassa toisessa ryhmässä, joten ohjelma jäi vastuulleni. Ohjelman teon jälkeen kirjasin lasten havainnointivihkoihin tekemiäni havaintoja sekä katsoin sähköpostin. Viikko oli niin kiireinen, että vasta tänään ehdin ensimmäistä kertaa tietokoneen ääreen.

Vastuulapseni terapian päätyttyä lähdin ulkoilemaan hänen kanssaan. Äänitin hänen step-by-step kommunikaatiopainikkeeseen pukemislaulun ja puimme sen tahdissa, laulussa aina kerrotaan, mitä seuraavaksi puetaan ja sitten, kun kyseinen vaatekappale on puettu, voi painiketta painaa uudestaan ja sieltä kuuluu mitä seuraavaksi tehdään. Kävelimme ympäri pihaa yhdessä ja leikimme hiekkalaatikolla. Vastuulapseni kävelee dallarin kanssa omatoimisesti, se mahdollistaa paljon itseohjautuvuutta, kun hän voi mennä mihin haluaa.

Siirryimme sisälle 10:30 - aikoihin ja 10:45 aloitin päiväpiirin ja perjantain lauluhetken. Lauluhetkellä lauloimme vanhoja tuttuja lauluja sekä opettelimme uutta Kielinupun Miltä tuntuu nallesta? - laulua. Nallelaulua varten minulla oli erilaisia tunnekortteja, joista lapset saivat vuorollaan valita, miltä nallesta tuntuu. Esitin käsinukkenallella nalle - laulua lasten valitsemien tunteiden mukaan ja juttelimme siitä, miltä eri tunteet tuntuvat ja mitä voi tehdä, jos suututtaa, on surullinen tai hyvällä tuulella. Lapset saivat lohduttaa nallea silittämällä häntä ja kun nalle oli iloinen, lapset nauroivat nallen kanssa. Tällaiset hetket ovat työssäni niin tärkeitä, en osaa selittää sitä tunnetta mikä minulle tulee, kun näen lapsista kumpuavan innostuksen ja motivaation, se on uskomattoman hyvä fiilis tietää onnistuneensa työssään, ja saa itsekin uusia oivalluksia oman työn tueksi. Ensi viikolla ajattelin laajentaa nallelaulun tunnekortteja ja ottaa mukaan uusia tunteita sekä opetella lasten kanssa omista tunteista kertomista kuvien avulla, alkuun ihan vain kysymyksellä “millä mielellä olet tänään?”. Helppo ja yksinkertainen keino ottaa lapset vielä enemmän mukaan päiväpiirille ja opetella tunteita ja niiden nimeämistä.

Lepohetken jälkeen olin lapsen mukana vauvankylvetysleikissä. Juttelimme vauvanhoidosta ja puunasimme vauvan kunnolla puhtaaksi. Lopuksi kuivasimme vauvanuken pyyhkeellä ja laitoimme hänelle vaipan ja vaatteet päälle. Tämä leikkihetki on hyvä esimerkki onnistuneesta leikkihetkestä, jossa aikuinen on sitoutunut leikkiin ja heittäytyy mukaan. Koen itse tärkeänä tällaiset leikkihetket, joissa olen itsekin sitoutunut leikkiin ja osaksi leikkiä. Ne vahvistavat yhteyttä lapsen kanssa, luovat luottamusta ja yhteenkuuluvuuden tunnetta. Näissä hetkissä syntyy hyvää ja lämmintä vuorovaikutusta ja kohtaamista sekä parhaassa tapauksessa jotain yhteisiä hassuttelujuttuja, jotka taas rakentavat suhteesta entistäkin vahvemman. Ihanaa työtä.

Tämän päivän välipalahetki oli ihana, pääsin näkemään niin suurta iloa ja riemua, että se hymyilytti minua pitkään. Meillä oli välipalalla rahkaa ja huomasin, että rahkan tuntuma tuntuu lapsen mielestä ihanalle käsissä, joten laitoin rahkaa imukuppilautaselle ja annoin lapsen tunnustella sitä sormin. Hän laittoi molemmat kädet kuppiin, taputteli rahkaa käsillä, käsien välissä ja sormien välissä. Rahkaa oli kaikkialla hänen käsissään ja kasvoissaan ja kasvoilla niin leveä hymy ja iso nauru. Myös ryhmän muita lapsia nauratti hänen toimintansa ja meillä oli jotenkin todella lämmin ja ihana tunnelma välipalahetkellä. Laitoimme myös lapsen vanhemmalle valokuvan rahkansyönnistä ja hänen vastauksensa lämmitti mieltä ja sydäntä. On ihanaa saada hyvää ja arvostavaa palautetta työstä ja kuulla kiitos. Huomaa, miten tärkeä ihminen on näiden pienten elämässä ja perheessä ja miten paljon siellä arvostetaan meidän työtämme. Tosiaan, joku saattaa nyt miettiä, että “ei ruoalla saa leikkiä”, mutta ajattelin tässä hetkessä toisin. Rahkan tunnustelu on mainio aistikokemus (kylmää, liukasta, vähän tahmeaa) ja kun rahkaa vie sormilla suuhun, siinä tulee harjoiteltua omatoimista syömistä ja silmän ja käden yhteistyötä.

Välipalan jälkeen kirjoittelin lasten päiväkirjoja, pakkailin tavaroita, siistin paikkoja valmistelin lapsia kotiinlähtöön.

Perjantai oli jotenkin aivan ihana työpäivä. Oli aikaa tehdä asioita, sai keskittyä erilaisiin hetkiin kunnolla ja oli jotenkin lämmin ja mukava tunnelma aamusta alkaen. Näitä päiviä lisää.

Viikkokooste:

Tämä viikko oli hyvin toisenlainen, kuin viime viikko. Tämä viikko tuntui kevyemmältä ja sain työstä tällä viikolla paljon hyvää ja positiivista energiaa. Koin työn imua ja innostusta ja joi-nakin päivinä oli päällä sellainen kunnon FLOW-tila. Tosin, nyt kun luen viikon päiväkirjaa, niin tiistaina olen kokenut, että päivä oli raskas, mutta onneksi loppuviikkoa kohden helpotti ja en perjantaina muistanut koko tiistaita enää. Tällä viikolla huomaan päiväkirjasta nousevan kommunikaation ja sen tärkeyden sekä aidon läsnäolon merkityksen. Kommunikaatiota on sekä puhe, mutta myös muut keinot ja tavoitteena on, että jokaisella ihmisellä olisi keino ja mahdollisuus kommunikoida heidän lähi-ihmistensä kanssa. Lähi-ihmisillä tarkoitetaan ihmisiä, joiden kanssa vammainen henkilö toimii arjessaan. (Vammaispalvelujen käsikirja 2019b.)

Kommunikaatiomenetelmiä on monia. Viittomakielen opetusta annetaan kuuroille, kuulovammaisille, kuulonäkövammaisille sekä heidän läheisilleen. Viittomakielen opetus on pitkäaikaisista, sillä kyseessä on kielen opiskelu ja esimerkiksi lapsen kasvaessa tarvittava sanavarasto laajenee ja kasvaa. (Vammaispalvelujen käsikirja 2019b.)

Minun työssäni viittomakielen osaamista ei tällä hetkellä tarvita, mutta käytän joka hetki viittomia puheen tukena, eli lauseista viitotaan keskeiset asiat. Viittomat ovat käytössä myös lauluissa ja loruissa. Tukiviittomat olisi hyvä sisällyttää kommunikointiin aina, kun varhaislapsuudessa tulee merkkejä puheen kehityksen viivästyisestä, sillä ne tukevat puheen kehitystä

ja toimivat ilmaisukeinona puheen rinnalla tai jos kieltä on vasta vähän. (Papunet 2020.) Aiemmassa työssäni alle 3-vuotiaiden varhaiskasvatuksen opettajana en käyttänyt viittomia yhtä aktiivisesti kuin nyt, mutta onneksi ne ovat palanneet nopeasti mieleen ja olen tässä kahden kuukauden aikana oppinut jo suuren määrän myös uusia viittomia. On hienoa huomata, että kerran luotu vahva tukiviittomapohja ei ole kadonnut minnekään, vaikka välissä on useampia vuosia aktiivisesta käytöstä. Olen huomannut, että uudet viittomat jäävät helposti mieleeni ja olen innostunut oppimaan uusia viittomia. Olen ladannut puhelimeen sovelluksenkin, josta voin aina tarpeen tullen tarkistaa oikean viittoman. On myös hienoa huomata, että osa lapsista käyttää viittomia muun kommunikaation tukena.

Tukiviittomien lisäksi yhdellä lapsista on käytössä viestintään haptiisit, eli kehoon tehtävät viittomat ja viestit. Haptiiseja käytetään kuulo- ja näkövammaisten ihmisten kanssa viestintään. Minun työssäni niiden avulla kerrotaan lapselle, mitä seuraavaksi tapahtuu, eli ne eivät ole pääasiallinen kommunikaatiokeino, vaan yksi lisäkeino kommunikaatioon. Meillä käytössä on lapsen kanssa kehoviittomat ulkoilulle, ruokailulle, sanalle valmis/loppu ja kotiinlähdölle, eli ei kovinkaan montaa eri viittomaa. Haptiiseja käytettäessä huomioidaan lapsen yksilölliset piirteet, jotka vaikuttavat siihen, millä tavoin ja mille kehon alueille viestejä tuotetaan. Haptiiseja voidaan käyttää myös pääasiallisena kommunikaatiokeinona. (Suomen Kuurosokeat Ry.)

Ryhmämme lapsista kenelläkään viittomat eivät ole pääasiallinen kommunikaatiokeino heillä itsellään, vaan kommunikaation ovat käytössä muut menetelmät.

Ryhmämme kahdella lapsella on kommunikointiin käytössä laaja kommunikaatiokansio. Kansio on suunniteltu lausetasoiseen ilmaisuun ja kansion avulla voi keskustella lapsen kanssa pitkiä keskusteluja. Laajan kommunikaatiokansion avulla voi pyytää, kieltää, kysyä, tehdä valintoja, jutella ja keskustella, hankkia tietoa, kertoa tarinan, huijata ja vitsailla. Kansioon on koottu eri aihealueita koskevaa sanastoa ja ne jaoteltu omiin osioihinsa, esimerkiksi terveys, ruoka, päiväkotiki, koti, vapaa-aika. Ja sitten näiden aihealueiden alla on vielä eri sisällöille omat sivunsa, esimerkiksi ruoka: aamupala, lounas, hedelmät, pääruoat yms. Kansio on aina huolella lapselle rakennettu ja yksilöllinen, sinne kootaan sellaista sisältöä, jota lapsi sillä hetkellä tarvitsee kommunikaatioon. Kansio soveltuu sellaiselle henkilölle, jolla on hallussa kuvilla kommunikoinnin idea sekä vuorovaikutuksen perustaidot. Laajan kansion käyttö on kognitiivisesti vaativaa ja varsinkin alkuvaiheessa kansion käyttöä jutteluhetkien on hyvä olla rauhallisia ja kiireettömiä, että oikeiden kuvien etsimiselle on aikaa. Kommunikaatiokansion kautta jutellessa aikuinen puhuu asiat ääneen kokonaisilla lauseilla samalla kun hän näyttää kuvista puhumaansa ja mallintaa näin lapselle kansion käyttöä. Kansion käyttö opitaankin yhdessä tehden, kun kaikki lapsen lähi-ihmiset käyttävät sitä kommunikaatioon. (Papunet 2019.)

Toki myös aikuisilla puhevammaisilla henkilöillä on käytössä kommunikaatiokansioita, mutta keskityn tässä työssä lasten kommunikaatioon. On mahtavaa, että tällainen

kommunikaatiomenetelmä on olemassa, sillä tämä mahdollistaa niin paljon asioita, kun kyseessä on puhumattomat lapset. Kansion avulla olen itse käynyt lasten kanssa vakavia keskusteluja esimerkiksi siitä, että ei voi satuttaa toista, vaikka kuinka suututtaisi tai lapsi on kertonut minulle omista ilon aiheistaan. Lisäksi olen jutellut lapsen kuulumisista ja toiveista mitä hän haluaisi tehdä, mistä hän haaveilee ja mitkä ovat hänen lempiruokiaan. Kansion avulla pääsen sisälle lapsen maailmaan ja ajatuksiin, osalliseksi hänen elämäänsä ja hän pääsee ilmaisemaan itseään ja osallistumaan toimintaan ja keskusteluun. On uskomattoman ihanaa nähdä lasten taidot ja osaamiset, miten yksi lapsista osaa kansion avulla kirjoittaa sanoja, laskea laskuja ja kertoa vitsejä, miten lasten kanssa voi nauraa höpsöttelyille. Kansion avulla saa luotua yhteyttä ja se on mahtavaa. Tällä viikolla erään vauvaleikin yhteydessä lapsi, jonka kanssa leikin hassutteli kansion avulla ja näytti sieltä minulle että ”Sinun pitää mennä sängylle ja minä puen sinulle vaipan, sinä olet vauva.” Hänestä se oli hurjan hauskaa ja hän kertoi sen monta kertaa ja nauroi katketakseen.

Laajan kommunikaatiokansion lisäksi on olemassa suppea kansio, josta löytyy avainsanoja ja se on tarkoitettu sanatasoiseen kerrontaan. Suppeita kansioita on erilaisia. Yhdellä ryhmämme lapsista on meillä päiväkodissa tehty valintakansio käytössä. Kansiota löytyy päivän eri tilanteisiin sopivia kuvia, esimerkiksi leikkikuvia, ruokailukuvia, kirjojen kuvia, tekemisten kuvia. Käytettäessä kansiota vaikkapa leikkihetkessä, aikuinen valitsee leikkikuvista 2-3, jotka kiinnitetään kansion kannessa olevaan tarranauhaan ja näistä 2-3 kuvasta lapsi voi valita, mitä hän haluaa leikkiä. Kansiota siis hyödynnetään paljon arjessa ja kansion avulla lapsi pääsee vaikuttamaan ja tekemään valintoja sekä oppii kommunikoimaan kuvien avulla. Kommunikaatiokansion käytöstä löytyy todella hyvä ”Kommunikointikansio Roihun esittelyvideo” Kipinäkeskuksen YouTube-sivuilta, se kannattaa käydä katsomassa, mikäli kommunikaatiokansion käyttöön haluaa perehtyä vielä syvällisemmin.

Lisäksi lapsilla on käytössä puhelaitteita, sekä yhden viestin laitteita että step-by-step laitteita. Erilaisia puhelaitteita on monia, mutta meidän ryhmästämmme löytyy vain näitä kahta painiketta.

Puhelaite on siis kommunikaation väline, johon aikuinen voi nauhoittaa erilaisia asioita. Esimerkiksi pukemishojeita, lauluja, leikkisanoja ja ruokailusanoja. Lapsilla puhelaite ei ole ensisijainen kommunikoinnin väline, vaan yksi osa monimuotoista kommunikaatiota. Laitteen käytön pitäisi olla lasta motivoivaa ja ilahduttavaa ja sinne nauhoitetut asiat lapselle merkityksellisiä. (Aivoliitto 2020; Papunet 2020.) Puhelaitetta voi hyvin käyttää yhdessä kommunikaatiokansion kanssa, lapsi kertoo kommunikaatiokansion avulla vaikkapa viikonlopusta, aikuinen nauhoittaa lapsen kertoman puhelaitteeseen ja sitten lapsi voi puhelaitteen avulla kertoa myös muille ryhmäläisille viikonlopun kuulumiset. Ääniviestillä tavoittaa myös helposti ihmisen viereisestä huoneesta. Olen itse leikkinyt töissä lapsen kanssa piiloleikkiä puhelaitteita apuna käyttäen. Olen nauhoittanut puhelaitteeseen viestin: Leikitään piilosta, minä menen

piiloon. Ja toisen viestin: Olen piilossa, tule etsimään! Eli siis leikkihän menee näin: lapsi painaa ensimmäisen viestin päälle, minä laitan silmät kiinni ja lapsi menee piiloon. Sitten, kun hän on piilossa, hän painaa puhelaitteesta toisen viestin “Olen piilossa, tule etsimään!” ja lähdän etsimään lasta. Kun löydän lapsen, aloitamme leikin taas alusta. Puhelaitteella on mahdollista lapsen osallistumisen leikkiin muiden lasten kanssa ja lisää hänen kokemustaan joukkoon kuulumisesta ja siitä, että hän voi olla mukana kaikessa siinä missä muutkin. (Papunet 2020.) Puhelaitteeseen voi myös nauhoittaa arjen pieniä lausahduksia, ihastelua ja kehuja, sellaisia arjen tavanomaisia sosiaalisen kanssakäymisen sisältöjä, joiden avulla lapsi voi osallistua keskusteluun. Puhelaitteen sisällöt äänitetään aina minämuodossa, sillä viesteissä lapsi kertoo itsestään. Esimerkiksi retkipäivänä laitteeseen voi nauhoittaa viestin: “Tänään minä olin retkellä, menin leikkipuistoon ja keinuin siellä kovaa. Keinuminen nauratti minua. Takaisin tullessa näin ison kaivinkoneen ja vilkutin sen kuljettajalle.” Ja sitten kotiin mennessä lapsi voi puhelaitteen avulla kertoa vanhemmalleen päivän retkestä. Puhelaitteella mahdollistetaan mielestäni todella hyvin kommunikaatiota, sen avulla lapset, joilla ei ole muita kommunikatiotekniikoita pääsevät mukaan ja osallisiksi ja saavat osallisuuden, ja ryhmään kuulumisen tunteita ja pääsevät vaikuttamaan tapahtumien etenemiseen.

Tässä ryhmämme tärkeimmät kommunikaation apuvälineet ja kommunikaatiotekniikat. Tämän kahden kuukauden aikana, jonka olen ollut ryhmässä töissä, oppinut valtavasti eri kommunikaation mahdollisuuksista ja kehittyneet niiden käyttäjänä. Olen ottanut aikaa lasten kommunikaatiomenetelmiin tutustumiseen, selannut kansiota ja itsenäisesti opetellut niiden sujuvaa käyttöä, lauseiden muodostamista ja keskustelemista niiden avulla. On upeaa huomata oma kehittyminen ja oppiminen, alussa minulla kesti pitkään etsiä oikeat sivut kansioista, mutta nyt se sujuu jo nopeasti, samoin alussa lauseiden muodostaminen oli hidasta, sillä oikeiden kuvien löytämiseen meni aikaa, koska silmä ei ollut harjaantunut kuvakommunikaation käyttämisessä. Onneksi keskustelukaverini, eli lapset, ovat olleet kärsivällisiä ja antaneet aikaa tehdä lauseet. On ihanaa, että on työ, jossa koen oppivani päivittäin uusia asioita ja näen oman kehittymiseni. Työ, jossa pääsen toteuttamaan itseäni, hyödyntämään vahvuuksiani ja kehittymään. Työ, josta saan kiitosta ja josta saan itselleni hyvää energiaa.

4.4 Viikko 4

Tavoite: Kertoa työssäni tarvittavista liikkumisen ja kuntoutuksen apuvälineistä. Mitä ne ovat, milloin niitä käytetään ja miksi?

Maanantai 28.9.

Tänään keskityin vastuulapseni kuntoutuksellisten tavoitteiden ja toimenpiteiden toteuttamiseen.

Päivän ensimmäinen vastuutehtäväni oli tänään aistiaamupiirin pitäminen. Tänään en ollut tyytyväinen itseäni, koin piiriä pitäessäni epävarmuuden tunteita omasta osaamisestani. Minun oli vaikeaa päästä kontaktiin lasten kanssa. Ehkä osasyynä oli se, että hyppäsin pitämään piirin kylmiltään, ilman piirin valmistelua. En tiedä, tilanne ei tänään ollut sellainen, kuin toivoisin sen olevan. Sain lapset motivoitua toimintaan ja he osallistuivat siihen hyvin, mutta oma fiilikseni ei ollut oikea. Mutta, huomenna uudestaan ja paremmin.

Piirin jälkeen äänitin aistiaamupiiriläisten painikkeisiin lauluja, joita he voivat kuunnella ruokaa odottaessa. Lapsilla on erilaisia tavoitteita, erään lapsen tavoite on painikkeen aktiivinen käyttö ja sen painamisen oppiminen, eli hänelle on äänitetty paljon painikkeeseen lauluja sekä sanoja. Myös tavarat, joita hän käyttää ovat sellaisia, joista tulee ääntä ja valoa, kun niitä painaa.

Aistiaamupiirin jälkeen aloitin toiminnan oman vastuulapseni kanssa. Otin hänet lattialle, vaihdoin vaatteet ja puin hänelle dafot (ns. kipsikengät, tukevat nilkan, säären ja jalan asentoa mm. istuessa, seistessä ja kävellessä, osa lapsista käyttää dafoja koko päivän, osa vain pienen hetken päivässä). Ennen dafojen pukemista hieroin ja painelin hänen jalkansa ja venyttelin varovaisesti. Tavoite tässä on saada jalat rentoutumaan ja lämpenemään, jolloin erilaisten harjoitteiden tekeminen käy helpommin. Sitten siirryimme peilin ja seisomatangon luokse ja harjoittelimme tukea vasten seisomista. Seisoimme tukea vasten useita kertoja erimittaisia aikoja. Sitten lapsi ilmaisi ääntelyllä, että nyt hänelle riittää. Siirsin hänet mahalleen makaamaan kiilan päälle. Kiilan päällä makoilussa lapsi oppii tukeutumaan käsiin ja keho pääsee rentoutumaan. Se on tärkeää kehon liikkuvuuden kannalta. Lapsi viihtyi hyvin kiilan päällä ja palasimme päivän aikana vielä kaksi kertaa siihen makoilemaan. Ryhmäni lasten kanssa toimiessa on tärkeää havainnoida lasten ääniä ja kehonkieltä, sillä heillä kaikilla ei ole keinoja ilmaista itseään muilla tavoin,

Tiistai 29.9.

Aamulla töihin mennessä havaitsin itsestäni pientä motivaation puutetta. Yritin tsemppata itseäni, mutta en oikein onnistunut siinä. Mutta lasten taksien kurvatessa pihaan ei auttanut kuin tarttua työhön ja hoitaa päivän puuhat. Vastuulapseni aamupalan aikana pohdin päivän jumppaa. Päässä lyö tyhjää mutta tutkailin nopsaa aiempien vuosien jumppia ja otin sieltä palasia eri jumpista ja yhdistelin.

Siirryin pitämään aistiaamupiiriä ja sen jälkeen oli tarkoitus jatkaa heistä kahden kanssa jumppaan. Ennen jumppaa teimme KNILL-jumpan, se tarkoittaa kehontuntemus-, kontakti- ja kommunikaatioharjoituksia. KNILL ohjaa liikkunnallisiin vuorovaikutustilanteisiin musiikin säestämänä. Motoriset harjoitukset kannustavat vuorovaikutukseen, kehon tietoiseen käyttöön ja antavat aistielämyksiä. Perusohjelmia on neljä ja erikoisohjelmia kaksi: valmentava ohjelma ja vaikeasti liikuntavammaisten ohjelma. Ohjelmat ovat haastavuudeltaan ja tavoitteiltaan

erilaisia. Ryhmän lapset ovat KNILL-jumpassa eri tasolla. Teimme tämän pienryhmän kanssa valmentavan ohjelman. KNILL-jumpan jälkeen 1 lapsista lähti fysioterapiaan, yksi nukahti ja yhden kanssa suuntasin jumppahommiin. Teimme harjoituksia tukea vasten seisomisesta peilin edessä. Näin lapsi näkee itsensä ja pystyy hahmottamaan omaa kehoa. Kerkesimme jumpata noin 15 minuuttia, kun jumppakaverini väsähti ja kävi nukkumaan. Ryhmässäni on tärkeää tuntea lasten elekieli, sillä se kertoo paljon vireystasosta ja jaksamisesta. Osalla lapsista on sairauksia, jotka säätelevät levon tarpeen ja vuorokausirytmien, ja aikuisen on hyvä oppia tuntemaan eri merkit lapsesta ja toimia niiden mukaan.

Iltapäivällä sain erään lapsen fysioterapeutilta hyvää palautetta työstäni, lapsen kanssa tekemäni kuntouttavat toimenpiteet ovat toimineet. Tuli hyvä mieli tästä onnistumisesta, nyt osaan jatkaa samaa toimintaa ja kehittää sitä eteenpäin. Hyvän palautteen saaminen työstä on merkityksellistä ja lisää motivaatiota ja innostusta työtä kohtaan.

Myös toisen lapsen fysioterapeutti antoi hyvää palautetta siitä, että olemme ottaneet päivittäiseen toimintaan erinäiset harjoitukset ja ne ovat alkaneet tuottaa tulosta. Vaikka syksy on ollut rikkonainen ja hankala johtuen koronasta ja sen mukanaan tuomista poissaoloista, jotain on tehty oikein.

Huomaan olevani vielä ajoittain epävarma työstäni, mutta terapeuttien kanssa keskustelu ja heiltä neuvojen ja avun pyytäminen auttaa. Avoimuus puolin ja toisin on hyvästä. Epävarmuus kumpuaa siitä, että työnkuva ja siihen kuuluvat työtehtävät minulle uusia. Kuntouttava varhaiskasvatus vaatii itseltäni vielä opettelua, perehtymistä ja asioiden opiskelua, sillä omat vahvuuteni ovat enemmänkin pedagogiikassa ja varhaiskasvatuksessa. Mutta työtä tehdessä oppii ja työnkuvakin toki muotoutuu sen mukaan, mitkä tekijän osaamiset ovat.

Olen huomannut eilen maanantaina ja tänään tiistaina motivaation puutetta päiväkirjaa kohtaan ja se näkyy myös näissä kahden päivän teksteissä. Tai ehkä kyseessä ei varsinaisesti ole motivaatio, vaan alkuviikon hurja väsymys, työpäivän päätteeksi olen ollut kuin kuivaksi rutistettulla rätillä ja olen kirjoittamisen sijaan keskittynyt kehon- ja mielenhuoltoon liikkuen, kirjoja lukien ja rentoutuen. Päivän jälkeen vaivaava väsymys vaikuttaa kykyyni tuottaa pohittavaa ja analyttistä tekstiä päivän päätteeksi, se harmittaa minua sillä haluaisin panostaa päiväkirjamerkintöihin kunnolla joka päivä, mutta mistä löydän tarvittavan kipinän. Ehkä se huomenna löytyy taas.

Keskiviikko 30.9.

Aamu meni tutulla kaavalla eli lapset saapuivat takseilla, söimme aamupalaa ja katoimme mitä päivän ohjelmaan kuuluu. Tänään meillä oli päivän ohjelmassa pitkä retkiaamu. Lähdimme heti kello 9 retkelle kohti kasvimaata ja kasvimaan myymälää. Kävelimme kasvimaalle ja etsimme sopivan reitin, josta päästä kiertämään kasvimaata. Tutkimme, ihmettelimme ja

arvailimme, mitä missäkin mahtaa kasvaa. Katsoimme kansioista kasvisten kuvia ja nimesimme niitä pellolta löytyvien kasvien mukaan. Kierroksen jälkeen suuntasimme kohti myyntipöytää ja yksi lapsista sai kansion avulla valita, mitä kasviksia ostamme mukaan. Juttelin hänen kanssaan kansion avulla ja hän valitsi ostettavaksi sipulia, salaattia, maissia ja kaalia. Sitten menimme kohti myyntipöytää ja teimme ostokset, mikä upea oppimiskokemus ostoksilla käynnistä. Hän kysyi kansion avulla paljon ostokset maksavat ja kiitti ja hyvästeli myyjän. Myyjä myös heittäytyi ihanasti myyntitilanteeseen ja kohtasi lapsen asiakkaana. Mainio oppimistilanne. Otimme retkellä myös paljon valokuvia, jotka voimme jakaa vanhemmille sekä lisätä sähköiseen portfolioomme.

Retki oli lapsille opettavainen ja avasi maailmaa lisää, näimme kasvisten matkan pellolta pöytään. Konkreettinen tapa oppia, selitettynä asia olisi ollut kovin abstrakti, mutta nyt se oli selkeä ja ymmärrettävä, kun kaiken näki. Päiväkodilla palasimme kasviksiin tunnustelemalla ja haistelemalla niitä ja katsomalla tabletilla retkellä otetut valokuvat. Lasten ilo, innostuminen, nauru ja oppiminen.

Toki tällä retkellä lapset joutuivat istumaan koko aamun, joten tälle viikolle ei tule enää muita retkiä, ettei istuma-asennossa oloa tule liikaa. Eri asennot ovat tärkeitä liikuntavarmaisille, jotta keho saa päivän aikana monipuolista liikettä ja liikuntaa.

Meillä oli myös tiimipalaveri, jossa puhuimme lapsista, sillä varhaiskasvatuskeskustelut ovat tulossa ja on tärkeää, että lapsesta on paljon havaintoja ja huomioita tehtynä ja kirjattuna ennen sitä. Puhuimme myös siitä, että miten voimme havainnoida lasten kommunikaatioaloituksia. Ehdotin, että otamme kommunikaatioviikon, jolloin jokainen kirjaa päivittäin ylös vastuulapsensa kommunikaatioaloitteet ja vastaukset niihin, jotta saamme kerättyä selvää dataa. Tai vaihtoehtoisesti jonkinlaisen valmiin lomakkeen täyttäminen, täytyy pohtia! Datan kerääminen on merkityksellistä, jotta meillä on ajantasainen tieto lapsen kehityksestä ja oppimisesta, ilman asioiden kirjaamista monet asiat unohtuisivat tai tieto ei vaihtaisi omistajaa. Keräämällä havaintoja, meillä on myös konkreettisia esimerkkejä kerrottavana lapsen oppimista taidoista sekä siitä, miten olemme edistäneet kasvua ja kehitystä.

Torstai 1.10.

Aamulla lapset saapuivat 8 aikaan, otin heitä vastaan ja aloin aamusta alkaen toimimaan oman vastuulapseni kanssa. Riisuin hänen haalarinsa samalla hänen kanssaan jutellen niitä näitä. Sitten suuntasimme käsien pesulle ja aamupalalle. Ryhmämme lapsilla on tavoitteena muun muassa omatoimisen syömisen mahdollistaminen ja tukeminen, joten tuemme sen kehittymistä parhaamme mukaan ja mahdollistamme ruokailun harjoittelun varaamalla siihen riittävästi aikaa. Aikuinen on ruokailussa apuna auttamalla ruokaa lusikkaan, paloittelemalla ruoan ja leivän sopiviksi paloiksi, korjaamalla käden asentoa tarvittaessa, pyyhkimällä suuta, juomisessa aikuinen pitelee ja kallistaa mukia. Tarvittaessa aikuinen voi auttaa ruokailussa

enemmänkin. Tarkoituksena on, että ruokailu olisi aina mukava ja kiva hetki, joten siinäkin kuunnellaan ja havainnoidaan lapsen aloitteita.

Aamupalan jälkeen laitoin päivän aistiradan valmiiksi. Aistiradalla oli tänään samat asiat kuin viime viikon aistiradalla, joten en kirjoita niitä uudestaan tähän enää. Vastuulapseni jaksoi keskittyä aistiradan tehtäviin todella hyvin ja vietimme radalla kaikkiaan 1,5 tuntia. Aistiradan loppuleikki, eli leikkivarjon alla rentoutuminen on ryhmässämme aistipiirin odotetuimpia hetkiä. Silloin lapset makaavat patjoilla ja aikuiset heiluttavat leikkivarjoa heidän päällään klassisen musiikin soidessa taustalla.

Aistiradan jälkeen lapset kokoontuivat pieneen päiväpiiriin, päiväpiirissä tänään lauloimme lauluja. Jokainen lapsi sai valita vuorollaan mieluisan laulun laulunvalintataulusta. Tänään laulujen teemana oli keho ja lauluina erilaisia keholauluja, eli kehonosien nimeämistä. Aikuisen on mukana auttamassa lasta koskettamaan tai koskettamaan lapsen puolesta laulussa kerrottavia kehonosia, mikäli lapsi ei itse pysty.

Perjantai 2.10.

Perjantaina ryhmästämme puuttui yksi työntekijä ja päivän alkuperäiset suunnitelmat menivät uusiksi. Vietimme aamupäivän sisällä leikkien, kirjoja lukien ja musisoiden. Soitin lapsille kitaraa ja annoin lasten soittaa myös siten että pidin itse sointuotteita ja lapset saivat soittaa. Lisäksi jumppasin muutaman lapsen kanssa heidän päivittäiset jumppansa. Aamupäivän puuhien jälkeen pidimme pitkän lauluhetken, laulut käsittelivät kehonosia kuten eilenkin.

Lounaan jälkeen minulla alkoi kahden tunnin antirasismi-koulutus. Koulutus oli todella mielenkiintoinen ja antoisa, olen iloinen, että pääsin siihen mukaan. Pisteet Helsingille siitä, että tällainen koulutus on päätetty toteuttaa kaikille Kasvatuksen ja koulutuksen toimialan (KASKO) työntekijöille. Koulutuksessa käsiteltiin rasismia, rakenteellista rasismia, olettamuksia ja ennakoajatuksia. Puhuttiin valkoisuudesta, etuoikeuksista ja syrjivään käytökseen puuttumisesta, siitä, miten jokainen voi toteuttaa antirasistisella työtoteella varhaiskasvatusta. Koulutuksen aikana tuli hyviä keskusteluja ja koska koulutusryhmä oli pieni, noin 15-20 henkilöä, oli keskusteluun helppo lähteä mukaan toisinkuin isoissa koulutuksissa. Koulutuksesta saimme myös antirasistisen työtöteen työkirjan, jonka tehtäviä voi tiimeissä alkaa toteuttamaan. Koulutuksen jälkeen sanoinkin tiimikavereilleni, että voisin ottaa hommakseni alkaa käymään työkirjaa läpi lasten, että tiimikavereiden kanssa.

Viikkokooste:

Päiväkirjamerkinnoistakin käy ilmi, että käytämme työssä paljon erilaisia apuvälineitä sekä lasten liikkumiseen, että kuntoutukseen. Apuväline on väline tai laite, joka edistää käyttäjän toimintakykyä, kun se on vamman tai sairauden takia alentunut. Apuvälineen avulla käyttäjä

pääsee osallistumaan ja suoriutumaan elämän eri tilanteista ja hetkistä. (Tukiliitto.) Apuvälineet valitaan aina yksilön tarpeiden mukaan ja räätälöidään hänelle sopiviksi. Lähtökohtana ja tavoitteena on aina, että valitut apuvälineet tukevat asiakkaan toimintakykyä. (Terveyskylä 2017.)

Apuvälineitä haetaan useilta eri toimijoilta, kuten terveydenhuollosta, sosiaalihuollosta, opetustoimesta ja KELasta (Tukiliitto 2020). Meillä käytettävät apuvälineet tulevat pääasiassa Helsingin ja Uudenmaan (jatkossa HUS) apuvälinekeskukselta. Apuvälinekeskuksen asiakkaaksi päästäkseen lapsi tarvitsee lähetteen kotikunnasta tai erikoissairaanhoidosta. HUSilla lähetteet käsitellään kokouksessa, jossa niille määritellään myös kiireellisyysluokka ja sen perusteella lähetteet asetetaan ajanvarausjonoon. Alle 16-vuotiaat lapset saavat kaikki kommunikonin, päivittäistoimintojen ja liikkumisen apuvälineet pitkäaikaislainsaan HUSin apuvälinekeskukselta, aikuisten kohdalla eri apuvälineiden saaminen on jakautunut eri toimijoiden kesken. (HUS Apuvälinepalvelut.) Luovutettavien välineiden, laitteiden ja tarvikkeiden tarkoitus on edistää apuvälineen käyttäjän kuntoutumista, ylläpitää tai parantaa toimintakykyä jatkopäiväisissä toiminnoissa sekä ehkäistä toimintakyvyn heikentymistä. (Tukiliitto 2020). Apuvälineet myös tukevat itsenäisyyttä, ne mahdollistavat osallistumisen elämän eri osa-alueilla ja lisäävät näin hyvinvointia (Terveyskylä 2018b).

Apuvälineistä säädetään terveydenhuoltolaissa luvussa 3, pykälässä 29. Luku 3 käsittelee lääkinnällistä kuntoutusta, lääkinnälliseen kuntoutukseen kuuluu: *“1) kuntoutusneuvonta ja kuntoutusohjaus; 2) potilaan toiminta- ja työkyvyn sekä kuntoutustarpeen arviointi; 3) kuntoutustutkimus, jonka avulla selvitetään potilaan kuntoutusmahdollisuuksia; 4) toimintakyvyn parantamiseen ja ylläpitämiseen tähtäävät terapiat sekä muut tarvittavat kuntoutumista edistävät toimenpiteet; 5) apuvälinepalvelut; 6) sopeutumisvalmennus; 7) 1-6 kohdassa tarkoitetuista tarpeellisista toimenpiteistä koostuvat kuntoutusjaksot laitos- tai avohoidossa. Kunta vastaa potilaan lääkinnällisen kuntoutuksen suunnittelusta siten, että kuntoutus muodostaa yhdessä tarpeenmukaisen hoidon kanssa toiminnallisen kokonaisuuden. Lääkinnällisen kuntoutuksen tarve, tavoitteet ja sisältö on määriteltävä kirjallisessa yksilöllisessä kuntoutussuunnitelmassa. Kunta vastaa lisäksi kuntoutuspalvelun ohjauksesta ja seurannasta sekä nimeää potilaalle tarvittaessa kuntoutuksen yhdyshenkilön.”* (Finlex, Terveydenhuoltolaki 2010.)

Seuraavaksi kerron työpaikallani käytössä olevista apuvälineistä tarkemmin.

Työtuolit - Näitä on erilaisia ja jokaiselle lapselle apuvälinekeskuksella valitaan ominaisuuksiltaan ja tuolin tarpeilta sopivin. Tuoleissa on alla renkaat, jotta tuolia että lasta saa siirrettyä työntäen paikasta toiseen. Työtuoli mahdollistaa ergonomisen istuma- ja työskentelyasennon lapselle. Työtuolit ovat laajasti säädettävissä, joten lapsen kasvaessa tuolin asetuksia muuttamalla siitä saa hänelle taas oikean kokoisen. Lapsen mukaan tuoleista löytyy erilaisia

istumista tukevia vöitä, käsinojia, haarakiiloja ja jalkalautaa. Tuolit liikkuvat pystysuunnassa, joten ne mahdollistavat aikuiselle ergonomisen työntöasennon. Tuolin istuma-asentoa/pystyasentoa voi myös siirtää tarpeen mukaan, joten vaikkapa ryhmämme omassa rytmissä olevat lapset voivat nukkua työtuolissa istuen.

Osalla lapsista on käytössä pyörätuoli ulkoilussa sekä taksimatkoilla. Pyörätuolit ovat lapsille tärkeitä liikkumisen välineitä ja mahdollistavat esimerkiksi meillä päiväkodissa retkeilyn eri paikkoihin. Pyörätuoli mahdollistaa lapselle liikkumisen paikasta toiseen ja osalle lapsista omatoimisen liikkumisen, heidän oppiessaan rullaamaan omatoimisesti.

Osalla lapsista on käytössä rattaat matkalla päiväkotiin sekä retkillä.

Lapsilla on päiväkodissa liikkumisen apuna erilaisia kävelytelineitä. Lapset, joilla on taito seisoa ilman tukea sekä kävellä ilman suurta vartalon tukea on käytössä dallarit. Dallarin kanssa lapsi pääsee liikkumaan itsenäisesti paikasta toiseen. Dallari myös tukee itsenäisen kävelyn harjoittelua. Dallarit ovat käytössä niitä käyttävillä lapsilla päivän alusta loppuun saakka siirtymissä, ulkona ja sisäleikeissä.

Kuva: Anna-Kaisa Romppanen 2020.

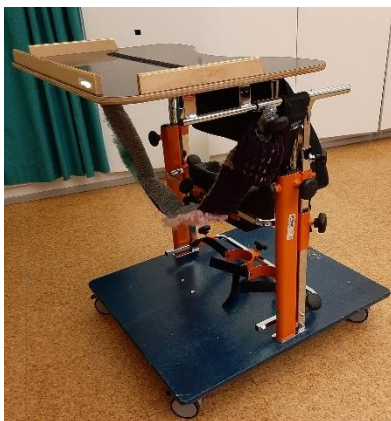
Osalle lapsista apuvälinekeskuksen kautta on tullut PONY-kävelyteline. Pony on sisäkäyttöön tarkoitettu kävelyteline sellaisille lapsille, jotka tarvitsevat enemmän tukea liikkumiseen ja kävelyn harjoitteluun. Ponya käytetään jokaisen lapsen kohdalla yksilöllisen tarpeen ja tavoitteiden mukaan. Osa lapsista kävelee ponylla päivittäin, osalla ponykävely on ohjelmassa keran viikossa. Pony-kävelyteline tukee kävelyn ja liikkumisen harjoittelua.

Pony.

Kuvat: Anna-Kaisa Romppanen 2020.

Ryhmässämme useilla lapsilla on päivittäisessä käytössä seisomateline. Seisomatelinettä käytetään silloin, kun lapsi ei pysty itsenäisesti seisomaan tai tarvitsee tukea hyvään seisoma-asentoon. Seisomatelineen käytöstä on monia etuja, se ylläpitää liikeratoja, vähentää lihaskäynnityksiä ja spastisuutta, parantaa verenkiertoa sekä lisää vartalon toiminallisuutta. Seisomatelineessä lapsi pääsee tukevaan pystyasentoon ja siinä on helppo työskennellä ja olla. Seisomatelineessä oltava aika vaihtelee lapsen mukaan, mutta keskimäärin se on noin tunti päivässä. Seisomatelineessä ollessa voidaan puuhailia ihan normaaleja varhaiskasvatukseen kuuluvia asioita, leikkiä, laulaa, syödä, jutella ja hassutella. Seisomatelineet ovat jokaiselle lapselle yksilölliset, ne on säädetty lapsen pituuden ja tarpeiden mukaan sopiviksi.

Kuvat: Anna-Kaisa Romppanen 2020.

Lisäksi käytämme siirtymätilanteissa henkilönostinta. Henkilönostimella saamme siirrettyä lapsen turvallisesti ja ergonomisesti paikasta toiseen. Nosturi myös mahdollistaa osalle lapsista kylpemisen, sillä nosturin liinassa istuessa asento pysyy hyvänä ja turvallisena vedessä ollessa. Nostin mahdollistaa myös työntekijälle ergonomisesti kestävä työn tekemistä.

Näiden apuvälineiden lisäksi meillä on käytössä apuvälineitä, jotka tukevat lasten kuntoutuksellisten tavoitteiden toteutumista.

- Suujumppavälineistöä, jolla tuetaan kielen ja suun lihasten aktivoimista ja toimintaa.
- Erilaiset rannetuet, ojentajatuuet - tukemassa käden, käsivarren ja ranteen oikeaa asentoa
- Säari- ja nilkkaortooseja - Yksilöllisesti valmistettuja apuvälineitä, joita käytetään virheasentojen ehkäisyyn, seisoma- ja kävelyharjoitteluun sekä korjaamaan jalkaterän ja kantaluun virheasentoja
- Erilaisia asentoja tukevia apuvälineitä

Apuvälineet ovat osa arkipäivää työssäni ja nykyään niihin ei sen kummemmin oikeastaan kiinnitä huomiotaakaan. Elokuun alussa työssä aloittaessani olin jokseenkin kauhuissani apuvälineiden määrästä ja siitä, opinko käyttämään niitä kaikkia, mutta nykyään ne ovatkin vain osana arkea, olemista, liikkumista ja tekemistä. Olemme pyrkineet siihen, että lasten kuntoutukselliset toimet olisivat joka päivä samaan aikaan, näin lasten olisi helpompi hahmottaa päivän kulkua ja tapahtumia. Puheen lisäksi käytämme apuna kuvia, kun käymme läpi seuraavaksi tapahtuvia asioita, näin myös siis apuvälineiden kohdalla. Ennakointi, sanoittaminen ja kuvittaminen ovat tärkeitä päivän jokaisessa hetkessä.

4.5 Viikko 5

Tavoite: Mitkä asiat luovat motivaatiota työtä kohtaan?

Torstai 8.10

Vastuulapseni saapuessa päiväkotiin, otan hänet vastaan, riisun ulkovaatteet ja suuntaan hänen kanssaan syömään aamupalaa. Annan hänelle oman lusikan, jolla hän voi harjoitella halutessaan sen laittamista suuhun. Hän ei osaa vielä syödä itse, mutta harjoittelemme lusikan käyttöä ruokailun yhteydessä. Aamupala maistuu ja lapsi on virkeällä tuulella.

Muulla ryhmällä on ohjelmassa aistirata-aamu, mutta suuntaan oman vastuulapseni kanssa ulkoilemaan, sillä ulkona ei sada ja hän nauttii ulkoilusta. Ulos mentyämme hän ensitöikseen suuntaa korikeinuun, nostan hänet kyytiin ja keinutan häntä. Hänen kasvoillaan on onnellinen hymy hänen rentoutuessaan keinun kyydissä. Kun korikeinussa on tarpeeksi keinuttu, hän kiljaisee ja taputtaa kädellä koria, josta ymmärrän, että nyt on aika vaihtaa puuhaa. Nostan hänet pois korikeinusta ja hän lähtee vauhdikkaasti kohti toista keinualuetta ja siellä olevaa keinaa.

Nostan hänet keinuun ja mitä kovemmat vauhdit annan hänelle sitä enemmän häntä naurattaa ja hihkuttaa, keinumme taas pitkän tovin. Huomaan kuitenkin, että hän alkaa väsymään

ja nostan hänet pois keinusta. Havaintoni osuu oikeaan, sillä heti maassa ollessaan hän suuntaa lepäämään. Ryhmämme lasten kanssa on tärkeää havainnoida lasten olemusta, eleitä, ilmeitä ja silmiä, sillä ne paljastavat paljon vireystilasta.

Sisällä menemme leikkihuoneeseen jumppamatolle, otan hänet syliini ja laulan erilaisia lauluja, käymme laulujen avulla läpi mm kehonosat ja keksin laulun myös hänen nimestään. Laulujen jälkeen hän jää lepäilemään syliini, josta siirrän hänet patjalle. Hänen levätessään ehdin valmistella ryhmän eskareiden päiväpiiriin, valitsen päiväpiiriin laulunvalintatauluun erilaisia keholauluja sekä laulupussiin tunnelaulun ja muita lasten suosikkilauluja. Piirillä lapset sitten saavat valita, haluavatko he valita laulettavan laulun laulunvalintataulusta vai laulupussista.

Ehdittyäni valmistella piiriin, muutkin ryhmän lapset saapuvat leikkihuoneeseen aistiradan päätökseen. Aistiradan lopuksi meillä on aina klassista musiikkia, lapset saavat maata tai istua lattialla patjojen päällä ja aikuiset heiluttavat heidän päällään leikkivarjoa. Menen tänään itsekin varjon alle oman vastuulapseni kanssa. Köllöttelemme yhdessä varjon alla siten, että hän makoilee jalkojeni välissä selällään. Varjo on selvästi hänelle mieluisa ja miellyttävä kokemus, sillä hän rauhoittuu katsomaan sen heilumista ja liikettä. Aistiradan loputtua pidän eskareille päiväpiiriin. Katsomme, ketä lapsia on tullut päiväkotiin, mikä päivä tänään on, mikä aistipuuha torstaina tehdään ja teemme sen sekä laulamme lauluja. Lapset valitsevat lauluja sekä pussista että valintataulusta ja meillä on oikein mukava ja rento päiväpiiri.

Lepohetken aikana valvon lasten lepäämistä ja teen samalla tietokoneella valmisteluja viikon 43 metsäteemaviikkoon liittyen.

Perjantai 9.10

Aamu alkaa taas tuttuun tapaan lapsia vastaanottaen ja aamupalaa nautiskellen. Vastuulapseni on saanut uuden polkupyörän päiväkotiin ja uudella pyörällä pyöräily on tänään hänen ensimmäinen puuhansa. Yhdessä työkaverini kanssa autamme lapsen pyörän kyytiin. Kun kaikki on valmista, voi pyöräily alkaa. Ja voi että hänen riemukasta ilmettään, kun hän pääsee itse liikkumaan pystyasennossa ilman että aikuisen tarvitsee auttaa. Hän hymyilee niin leveästi ja niin myös me aikuiset, itselleni tulee silmiin kyyneleet, sillä niin liikuttavan onnellinen hetki tämä on. Pyöräilemme pitkin käytävää läpi talon ja esittelemme pyörää matkalla olevien ryhmien aikuisille, ja jokainen kannustaa lasta. Mikä mahtava juttu! Pyöräilyn jälkeen kansion avulla juttelemme, että olipa kivaa pyöräillä. Videoin myös pyöräilyä ja katsoimme yhdessä lapsen kanssa videolta, miten hienosti ja taitavasti hän pääsi pyörällä menemään. Hän halusi näyttää videon myös kaverille. Pyörä on mahtava liikkumisen mahdollisuus hänelle. Pyöräily tekee myös hyvää nivelille, luustolle ja lihasten spastisuudelle. Pyöräilyn kautta lapsi myös pääsee osaksi yhteisöä pystyessään liikkumaan omatoimisesti samalla tasolla kuin muutkin ja vapaasti ilman jatkuvaa auttamista.

Pyöräilyn jälkeen hän halusi leikkiä nukkeleikkiä, joten leikimme yhdessä nukeilla lattialla olen. Nuket kylpivät, söivät ja niille piti vaihtaa vaippaa. Otin leikkiin tueksi nukkeleikin ohjaustaulun, jonka avulla saimme luotua välillemme hyvän kommunikaation ja vuorovaikutuksen.

Perjantaisin ryhmässämme on vesileikki/kylpypäivä. Vastuulapseni sai tänään valita, haluaako hän leikkiä leikkihuoneessa vai ottaa hetkeksi vesileikit käsienpesualtaassa, hän valitsi vesileikit käsienpesualtaassa. Laskimme altaaseen lämmintä vettä ja laitoimme sekaan pieniä vesileluja ja täytin muutaman vesi-ilmapallon myös mukaan. Nimesimme pieniä vesileluja, jotka sattuivat olemaan eläimiä sekä erivärisiä vesi-ilmapalloja. Vesileikkihetken ollessa loppuvaiheilla, ennakoin tulevaa ja sanoitin ja näytin kuvista, että vesileikki on pian loppu ja vesileikin jälkeen meillä on päiväpiiri ja perjantain lauluhetki. Ennakointi siirtymätilanteissa on tärkeää, jotta lapsikin ehtii niihin valmistautumaan, eikä tekeminen lopu yllättäen. Ennakointi myös vähentää harmitusta jonkun mielekkään toiminnan päättyessä.

Siirryimme vesileikeistä päiväpiiriin ja lauluhetkelle. Olin ottanut piiriin laulunvalintataulun sekä laulupussin ja yhden uuden laulun, jota harjoiteltiin ennen kuin lapset pääsivät valitsemaan lauluja. Meillä on ollut nyt teemana keho ja tunteet, joten laulut olivat pitkälti siihen teemaan sopivia. Niissä harjoiteltiin eri kehonosien nimeämistä, yhdessä laulussa myös oikeaa ja vasenta. Lapset selvästi viihtyivät lauluhetkellä ja olivat motivoituneita osallistujia. Mahdollisuus vaikuttaa siihen mitä tapahtuu seuraavaksi, lisää sitoutumista ja motivoituneisuutta toimintaan.

Tämäkin päivä oli vallan onnistunut ja mukava, aika vain hurrahti siivillä.

Viikkokooste:

Mistä työn imu syntyy? Mitkä asiat meitä motivoivat? Mikä syö motivaatiota? Millaiset teot ja sanat auttavat motivaation synnyssä?

Päätin pohtia tämän viikon koosteessa laajemmin yllä mainittuja kysymyksiä. Kirjoitin aikaisemmin päiväkirjassa, että olen kokenut väsymyksen seurauksena joinain päivinä motivaationpuutetta, vaikkakin enemmistön päivistä koen työni motivoivaksi ja innostavaksi. Näinä päivinä työ vie mukanaan, ikään kuin imaisee sisäänsä ja työtä tekee eräänlaisessa flow-tilassa. Silloin aika menee siivillä, kokee onnistumisen tuntemuksia, saa oivalluksia ja ajatuksia omasta työstä ja kehittyy ja kehittää itseään huomaamattaan. Flow-tilassa työskennellessä erilaisiin tilanteisiin ja vaikkapa vaikeuksiin suhtautuu haasteena, jonka haluaa selvittää. Flow - termi on unkarilaisen psykologin Mihaly Csikszentmihalyin tunnetuksi tekemä termi, se on tila, jossa koemme hallitsevamme sen mitä teemme, teemme tehtävät tehokkaasti ja koemme olevamme parhaimmillamme. Flow-tilaan pääsee haastamalla itseään, olemalla

innostunut kehittymään ja näkemällä oman kehittymisen. (Yle 2013.) Minulle on tärkeää saada flow-elämyksiä työstäni, se lisää työn mielekkyyttä ja halua kehittyä paremmaksi.

Mielestäni työn imu on samantapaista kuin flow-tila, työn imu tarkoittaa myönteistä tunne- ja motivaatiotilaa työssä, aitoa hyvinvoinnin ja innostuneisuuden tilaa. Työn imu on tarmokkuutta, omistautumista ja nautintoa työhön uppoamisesta. Työn imua kokiessa aamuisin on kiva lähteä töihin, työ koetaan mielekkääksi ja siitä nautitaan. Sen kokeminen vaatii sen, että työ on tarpeeksi haastavaa, mutta ei liian vaikeaa ja siinä on mahdollista kehittyä, päivästä toiseen samanlaisena jatkuva työ tarjoaa harvemmin työn imun kokemuksia. (Jarenko ja Tukka 2017, 11; Hakanen 2011, 38.) Toki työn haastetaso on yksilöllinen asia ja siksi työpaikoilla olisi tärkeää puhua siitä, mitkä ovat ihmisten tavoitteet, vahvuudet ja toiveet työn suhteen ja miettiä työn organisointia siitä näkökulmasta, sillä työ, jossa pääsee hyödyntämään tehokkaimmalla tavalla omaa osaamista, on kaikista palkitsevinta. Tällaisissa työpaikoissa syntyy myös työskentelymalli, jossa työssä opitaan jatkuvasti uutta ja työhön ollaan sitoutuneita. (Jarenko ja Tukka 2017, 11.) Työn imua on työhyvinvointia parhaimmillaan ja sen vaikutukset näkyvät pitkälle elämään ja useilla elämän osa-alueilla myös vapaa-ajalla, sillä työ on iso osa elämäämme ja heijastelee koko ihmiseen. Työn imuun liittyy paljon positiivisia tunnetiloja, iloa, innostusta ja ylpeyttä omasta työstä. Positiiviset tunteet vahvistavat yksilöllisiä fyysisiä, psyykkisiä ja sosiaalisia voimavaroja ja taitoja, jotka mahdollistavat entistä laadukkaamman työteon. Hyvä fiilis omasta työstä usein tarttuu myös työkaveriini, sillä heijastamme erilaisia tunnetiloja ulkopuolellemme ja siinä missä negatiivinen ilmapiiri tarttuu, niin tarttuu myös positiivinen ja hyvä tunne helposti eteenpäin. Innostuva työtiimi on tehokas ja saa aikaan paljon asioita. (Hakanen 2011, 40-42.)

Oma työni on erinomainen paikka kokea työn imua, sillä jokaisena päivänä on mahdollisuus oppia uutta, joko lasten kanssa tehden tai omatoimisesti omaa työtä lisää opiskellen. Olen oppinut itse syksyn aikana valtavasti eri kehitysvammoista, niiden vaikutuksista ihmisen elämään ja niistä keinoista, joilla minä voin tukea näiden lasten kasvua ja kehitystä parhaalla mahdollisella tavalla. Olen saanut ahaa-elämyksiä monista lapsiin liittyvistä asioista, esimerkiksi mainitaan vaikka, kun on oppinut eri lasten kommunikaatiotavat. Olen päässyt omassa työssäni hyödyntämään omia vahvuuksiani melko hyvin, olen ottanut vastuulleni esimerkiksi teknologiaan liittyviä vastuualueita, sillä niissä osaamiseni on vahvaa. Voisin kuitenkin pyrkiä vielä siihen, että tuon omaa osaamistani vahvemmin esille yhteisissä keskusteluissa ja tätä kautta luon työstäni vielä mielekkäämpää ja palkitsevampaa ja pääsen tarttumaan uusiin haasteisiin.

Työn imua edistävät työhön liittyvät voimavarat, jotka auttavat työntekijää onnistumaan ja tekemään työtä hyvin.

- Tehtävään liittyviä voimavaroja ovat työn palkitsevuus, kehittävyys ja monipuolisuus.

- Työn järjestämiseen liittyviä voimavaroja ovat vaikutusmahdollisuudet omaan työhön, työroolien ja tavoitteiden selkeys sekä työaikojen joustavuus.
- Työyhteisön vuorovaikutukseen liittyviä voimavaroja ovat esimiehen ja työyhteisön tuki, oikeudenmukaisuus ja johtamisen selkeät käytännöt, arkinen huomaavaisuus, ystävällisyys, palaute ja arvostus sekä muiden kokema työn imu.
- Organisaatioon liittyviä voimavaroja ovat työn varmuus, innovatiiviset toimintatavat, työpaikan ilmapiiri, työn ja muun elämän yhteensovittamista tukevat asenteet ja käytännöt. (Työterveyslaitos 2020b.)

Näitä edistäviä asioita lukiessa huomaan miettiväni, miten nämä asiat toteutuvat omalla työpaikallani ja miten ne ovat toteutuneet aiemmilla työpaikoillani. Ja miten tärkeää on, että niihin kiinnitettäisiin huomiota ihan kaikissa organisaatioissa, sillä hyvinvointi lähtee organisaation rakenteista, jos siellä asiat eivät ole kunnossa, tulee väistämättä eteen kohtia, joissa toimiminen työhyvinvointia tukevilla tavoilla ei ole mahdollista. Kokisinkin, että olisi hyvä, jos jokainen työyhteisö ja organisaatio tekisi tsekkauksen siitä, onko työhyvinvointia tukeva pohja kunnossa ja jos ei, miten asia korjataan. Täydellinen harvoin on mahdollista, mutta se, että tekee ongelmat ja ongelmakohtat näkyväksi on jo osa ratkaisua ja vie organisaation toimintaa työhyvinvoinnin saralla eteenpäin. Tätä tekstiä tehdessäni olen huomannut, että tämä on aihe, joka menee itselläni sydämeen asti ja haluan käsitellä työhyvinvointia ja sen tukemista lisää ja laajemmin tulevaisuudessa koosteissa ja päiväkirjoissa, sillä työ on iso osa elämää ja jos työssä ei voi hyvin, myös muualla elämässä alkaa nopeasti takkuamaan. Tästäkin asiasta on itselläni omakohtaisia kokemuksia ja huomaan, että vaikka olenkin ne asiat käsitellyt, en ehkä olekaan pohtinut niitä työn näkökulmasta aikaisemmin, vaan pelkästään henkilökohtaisesta perspektiivistä. Mutta, palaan siis aiheeseen.

4.6 Viikko 6

Tavoitteet: Työtehtävien ja työnjaon kuvaus

Keskiviikko 14.10

Palasin tänään töihin pieneltä lomalta, lomailin neljä päivää ja olo on levännyt ja energinen. Aamu alkaa tavanomaiseen tapaan lapset vastaanottaen, tänään oma vastuulapseni taksi tulee noin 8:30, joten minulla on aamusta hyvin aikaa katsoa sähköposti, uusimmat koronainfot ja lukea lasten kuulumiset. Vastuulapseni saapuu ajallaan ja otan hänet vastaan, puemme yhdessä lisää vaatetta päälle ja lähdemme ulkoilemaan.

Sisälle mennessä riisumme kaikessa rauhassa ja autan lasta harjoittelemaan itse eri ulkovaatteiden riisumista ohjaamalla häntä ottamaan kiinni takin hihasta sitä pois vedettäessä, avaamaan kenkien tarroja sekä laskemaan housuja takapuolen yli. Hän on motivoitunut ja

innostunut tänään tästä toiminnasta ja kehuun ja kannustan häntä yrittämisestä ja onnistumisesta. Aina välillä annamme yhteistuumin aplodit. Mikä mukava hetki yhdessä.

Sisällä hän saa valita kolmesta kuvasta mitä tehdään (kuvat ovat palikat, autot ja kirjanluku), hän valitsee kirjan ja luemme kaikkiaan 3 satua. Hän keskittyy upeasti ja eläytyy jännittävässä kohdissa mukaan kirjan käänteisiin. Meillä on tosi mukava ja vahvan vuorovaikutuksen hetki, jossa molemmilla on kivaa ja hyvä olla.

Kirjojen lukemisen jälkeen suuntaamme leikkihuoneeseen, leikkien sijaan hän valitsee ikkunasta katselun ja seuraa tarkasti, mitä ulkona olevat lapset tekevät. Hän osoittelee ulkona näkyviä asioita ja nimeän hänelle, mitä missäkin tapahtuu. Leikkien jälkeen meillä on rento musisointihetki. Rummutamme, soitamme kanteletta, sekä laulamme keholauluja, joita lapset valitsevat laulunvalintataulusta. Rennon päiväpiirin jälkeen on lounasaika ja lounaan jälkeen vessahommat ja lepo. Meillä on tänään lepo hetken aikaan oma tiimipalaveri, tiimissä juttelemme lapsista, sillä lasten keskustelut ovat tulossa. Muuta emme ehdikään tässä palaverissa. Kello 14 syömme välipalaa ja sen jälkeen kirjoitan lapsen päiväkirjan ja lähdemme pukeutumaan ja valmistautumaan kotiinlähtöön.

Tänään oli pitkästä aikaa sellainen päivä, kun tunsin olevani aidosti energinen koko päivän aamusta alkaen. Ehkä se on tuo pieni loma mikä teki ihmeitä omalle jaksamiselle.

Torstai 15.10.

Tänään meillä onkin rauhallisempi päivä, lapsia on paikalla kolme ja meitä työntekijöitä kaksi ja lisäksi opiskelija. Rauhallisen aamupalan jälkeen kaksi lapsista lähtee ulkoilemaan ja jään itse sisään yhden lapsen kanssa. Valmistelemme päivän aistiradan ja aloitamme kiertämään sitä, ulkona olleet lapset liittyvät seuraamme tultuaan sisään. Aamu on kovin rauhallinen ja mihinkään ei ole kiire. Saan luotua vastuulapseni kanssa loistavan yhteyden ja vuorovaikutuksen ja teemme aistiradan jälkeen vuorovaikutuksellisia puuhia, katsomme toisiamme tiiviisti silmiin, hymyilen hänelle ja hän vastaa hymyyni hymyllä, nostan käteni ilmaan ja hän asettaa oman kämmenensä kämmentäni vasten ja liikutamme käsiämme rauhallisesti ja ”keskustellemme” kosketuksen kautta. Ihana aamu, lämmin tunnelma. Aamuun kuuluu myös seisomaharjoituksia tukea vasten, hierontaa ja sylitysten oloa. Miten mukavaa on, kun jokaiselle lapselle riittää oma aikuinen ja voi keskittyä täydellä intensiteetillä vuorovaikutuksen luomiseen ja ylläpitämiseen yhden lapsen kanssa.

Lepohetkellä luen lapsille muumisatua ja tunnelma on rauhallinen ja leppoisa. Lapsi, jonka vieressä olen, käpertyy kainalooni kuuntelemaan satua ja rauhoittuu siihen. Huomaan, miten hyvää tällainen todella pieni ryhmä tekee lapsille, vaikka ryhmässämme on tavallisenakin päivänä vain kuusi lasta, niin silti se on osalle ryhmämme lapsista jokseenkin suuri ryhmä, sillä ääntä ja tapahtumaa riittää. Nyt kolmen lapsen porukalla ollessa tunnelma on huomattavasti

rauhallisempi. Lepohetken jälkeen kaikki lapset seisovat ja teemme heidän kanssaan erilaisia puuhia ja leikkejä. Monesti lepo hetken jälkeinen tekeminen on sellainen, minkä lapset saavat itse valita esimerkiksi kuvista tai osoittaen, riippuen lapsen kommunikaation tasosta. Osalle lapsista taas tarjotaan erilaisia virikkeitä ja aikuisen tehtävänä on havainnoida, mikä virikkeitä lasta innostaa.

Välipala on tavalliseen tapaan kello 14, sitten puemme lapset valmiiksi ja siirrymme hetkeksi nautiskelemaan auringonpaisteesta ulos ennen taksien tuloa. Työkaverini menee lasten kanssa ulos ja itse jään soittamaan vanhemmille puheluita sisään.

Mukava päivä kaiken kaikkiaan. Huomenna päivämme on paljon hiljaisempi, sillä lapsia on paikalla vain yksi tai kaksi. Huomenna minulla on aikaa istua alas suunnittelemaan toimintaa ja kirjaamaan asioita ylös, sillä koska olen kehitysvammaohjaaja enkä opettaja, minulla ei ole suunnitteluaikaa, vaan lasten kanssa tehtävän työn ohella pyrin tekemään suunnitelmia ja kirjauksia. Toki ryhmämme lapsilla on terapioida ja heidän terapiansa aikaan kyseisen lapsen vastuuajuisella on ns. Vapaa tunti, joka on tarkoitettu suunnitelmien, juoksevien asioiden ja kirjaamisten tekemiselle.

Perjantai 16.10.

Rauhallinen päivä, vain yksi lapsi paikalla ja hänkin lähtee jo puolenpäivän aikaan pois. Tänään on aikaa tehdä töitä koneella, käydä työtä koskevia keskusteluja työkaverin kanssa ja laittaa toimintaympäristöä kuntoon. Aamulla teen töitä koneella, teen papunetin kuvatyökälulla kuvia, mutta en saa tehtävää hoidettua loppuun, sillä verkkotulostus on kaatunut. Eli päivän ensimmäinen tehtäväni jää kesken. Seuraavaksi alan valmistelemaan metsäviikkoa, kirjaan itselleni ylös ajatuksia ja suunnitelmia metsäviikkoa varten, en tee mitään tarkkoja suunnitelmia, mutta mietin valmiiksi laulut, lorut ja metsäaiheisen jumpan. Ennakkovalmistelut auttavat toteuttamaan työtä parhaalla mahdollisella tavalla, eikä aikaa kulu enää toteutuspäivänä suunnitelmien tekoon. Valitettavan usein tilanne on kuitenkin se, että en ole ehtinyt suunnitella tai vaihtoehtoisesti valmistella toimintaa kunnolla ja en pidä niiden hetkien aiheuttamasta epävarmasta olostani ja sellaisesta kiireen tuntemuksesta mikä siitä syntyy. Nyt olen tyytyväinen, että saan otettua aikaa valmistelulle ja koen oloni varmaksi lähtiessäni toteuttamaan tulevaa viikkoa. Luulen, että tämä sama pulma vaivaa muitakin alan ihmisiä, mistä saada aikaa työn valmistelulle rauhassa ilman keskeytyksiä ja häiriöitä.

Vaihdamme työkaverini kanssa aamupäivällä niin, että hänkin pääsee tekemään muita töitä ja minä olen lapsen kanssa. Juttelemme kansion avulla, hän kertoo päivän muista suunnitelmista ja minä kerron hänelle omistani. On mukavaa, kun on aikaa jutella rauhassa ja tämä hetki on itselleni myös hyvä oppimistilanne, sillä harjoittelen itsekin vasta kansion avulla juttelua ja saan hyvää treeniä siitä nyt kun on kiireetöntä aikaa. Kansion avulla juttelussa ei voi kiirehtiä.

Olipa jotenkin ihanan tuottava ja antoisa päivä, kun työn suunnittelulle oli oikeasti aikaa ja sai paneutua siihen kunnolla.

Viikkokooste:

Tässä viikkokoosteessa ajattelin esitellä ryhmäni työntekijöiden työtehtävät ja sen, millaisella koulutuksella mitään työtä voi tehdä. Työn alkuvaiheessa olen esitellyt jo oman työkuvani sivulla numero Minun työhöni, eli kehitysvammaohjaajaksi pääsee sosiaali- tai terveys- ja hyvinvointialan AMK tutkinnon suorittamalla. Minua ennen tehtävässä on ollut hyvin eri koulutustaustoilta tulevia ihmisiä. Minun koulutukseni on tosiaan sosionomi ja olen tämän työn myötä pohdiskellut sitä, että millainen henkilöstörakenne tällaisessa monivammaisten lasten ryhmässä olisi hyvä ja en tiedä vastausta. Oma osaamiseni ja vahvuuteni on pedagogiikassa, vaikka kehitysvammaohjaaja on vastuussa lasten kuntoutuksen toteuttamisesta ja tämä minua on mietityttänyt, että olisiko parempi, jos tässä työpaikassa kehitysvammaohjaajana olisi terveyspuolen ihminen. Toki kehitysvammaohjaajan työhön kuuluu myös pedagogiikan toteuttamista sekä toiminnan suunnittelua ja toteuttamista, mihin ei sitten terveysalan ihmisellä olisi välttämättä osaamista. Puolensa toki kaikissa, sillä kyseessä on kuitenkin ryhmämuotoinen varhaiskasvatus.

Ryhmässä työskentelee 5 ihmistä. 1 varhaiskasvatuksen erityisopettaja, yksi kehitysvammaohjaaja, kaksi kehitysvammaisten hoitajaa ja yksi erityisavustaja.

Varhaiskasvatuksen erityisopettajan (lyhennettynä VEO) työhön kuuluu lasten varhaiskasvatussuunnitelmien, esiopetussuunnitelmien ja henkilökohtainen opetuksen järjestämistä koskevan suunnitelman teko, tavoitteiden asettaminen, tarkastaminen ja arviointi. Työtä tehdään yhdessä ryhmän kanssa ja jokainen työntekijä jakaa omat havaintonsa ja tietonsa opettajalle. VEO:n vastuulla on esiopetuksen suunnittelu ja sen toteuttaminen, jos ryhmässä on esiopetusikäisiä lapsia. VEO:n tehtäviin kuuluu myös ryhmän struktuurista vastaaminen sekä sen arviointi ja dokumentointi. Toimintaa suunnitellaan tiimimuotoisesti yhdessä sekä kehitysvammaohjaajan kanssa kahdestaan, mutta VEO:n vastuu on, että toiminta on pedagogisesti perusteltua ja kaikessa toiminnassa on mukana pedagoginen punainen lanka. Opettaja on myös lasten kanssa kahdestaan ohjaamassa erilaista toimintaa, jossa hän pääsee havainnoimaan lapsen taitoja ja kehittymistä ja saa kerättyä materiaalia lapsen kasvusta ja kehityksestä. VEO osallistuu kaikkeen ryhmän toimintaan yhdessä muiden kanssa. VEO:n tehtäviin kuuluu myös talon muiden ryhmien ohjaamista, lasten havainnointia ja erityispedagogiikan toteuttamista ja ohjaamista siellä, missä sitä tarvitaan. Varhaiskasvatuksen erityisopettajalla on viikoittainen SAK eli suunnittelu, arviointi ja kehittäminen - aika, jolloin hän voi suunnitella toimintaa, kirjata lapsiin liittyviä asioita ylös tai vaikkapa opiskella ja perehtyä johonkin, joka on jotain uutta ja tarpeellista. Varhaiskasvatuksen erityisopettajaksi voi opiskella yliopistossa

suorittamalla kasvatustieteen maisterin varhaiskasvatuksen erityisopettajan opinnot (120op) tai erillisinä erityisopettajan opintoina (60op). (Opintopolku.)

Kehitysvammaisten hoitajan työnkuvaan kuuluu perushoidosta, lasten avustamisesta ja ohjaamisesta huolehtiminen sekä lasten kuntoutuksellisten tavoitteiden edistäminen ja toteuttaminen. Kehitysvammaisten hoitaja myös auttaa muissa ryhmissä tarvittaessa. Kehitysvammaisten hoitaja vastaa lasten lääkehoidosta ja siitä, että lääkehoitosuunnitelmat ovat ajan tasalla. Myös yhteistyö lasten vanhempien, terapeuttien ja muiden yhteistyötahojen kanssa kuuluu työhön. Kehitysvammaisten hoitajan koulutus on vammaistyön lähihoitaja. Sen voi opiskella useissa ammattikouluissa ympäri Suomea.

Ryhmässämme työskentelee myös erityisavustaja, jonka työtehtäviin kuuluu lasten perushoitoa, avustamista ja ohjaamista sekä kuntoutuksellisten tavoitteiden edistämistä. Hän myös auttaa muissa ryhmissä tarpeen mukaan. Erityisavustaja ei ole kasvatusvastuullinen eikä häntä lasketa ryhmän henkilöstömitoitukseen.

Työtehtävämme on siis jaettu melko selkeästi ja jokaisella on ne omat vastualueet, joita hoidetaan, mutta perustyön saralla jokainen tekee kaikkea. Jokaisen vastuulla on luoda turvallinen ja hyvä varhaiskasvatuspäivä lapsille, vastata hyvästä perushoidosta, ohjata ja avustaa lapsia sekä tehdä töitä sen eteen, että lasten kuntoutukselliset tavoitteet edistyvät. Jokaisen tehtävänä on olla töissä lapsia varten ja heille saatavilla. Jokaisella pitää olla herkkyyttä huomata lapsen aloitteet, valmiudet vastata lapsen aloitteisiin ja innostus työtä kohtaan ja siihen, että pyrimme yhdessä parhaimpaamme. Pitää löytyä yhteistyötaitoja, keskustelutaitoja ja kykyä muuntautua ja joustaa tarpeen mukaan. Mutta ehkä tärkein taito on se, että työtä tekee tarjotakseen lapselle hyvää ja laadukasta varhaiskasvatusta.

4.7 Viikko 7

Tavoitteet: Työhyvinvointi-aiheen jatkaminen, mitä työhyvinvointi on? Miten Helsingin kaupunki / Kasvatuksen ja koulutuksen toimiala tukee työnhyvinvointia? Mitkä asiat tukevat omaa työhyvinvointiani?

Tiistai 20.10.

Aamupäivän vastualueenani oli jumpan pitäminen. Olin ehtinyt valmistella jumpan hyvin ennakoon ja se tuntui hyvältä. Haasteena minulla oli, etten ollut jumpannut tämän lapsen kanssa aikaisemmin ja en tarkalleen tiennyt, millainen hän on jumpassa. Mitkä asiat motivoivat ja mitä kaikkea olisi huomioitavana jumpatessa. Olin suunnitellut jumpan tämän viikon eläinteeman ympärille ja kerännyt siihen liittyen meille erilaisia kuvia ja materiaaleja jumpassa käytettäväksi. Aloitimme jumpan lämmittelyllä. Lauloin laulua, jossa nimetään lapsi, hänen kätensä ja jalkansa. Hieroin kädet ja jalat laulun tahdissa ja venyttelin varoen. Sen

jälkeen siirryimme “jumpparadalle”, jonka varrella oli erilaisia tehtäviä. Ensimmäinen tehtävä oli kuljettaa oravan talvipesään oravan talvimuonaa (hernepusseja) eri ruumin kohdissa kuljettaen, esimerkiksi kontatessa hernepussi selän päällä. Totesin tämän heti alkuun monimutkaiseksi ja muutin suunnitelmaa. Kävimme ensiksi läpi, millainen konttausasento onkaan ja miten siinä liikutetaan käsiä ja jalkoja. Sitten minä otin hernepussin itselleni kyytiin ja avustin lasta konttaamaan “puun juuresta” oravan talvipesään. Kun olimme perillä, annoin lapselle hernepussin ja hän laittoi pussin oravan talvipesään. Sitten nousimme seisomaan ja kävelimme yhdessä takaisin puun juurelle, josta lähdimme uudestaan liikkeelle viemään oravalle lisää ruokaa. Tästä osioista jumppaa lapsi nautti suuresti. Minulla oli ajatuksena ensiksi, että olisimme joka kerta liikkuneet eri tavoin, mutta se ei olisi välttämättä palvellut tarkoitusta. Joten, liikuimme kontaten ja kävellen.

Siirryimme seuraavaan toimintapisteeseen, mutta huomasin, että ohjauskuvat, jotka olin varannut jumppaan eivät olleet riittävät ja ne eivät ohjanneet riittävästi tehtävään toimintaan, joten muutin taas suunnitelmaa. Seuraavan rastin ajatuksena oli aluksi, että laulaisimme ja leikkisimme karhu nukkuu-leikkiä ja karhun herätessä kävelisimme karhukävelyä pienen matkan. Muutin suunnitelmaa niin, että laulettuamme “karhu nukkuu”-laulun, karhun herätessä harjoittelimme seisomaan nousua ja käsien ylös nostamista. Lauluhan menee näin: Karhu nukkuu, karhu nukkuu, talvipesässänsä. Ei ole vaaraa kellään, näin sitä leikitellään, karhu nukkuu, karhu nukkuu... EIPÄS NUKUKAAN!” Leikimme laulun kolme kertaa, oli liikuttavan ihanaa, miten lapsi painautui minuun, kun menimme nukkumaan karhuina. Ja joka kerta, kun heräsimme ja nousimme pystyyn ja nostimme kädet ylös, lapsen kasvoilla oli leveä hymy ja lopuksi hän antoi aina aplodit onnistumisesta. Oli aivan ihanaa, miten hyvän kontaktin sain lapsen luotua ja miten hyvä vuorovaikutus meillä oli, vaikka en ollut itse ymmärtänyt ottaa riittävästi kuvia toiminnan tueksi. Ensi viikolla sitten paremmin kuvin varustettuna uudestaan.

Karhu nukkuu -leikin jälkeen leikimme vielä “Pikku jänö nukkuu”-leikin. Minulla oli muita suunnitelmia, mutta muutin ne lennosta tähän. Leikissä siis ensiksi mennään nukkumaan ja lauletaan “Pikku jänö nukkuu, vaik on keskipäivä. Pitäisköhän meidän jänö herättää? Yy, kaa, koo, herää jo, herätys pikku jänö.” Pikku jänöt heräävät ja laulu jatkuu esimerkiksi: “Pikku jänä taputtaa tassuja näin, tassuja näin tassuja näin, pikku jänö taputtaa tassuja näin, tassuja näin.” Tuohon toiseen säkeistöön voi keksiä mitä vain sanoja ja puuhia, joten se toimii hyvin jumpassa. Me taputimme, tömistimme, keinuimme ja pompimme. Jänö-leikin jälkeen oli loppurentoutus, johon pyysin työkaveriani avuksi ja keinuttelimme lasta keinutusliinan kyydissä musiikin soidessa mankassa ja valojen ollessa himmeällä.

Jumppa oli mielestäni ihan hyvä, ensi kerralla otan mukaan vielä vahvemman kuvatuena ja teen vielä paremman suunnitelman jumpan etenemiselle. Koen kuitenkin, että tämä oli itselleni arvokas oppimiskokemus ja vaikka kaikki ei mennyt suunnitelman mukaan, olen kuitenkin

tyytyväinen ja osaan ensi kerralla toimia paremmin. Tärkeintä kuitenkin, että lapsi kenelle pidin jumpan, nautti siitä ja osallistui innokkaasti. Minusta on hienoa, että osaan tehdä kuntouttavia toimia leikin varjolla, kuten tässä jumpassa.

Keskiviikko 21.10.

Tänään aamupäivällä vastuualueenani oli taikataikinamuovailun ohjaaminen. Tulostin aamulla papunetin kuvatyökälulla tekemäni taikinanteko ja muovailuohjeen, sillä niihin ei löytynyt kuvia lasten kommunikaatiokansioista. Otin siis kuvat suolasta, vehnä jauhosta, öljystä ja vedestä sekä muovailukuvan. Teimme taikinan yhdessä lasten kanssa, aloitimme sillä, että katsoimme kansioista mitä kaikkia välineitä taikinan tekoon tarvitaan ja otimme ne esille pöydälle. Sen jälkeen mittasin tarvittavat aineet ja lapset saivat kaataa ne leivontakulhoon. Vain taikinaa ja jaoin siitä jokaiselle lapselle palasen. Lapset saivat kommunikaatiokansioista näyttää, mitä he aikovat taikinasta muotoilla. Muotoilimme taikinaa kaikessa rauhassa ja kii-reettä. Muovailusta käsiin saa hyvää syvätuntemusta, kun taikinaa puristelee, pyörittelee ja taputtelee. Lapset selvästi nauttivat taikinan muovailusta, pääasia ei ehkä ollutkaan tehdä varsinaisesti mitään, vaan se, miltä taikina tuntuu ja miten se muovautuu ja käyttäytyy.

Kommunikaatiokansioiden käyttö on tärkeää kaikissa näissä tilanteissa, sillä se laajentaa lasten sanavarastoa ja osallistaa lapset toimintaan, ja he pääsevät kertomaan omista ajatuksistaan toiminnan sisällä. Koin itse merkityksellisesti lasten mukaan ottamisen alusta alkaen, sillä he pääsivät näkemään alusta alkaen, miten taikina tehdään ja osallistumaan sen valmistamiseen. Juttelimme myös siitä, että sitten, kun taikataikinatyöt ovat kuivaneet, niin maalamme ne ja jokainen saa maalata ne haluamallaan tavalla. Joten tämä taikataikinaprojekti on tällainen pidempi projekti. Päivä oli kokonaisuutena todella mukava ja meni vauhdikkaasti. Sain itse onnistumisen kokemuksia sekä taikataikinapajassa että muissa tilanteissa. Päivän jälkeen olo oli onnellinen ja hyvä, osasin työni, hyvä minä!

Torstai 22.10.

Torstaisin meillä on aistiratapäivä, aistiradalla lapsille tarjotaan monipuolisesti erilaisia aististimulaatioita. Erilaiset aististimulaatiot ovat tärkeitä ihmisille, joilla on sensorisen integraation häiriö eli aistikäsittelyn ongelma. Voisin käsitellä tätä aihetta lisää ensi viikon viikkokoosteessa, sillä aihe on laaja ja tärkeä.

Keskityin kiertämään radan kaikessa rauhassa vastuulapseni kanssa. Aloitamme hänen kanssaan radan kiertämisen ruokailutilan pöytien ääressä olevien aistimateriaalien luota. Käymme jokaisen eri tunnustelumateriaalin läpi ajan kanssa, tunnusteltavat asiat ovat tänään pehmeä (karvaa), kova (kivi), karhea (pala eteismattoa), sileä (sileä puinen esine), painava (käsipaino) ja kevyt (minigrip-pussi täynnä kuplamuovia). Näiden lisäksi on vielä maisteluita (suolainen ja makea). Kylpyhuoneessa tunnustelimme vielä lämmintä ja kylmää vettä.

Erilaisten esineiden koskettelu ja sitä kautta esineen fyysisten ominaisuuksien tunnistaminen kehittävät taktiilista aistia ja osan lapsista kanssa harjoitteleminen näiden eri materiaalien fyysisten ominaisuuksien nimeämistä kommunikaatiokansiota avuksi käyttäen. Aistiradan tarkoitus on siis tukea lasten sensomotorista kehittymistä. Eri tunnustelujen jälkeen suunnamme aistihuoneeseen, jossa on esillä erilaisia valoja, valopalloja, kankaita, pensseleitä sekä upeasti musiikin tahdissa väriä vaihtavat kaiuttimet. Vastuulapseni nauttii aistihuoneessa olosta, hän rentoutuu makoilemaan mahalleen ja katsomaan musiikin tahdissa välkkyviä kaiuttimia samalla, kun sivelen hänen paljaita jalkapohjiaan erilaisilla pensseleillä. Lopuksi meillä on yhteinen lopetus leikkivarjon alla rentoutuen.

Aistiratapäivinä minulle on itselleni tärkeää virittäytyä aktiivisesti päivän tunnelmaan, näin saan lapsia kannustettua ja rohkaistua kokeilemaan erilaisia asioita ja oikeassa tunnelmassa itseni on helpompaa heittäytyä käsillä olevaan asiaan. Ollessani itse motivoitunut käyttämään omia aistejani radalla aktiivisesti, se motivoi myös lasta. Tämä tosin taitaa päteä kaikkeen työhöni liittyvään tekemiseen.

Perjantai 23.10.

Aamupalan jälkeen menemme aamupiiriin, piirissä vastuulapseni on ihanasti mukana. Hän painaa painikkeesta lauluja, katsoo silmiin, tunnustelee eri materiaaleja sekä soittaa rumpua. Olen iloinen, kun hän on näin aktiivisesti mukana. Aamupiirin jälkeen menen tekemään hänen kanssaan seisomaharjoituksia tukea vasten ja hän seisoo upeasti pitkiä aikoja, hymyilen ja keuhun häntä. Upeaa edistystä tavoitteissa. Seisominen on kuitenkin raskasta puuhaa ja harjoitusten loppumisen merkiksi hän käy makaamaan säkkituoliin ja vetää lelukäärmeen univertiksi ja käy nukkumaan. Hänen nukkuessaan minulla on hyvin aikaa valmistella päivän musiikkihetki. Etsin hetkeen tarvittavat kuvat, CD:t ja muut materiaalit ja laitan ne valmiiksi odottamaan musiikkihetken alkua. Musiikkihetkelle osallistuukin koko ryhmä ja hetki on mukava ja lämmin. Laulamme, soitamme kitaraa ja lapset valitsevat laulettavat laulut pussista tai valintataulusta. Laulamme keholauluja ja eläinlauluja lasten valintojen mukaan. Osallisuus musiikkihetkellä on vahvaa ja onnistunutta.

Viikkokooste:

Tämän viikon tavoitteenani oli pohtia työhyvinvointia. Työhyvinvointihan on kokonaisuus, joka muodostuu työstä ja sen mielekkyydestä, terveydestä, turvallisuudesta ja hyvinvoinnista. Työhyvinvointia lisäävät muun muassa hyvä ja motivoiva johtaminen sekä työyhteisön ilmapiiri ja ammattitaitoinen henkilökunta. (Sosiaali- ja terveysministeriö.) Työhyvinvoinnin ja hyvän työilmapiirin edistäminen, kehittäminen ja ylläpitäminen ovat aina työantajan ja työntekijöiden yhteistyötä. Muita keskeisiä toimijoita työhyvinvoinnin saralla ovat työsuojeluhenkilöstö, luottamusmiehet sekä työterveyshuolto. (Työterveyslaitos 2020c.) Myös suomen laissa säädetään laajasti työntekijän hyvinvoinnin turvaamisesta.

Lukiessani päiväkirjamerkintöjäni, huomaan sieltä monia asioita, jotka tukevat omaa työhyvinvointiani. Työni on vaihtelevaa, päivät ovat erilaisia ja pääsee eri lasten kanssa tekemään erilaisia asioita, mutta huolimatta vaihtelusta päivät ovat kuitenkin strukturoituja ja aina tiedän, mitä teen seuraavaksi. Minun ei tarvitse arvailla, mitä tapahtuu. Pääsen hyödyntämään omia taitojani ja kehittämään niitä taitoja, joissa en ole niin hyvä ja taitava. Työssäni päivät menevät nopeasti ja koen monesti innostusta ja onnistumista työssäni. Työhyvinvointi onkin pääasiassa sellaista, joka syntyy työn arjessa ja sitä edistävä toiminta on läpileikkaavaa ja pitkäjänteistä. Työhyvinvoinnin edistäminen ja ylläpitäminen on myös investointi tulevaan. (Työterveyslaitos 2020c.) Ja varhaiskasvatusalalla se tosiaan on sijoitus tulevaan, sillä pääkaupunkiseudulla on työntekijän markkinat ja sana hyvistä ja huonoista päiväkodeista kiertää nopeasti. Kun talossa panostetaan hyvinvointiin, on sinne huomattavasti todennäköisempää saada työntekijöitä ja tällaisissa taloissa työntekijöiden vaihtuvuus ei ole suurta.

Itselleni merkityksellistä on se, että koen oloni töissä tervetulleeksi ja arvostetuksi sekä tasa-vertaiseksi työkaveriksi muiden kanssa. Tärkeitä arvoja töissä itselleni ovat tasapuolisuus, avoimuus, ystävällisyys ja luottamus. Näiden lisäksi arvostan keskustelemaa ja kehittymismyönteistä työyhteisöä, jossa pohditaan yhdessä työtä eteenpäin vieviä ratkaisuja ja menetelmiä.

Tasapuolisuudella tarkoitan tasapuolisuutta erilaisissa työtehtävissä sekä tasapuolisuutta lomien ja vapaiden jaossa (esimerkiksi kaikki auttavat vuorollaan muita ryhmiä, jokainen pääsee palaveriin, talossa on selkeä lomakiertolista), tasapuolisuus on tärkeää, eriarvoisuus aiheuttaa harmitusta, ärsytystä ja pahimmillaan selkien takana puhumista. Tasapuolisuudesta säädetään työsopimuslain toisessa luvussa ja se tarkoittaa sitä, että työnantajan on kohdeltava työntekijöitä tasapuolisesti, jollei siitä poikkeaminen ole perusteltua huomioiden työntekijöiden tehtävät ja aseman. Tasapuolinen kohtelu tarkoittaa, että samassa asemassa olevia työntekijöitä on kohdeltava samanlaisissa tilanteissa samalla tavoin. (Työsopimuslaki 55/2001.)

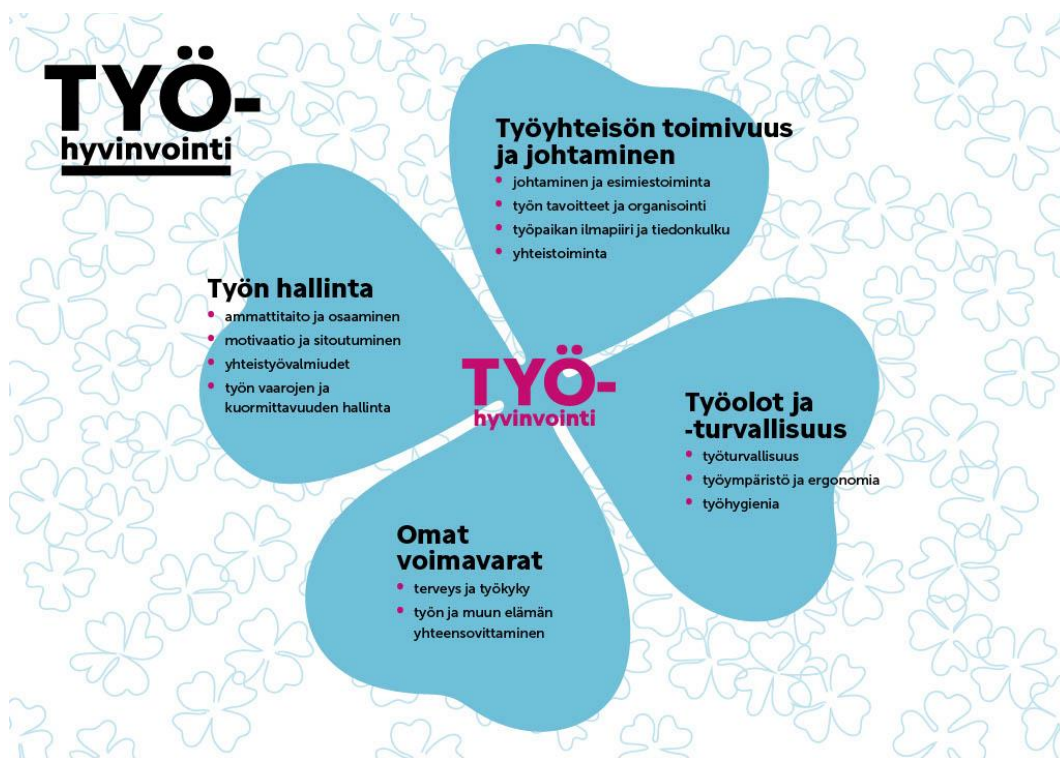
Avoimuudella taas tarkoitan sitä, että kaikista asioista voidaan keskustella ja asiat, joista keskustellaan ovat vain asioita. On aina hyvä miettiä, kuinka asian ilmaisee ja harjoitella rakentavan palautteen antamista, sillä palaute on helpompi ottaa vastaan, kun se annetaan rakentavassa muodossa. Tiimissä olisi hyvä sopia palautteen annosta ja siitä, kuinka siihen reagoidaan ja harjoitella yhdessä palautteen antoa. Esimerkiksi jos huomaa, että joku toimintatapa ei ole nyt hyvä ja toimiva, niin palautetta antaessa olisi itsellä hyvä olla jo ideoita siitä, miten tässä tilanteessa voisi toimia toisin. Erilaisista toimintatavoista on hyvä keskustella ääneen ja kysyä, miksi jotkut asiat tehdään, kuten ne tehdään, sillä monesti työpaikoilla on tapoja, jotka ovat vain jääneet olemassa oleviksi, kun kukaan ei ole niitä kyseenalaistanut. Mutta nostamalla näitä asioita keskusteluun, voidaan löytää uusia, tehokkaampia tapoja toimia. Uudet työntekijät ovat hyviä huomaamaan tällaisia tapoja, mutta ainakin itselläni

uutena työntekijänä tällaisten tapojen keskusteluun nostaminen on aina vähän jännittävää, sillä uudessa työpaikassa ei aina voi tietää, miten siihen suhtaudutaan.

Ystävällisyydellä tarkoitan ihan perus käytöstapoja ja kohteliaisuutta. Töissä ei tiuskita, huomioidaan muut ja kuunnellaan kaikkia. Autetaan, tarjotaan apua ja ollaan läsnä työkavereille. Luottamuksella taas sitä, että pystyn luottamaan siihen, että tiimissä tehdään töitä yhdessä ja yhteisen hyvän eteen, kenestäkään ei puhuta selän takana, ketään ei jätetä ulkopuolelle eikä kohdella huonosti. Luottamus ulottuu myös esihenkilöön, pystyn luottamaan siihen, että esihenkilön kanssa keskustelemani asiat jäävät meidän välillemme eikä minun tarvitse pelätä, että ne leviävät eteenpäin.

On tärkeää, että töihin on hyvä mennä. Se on kuitenkin iso osa elämää.

Helsingin kaupungin sivuilta löytyy tällainen työhyvinvoinnin neliapila, joka kuvaa työhyvinvoinnin keskeisiä kohtia.

Kuva: Helsingin kaupungin työntekijöiden Helmi-sivusto, työhyvinvointi 2018.

Helsingin kaupunki tukee työntekijöiden hyvinvointia mielestäni melko hyvin. Työterveys- huolto on kattavaa ja sinne saa helposti yhteyden, työmatkoja tuetaan, on erilaisia henkilös- tökerhoja ja virkistäytymistä, liikkumaan pääsee henkilöstökortilla edullisemmin ja myös kult- tuuritapahtumien lipuista saa alennusta. Itse voin sanoa olevani tyytyväinen siihen, miten kaupunki tukee työntekijöitä. Lisäksi käytössä on palkitsemisjärjestelmä, jonka avulla

työntekijä tai tiimi voidaan palkita kiitoksena hyvistä työtuloksista. Koen arvokkaana, että hyvistä työsuorituksista palkitaan, se lisää uskoa omaan osaamiseen ja omiin taitoihin, sekä on konkreettinen kiitoksen muoto hyvin hoidetusta työstä.

4.8 Viikko 8

Tavoitteet: Edellisellä viikolla käsittelin työhyvinvointia ja sitä, millaiset asiat tuottavat hyvinvointia ja mitä itse arvostan työssäni. Olen aloittanut työn tässä työpaikassa elokuussa ja tällä viikolla voisin viikkokoosteessa miettiä työhön perehdyttämistä, mitä onnistunut perehdytys vaatii ja mitä itse toivoisin perehdytykseltä.

Maanantai 26.10.

Työpäivä.

Tiistai 27.10.

Tänään on tavallinen aamu. Aamupalan jälkeen menin vastuulapseni kanssa laulamaan ja leikimään yhdessä. Laitoimme yhdessä palikoita laatikkoon ja lauloimme hänen lempilauluaan. Tämän hetken jälkeen hän oli väsynyt ja kävi lepäämään. Siirsin vastuun hänestä toiselle aikuiselle ja lähdin pitämään vastuullani olevaa jumppaa. Jumpan rakenne oli sama kuin viime viikolla, mutta tällä kertaa olin tehnyt jumpan tueksi vahvemman kuvaohjauksen. Kuvia apuna käyttäen jumppa sujui hyvin! Lapsi oli hyvässä kontaktissa ja sain hänet motivoitua jumppaan alusta loppuun. Ensin hän sai valita kuvakorteista, hierotaanko kädet vai jalat ensin. Hieronnan jälkeen katsoimme kuvista, että seuraavaksi on ohjelmassa oravan talvimuonan (hernepussit) kuljetusta puunrungon (rengas) juuresta oravan talvipesään huoneen toisella laidalla. Lisäksi minulla oli kuvaohje toiminnasta, että oravan talvipesälle mennään kontaten ja toinen kuva, että oravan talvipesältä takaisin puunrungon luokse liikutaan tukea vasten kävelen. Ja voi miten hienosti leikki sujui, lapsi ymmärsi nopeasti mitä tehdään ja hän oli leveä hymy kasvoilla, kun kuljetimme oravalle talviruokaa. Aina oravan pesän luona orava (pehmolelu) tuli kurkistamaan pesän ovelta ja kiittämään hänelle tuodusta ruoasta. Kun olimme kuljettaneet kaiken ruoan, kolme hernepussia, lapsi taputti käsiä iso hymy kasvoillaan ja katsoimme kuvista, että nyt homma on valmis.

Seuraavaksi siirryimme takaisin jumppapatjalle, jossa kerroin hänelle seuraavan leikin. Laulamme laulua "karhu nukkuu" ja kun karhu herää, karhu lähtee kävelyllä ympäri metsää. Tässä tapauksessa karhun kävely ympäri metsää oli lattiamuodoilla merkitty reitti lattialla. Leikimme leikin kolme kertaa. Olin nauhoittanut lapsen painikkeeseen karhu nukkuu laulun ja "Eipäs nukukaan" huudahduksen, joten hän sai päättää, milloin karhut heräävät unilta. Lapsi selvästi nautti leikistä ja sen suomista omista vaikuttamismahdollisuuksista, sillä hänen kertossaan milloin karhut heräävät, hän taputti sen jälkeen käsiään yhteen ja hymyili isosti.

Karhuleikin jälkeen oli loppurentoutuksen aika ja lapsi sai makoilla patjalla ja heilutin hänen yläpuolellaan läpikuultavaa kaunista huivia ja lauloin hiljaa rauhallisia lauluja.

Koin jumpassa tänään onnistumista, sillä onnistuin luomaan leikillisen jumpan, johon sisältyi lapsen kuntoutustavoitteita, lapsen omaa vaikuttamista ja hyvää mieltä lapselle ja minulle. Hyvä minä. Osasin myös käyttää kuvia niin, että niitä oli juuri sopiva määrä tälle lapselle ja hänen tuekseen.

Keskiviikko 28.10

Tänään jatkoimme taikataikinan parissa. Lapset pääsivät taas mukaan tekemään taikinaa. He osallistuivat mielellään taikinan teon prosessiin ja kävimme kuvien avulla läpi, mitä ainesosia taikinaan tarvitaan ja jokaisessa vaiheessa lapset pääsivät kokeilemaan miltä taikina tuntuu missäkin leivonnan vaiheessa. Lapset saivat muotoilla taikinasta haluamiaan asioita, he tekivät mm pullia ja käärmeitä. Mielestäni on mukavaa, miten he ovat nyt innostuneet pullien teosta, sillä isänpäiväksi teemme perheille kotiin pullia syötäväksi.

Torstai 29.10.

Tänään meillä oli tiimipalaveri. Arvioimme toimintaa ja syksyä, toiminnan arvioinnin tukeksi olisi hyvä olla jonkinlainen kysymyspohja tai ennakkomateriaali, jonka pohjalta omaa arviointia olisi helpompaa sanoittaa. Itselleni on hankalaa äkkiseltään koota ajatuksia koko syksystä kasaan. Olisin itse kaivannut prosessointia, ajatusten ylös kirjaamista ja ennalta pohtimista muodostaakseni selkeitä ja oikeasti hyödyllisiä vastauksia ja arviointeja. Erilaisten arviointimenetelmien kehittäminen on mielestäni työssä kuin työssä tärkeää ja otan mielelläni osaa sellaisen kehittämiseen. Itse koen, että laadukas arviointi tukee koko varhaiskasvatuksen prosessia ja koko tiimin työtä, arvioimalla toimintaa säännöllisesti ja aktiivisesti, luodaan toimivampaa varhaiskasvatusta.

Perjantai 30.10

Rauhallinen päivä. Aamulla lähdemme käymään kävelyllä ja leikkipuistossa lasten kanssa, lapsia on paikalla kolme. Lapset saavat päättää reitin kävelyllä kertomalla aina risteyksissä, mihin suuntaan mennään. Reitti vie leikkipuistoon, jossa lapset pääsevät keinumaan. On mahtavaa, että päiväkodin lähellä on mukavia leikkipuistoja, kun näin korona-aikaan pidemmälle retkeily ei ole mahdollista. Harmillista kyllä, että lähellämme ei ole sellaisia puistoja, joista löytyisi esteettömiä keinoja. Eli kaikki lapsemme eivät puistoissa pysty kauheasti tekemään mitään, joten on aina syytä miettiä millaisia retkiä milläkin kokoonpanolla tehdään, jotta retkellä olisi kaikille kiinnostavaa ja ennen kaikkea pedagogisesti perusteltua toimintaa. Ja muutenkin pedagogiikan muistaminen kaikessa toiminnassa, miksi teen mitä teen. Mihin pohjaan

tämän toiminnan, mikä on toiminnan tarkoitus, mitä tällä harjoitellaan ja ketä varten tämä toiminta tehdään?

Rauhalliset päivät ovat mukavia, mutta kyllä aika vaan kuluu vauhdikkaammin silloin, kun ryhmän kaikki lapset ovat paikalla.

Viikkokooste:

Kuten yllä olevista päiväkirjamerkinnöistäkin huomaa, tämä viikko ei ole ollut kovinkaan tuottoisa. Olen ollut uskomattoman väsynyt, nukkunut huonosti ja töiden lisäksi mitään muuta en olekaan sitten jaksanut tehdä. Viikon merkinnöistä paistaa läpi sellainen "selviäminen", että hoidetaan nyt nämä alta pois ja kunhan jonkun ajatuksen kirjaa ja se riittää. Mutta joskus täytyy olla itselleen armollinen ja tehdä asiat niin, kuin pystyy. Superihmiseksi ei tarvitse ruveta. Minun oli tarkoitus kirjoittaa tällä viikolla työhön perehdyttämisen tärkeydestä ja ehkä saankin tästä aasinsillan siihen, miten työstä selviää väsyneenäkin, kunhan tietää, mitä ja milloin kuuluu tehdä.

Hyvä perehdytys on pohja, jolle on hyvä rakentaa työtä. Perehdyttäminen antaa työntekijälle mahdollisuudet työskennellä oikealla ja turvallisella tavalla työyhteisössä ja työtehtävissään. Kunnollinen perehdytys tukee työntekijän kiinnittymistä työpaikkaan ja työelämään. Perehdytyksen olisi hyvä olla suunnitelmallista ja sille olisi hyvä varata riittävästi aikaa. Myös ajantasainen perehdytysmateriaali helpottaa perehdyttäjän ja perehdytettävän työtä. (Työterveyslaitos 2020d.)

Työn aloitusvaiheessa perehdytyksessä olisi hyvä keskittyä työpaikan toimintaan, kuten työpaikan pelisääntöjen ja toimintatapojen läpikäyntiin, työntekijän oman työyhteisön esittelyyn ja keskeisiin ammattikäsitteisiin ja sanastoon, jota työssä käytetään. Sen lisäksi olisi hyvä käydä läpi työsuhteeseen liittyvät asiat, kuten loma-ajat, työaika, tauot ja työsuhte-edut. Työntekijä tulee myös perehdyttää siihen, miten työtä tehdään terveellisesti ja turvallisesti, eli hänelle tulisi opastaa ergonomiset työskentelyasennot ja kertoa työterveyden palveluista sekä siitä, miten työnantaja tukee työntekijöiden hyvinvointia. Perehdytys suunnitelmaa voidaan muokata sen mukaan, millaista perehdytystä työntekijä tarvitsee. (Työterveyslaitos 2020d.) Olen työskennellyt varhaiskasvatuksessa vuodesta 2010 lähtien, joten itselleni päiväkotimaailma ja sen rutiinit ovat tuttuja, joten niihin en niinkään tarvinnut syvällistä perehdytystä työt aloittaessani, vaan enemmänkin siihen, mitä työnteko monivammaisten lasten varhaiskasvatusryhmässä on ja mitkä asiat minulle kehitysvammaohjaajana kuuluvat, sekä siihen, miten tämä ryhmä toimii, mitkä ovat ryhmän aikataulut ja mitä erilaisissa ohjatuissa hetkissä tehdään ja mitä niihin tarvitaan. Tarvitsin perehdytystä myös apuvälineiden käyttöön sekä turvallisiin työskentelyasentoihin esimerkiksi lapsien nostoja tehdessä.

Perehdytyksen on tarkoitus jatkaa ja olla jatkuvaa, kun uusi työntekijä on aloittanut jo työnsä. Jatkuvuus tarkoittaa sitä, että perehdyttävä seuraa uuden työntekijän työskentelyä ja varmistaa, että hän oppii tehtävänsä. Jatkuvuuteen kuuluu myös, että perehdyttäjällä on aikaa vastata uuden työntekijän kysymyksiin ja tukea häntä uusien asioiden opettelussa esimerkiksi kertomalla, mistä löytyy opiskeltavaa materiaalia uuden työn tueksi ja keneltä voi kysyä tarkentavia kysymyksiä työhön liittyen. Perehdytyksen onnistumista myös arvioidaan yhdessä uuden työntekijän kanssa ja arvioinnin pohjalta perehdytysprosessia voidaan kehittää. Perehdytys ei lopu perehdytyksen arviointiin, vaan on jatkuva prosessi, johon sisältyy vastavuoroista keskustelua ja oppimista. Siihen osallistuu koko työyhteisö henkilöstöhallinnosta työntekijään. (Työterveyslaitos 2020d.)

Kaupungilla, jossa työskentelen, on tehtynä oma perehdytysuunnitelma, jonka mukaan perehdytyksen pitäisi tapahtua. Perehdytysuunnitelmaan on kirjattuna kaikki työhön vaikuttavat asiat, toimintatavat erilaisissa tilanteissa, eri järjestelmien perehdytys, ihan kaikki, mitä työssä tarvitaan. Jokaisen perehdytettävän asian kohdalle on kirjattu myös se, kenen vastuulla perehdytys on ja missä vaiheessa prosessia mikäkin perehdytettävä asia tulee käydä lävitse. Marraskuussa 2020 perehdytysuunnitelma siirtyy sähköiseksi, ennen sitä perehdytyksessä on käytetty paperista pohjaa. Perehdytykseen kuuluu myös arviointi- ja palautekeskustelut esihenkilön kanssa perehdytyksen aikana.

Aloitin työt ryhmässä elokuussa ja pääsin heti arkeen mukaan, mutta työnkuvan ja työtehtävien oppiminen on vienyt aikaa. Perehdytykseni on ollut pääasiassa työn ohessa tapahtuvaa, ei niinkään suunnitelmallista perehdytysuunnitelman läpikäyntiä. Jokaisella perehdyttäjällä on tietenkin myös oma tyyli ja tapa perehdytykseen. Vastuu perehtymisestä on tietenkin myös uudella työntekijällä, mutta päävastuu perehdyttämisestä on esihenkilöllä. Perehdyttämisen olisi hyvä olla johdonmukaista ja asia kerrallaan etenevää, minulle etuna on ollut ehdottomasti se, että olen työskennellyt tällä kaupungilla jo useamman vuoden, joten erilaiset sähköiset järjestelmät ja muut käytettävät työkalut ovat olleet minulle ennestään tuttuja, mutta työntekijälle, joka tulee kaupunkiin kokonaan uutena, olisi mielestäni hyvä panostaa perehdytykseen erittäin hyvin ja laaja-alaisesti.

Varhaiskasvatuksen kehitysvammaohjaajia on kaupungissa lisäkseni vain muutamia, ja he ovat töissä eri yksiköissä, kun olen itse, joten omaan työnkuvaan tutustuessani olen ollut aika yksin. Esimerkiksi kun aloittaa varhaiskasvatuksen opettajana kaupungilla, saa tuekseen mentoointia ja sitä kautta vertaistukea ja ohjausta, ja aika-ajoin olisin kaivannut ja kaipaisin itseleni tässä kehitysvammaohjaajan työnkuvassa myös sitä. Ryhmän opettaja on kyllä parhaansa mukaan pyrkinyt perehdyttämään työhön, mutta koska hän on opettaja, hänen roolinsa, työnkuvansa ja osaamisensa on eri kuin omani, eli hän ei ole kehitysvammaohjaajan työnkuvan erityisasiantuntija. Olen kokenutkin välillä raskaana, kun on joutunut kaivamaan ja opettelemaan paljon uutta tietoa omatoimisesti. Tietenkin omatoiminen opiskelu työn ohella kuuluu

jokaiselle työntekijälle, mutta kaipaisin ehkä jonkinlaista yhteistyötä muiden varhaiskasvatuksen monivammaisten lasten ryhmien kehitysvammaohjaajien kesken, ehkä jonkinlaista mentorointijärjestelmää tai muuta keskusteluyhteyttä heidän kanssaan. Pitääkin ottaa selvää, olisiko heillä kiinnostusta tällaiseen ajatusten vaihtoon ja ajoittaiseen keskusteluun yhdessä.

4.9 Viikko 9

Tavoite: Haluaisin tällä viikolla perehtyä ja pohtia liikuntavammaisen lapsen osallisuutta ja osallistumista toimintaan, miten se meillä mahdollistuu, miten mahdollistan sitä itse ja mitä kirjallisuus kertoo aiheesta.

Maanantai 2.11.

Uusi viikko ja uudet puuhut. Tällä viikolla keskitymme isänpäiväkorttien tekoon muiden puuhien ohessa. Päivä alkaa käymällä läpi, ketä lapsia tänään tulee paikalle. Lapsista puuttuu kaksi, joten koska muualta talosta puuttuu väkeä, joudumme valmistautumaan siirtymään tarpeen mukaan muihin ryhmiin auttamaan. Aamusta kenenkään ei vielä tarvitse siirtyä, joten voimme keskittyä täysin ohjatun leikin puuhiin. Vastuulapsellani on heti aamusta terapia, joten minulla on terapiavapaa tunti, jonka käytän tämän viikon päiväpiirimateriaalien valmisteluun sekä lasten uusien varhaiskasvatussuunnitelmien lukemiseen. Kirjaan suunnitelmista ylös lasten uudet tavoitteet ja pohdin, millaisin keinoin tavoitteita kohti voitaisiin alkaa etenevästi. Kirjaan joitain ajatuksia ylös käytäväksi läpi seuraavassa tiimipalaverissa.

Kun vastuulapseni palaa terapiasta, annan hänen valita haluamansa tekemisen valintaulusta, vaihtoehdot ovat isänpäiväkortin maalaaminen, autoleikki, kotileikki ja kirjan lukeminen. Hän valitsee kortin maalaamisen, joten vaihdamme ylle maalausessun ja otan esiin maalaamiseen tarvittavan kuvaohjeen ja alamme hommiin.

Maalaamme vaaleanpunaiselle kartongille käsin, sormivärejä käyttäen. Kuvallisen maalausohjeen lisäksi minulla on esillä eri värejä sormivärejä, joista lapsi saa valita, mitä haluaa käyttää. Hän käyttää punaista, keltaista ja sinistä. Kortista tulee upea. Lapsi myös nauttii maalaamisesta, hän selvästi uppoutuu tunnustelemaan maalia käsissään ja maalaa paperia molempia käsiä käyttäen. Käsin maalaaminen on myös oiva aistikokemus, maali on viileää, märkää ja käsin maalatessa lämpenee hiljalleen sormissa, joten siitä saa monipuolisen tuntokokemuksen käsille. Paperille syntyy upea värien sekoitus ja maalaaminen antaa lapsen näköaistille myös aistikokemuksia, kun näkee miten värit sekoittuvat, limittyvät, muuttavat väriään sekoituksessa toisen värin kanssa. Lapsen osallisuus ja oma kädenjälki näkyy kortissa, se ei ole aikuisen ohjaama, vaan lapsen itsensä tuottama teos, jossa aikuinen on avustanut vain annostelemalla maalit astioihin helposti saataville. Ryhmässämme on tärkeää tarjota lapsille monipuolisia aistikokemuksia päivittäin, niiden kautta ympärillä oleva maailma hahmottuu ja lapsen

keskushermosto saa runsaasti kokemuksia ja virikkeitä. Monipuoliset aistikokemukset myös kehittävät sensorista integraatiota eli aistikokemusten säätelyä.

Maalaamisen jälkeen käymme pesulla ja katsomme kuvista, mitä seuraavaksi tapahtuu. Toimintamme on vahvasti kuvin tuettua ja ohjattua, kuvien avulla lapsi saa puheen tueksi konkreettisen näkökokemuksen siitä mitä tapahtuu ja hänen kielenymmärryksensä ja hahmottamisensa kasvaa. Tämän lapsen kanssa käytämme ”ensin - sitten” korttia. Ensin kohdassa minulla oli kuva maalaamisesta ja sitten kohdassa päiväpiiristä. Käännämme ympäri kuvan maalaamisesta ja katsomme, että seuraavaksi siirrymme päiväpiiriin.

Päiväpiirissä jatkamme eläinteemaisia lauluja. Olen valinnut uudeksi lauluksi käärme -laulun, sillä edellisellä viikolla taikataikinamuovailussa yksi lapsista muovaili käärmeen, joten otin heti kopin tästä ja toin tämän mielenkiinnonkohteen mukaan päiväpiiriin. Käärmelaulu osoitetaan heti hitiksi ja laulammekin sen päiväpiirissä kahteen kertaan. Ohjaamme vuoroviikoin ryhmän varhaiskasvatuksen erityisopettajan kanssa päiväpiirit ja olemme sopineet, että molemmat tuovat joka viikko 2-3 uutta laulua päiväpiiriin ja viikon aikana kumpikin ehtii opetella toisen tuomat laulut. Uusi laulu asetetaan aina näkyville ennen laulupussia. Tämän selittäminen näin sanoin onkin hankala prosessi. Päiväpiiri koostuu aina samoin, rakenne on tämä:

1. Alkulaulu
2. Katsotaan, ketä lapsia on tullut paikalle ja lauletaan jokaisen lapsen kanssa ”paikalla olo”-laulu
3. Katsotaan, mikä päivä on.
4. Aistilaatikko (eri päivinä eri aisti käytössä)
5. Uusi laulu
6. Laulupussi tai laulunvalintataulu
7. Loppulaulu

Joten, kun olemme harjoitelleet käärmelaulun, lisäämme käärmelaulun laulupussiin ja aloitamme laulupussin. Laulupussissa lauletaan ensiksi laulu ”Kuka saa, kuka saa, laulupussiin kurkistaa?” ja sitten pussi pysähtyy jonkun lapsen luokse ja hän saa valita pussista laulun, jonka haluaa laulettavan.

Minusta oli ihanaa, miten onnelliseksi käärmeistä kiinnostunut lapsi tuli käärmelaulusta, sain itselleni myös onnistumisen kokemuksen, kun osasin havainnoida ja tuoda mukaan toimintaan lapsen kiinnostuksen kohteen. Tämä on taas hyvä muistutus, miten pienet jutut ja havainnot on meidän ryhmän lasten kanssa tärkeitä. Tärkeitä siksi, että he eivät ilmaise itseään sanallisesti, vaan kuvin, ilmein ja elein. Ja joskus tärkeä havainnoitava asia on aikuiselle pieni, mutta lapselle suuri.

Tiistai 3.11.

Tänään muutimme aamulla suunnitelman lennosta, meillä piti olla sisäjumppaa, mutta koska aurinko paistoi ja sää oli mitä parhain, päätimme lähteä retkelle leikkipuistoon. Olimme kuulleet eräältä terapeutilta, että noin kahden kilometrin päässä meistä on leikkipuisto, jossa on esteettömiä keinoja ja esteetön karuselli. Kerroimme lapsille, että tänään on retkipäivä ja lähdemme aamupalalta suoraan pukeutumaan ulos. Katsoimme kansioista leikkipuiston kuvat ja keinun kuvan. Pakkasimme mukaan tarvittavat asiat, mm varmuuden vuoksi omat turvavyöt keinuun, jos puiston keinoissa ei ole sellaisia valmiina. Sitten lähdimmekin kohti leikkipuistoa.

Matkalla puistoon ihmettelimme jokaisen vastaantulevan liikennemerkkin, sillä yksi lapsista on erittäin kiinnostunut niistä. Jokaisen merkin kohdalla hän haluaa tietää mitä ne tarkoittavat. Puistoon päästyämme kaikki lapset halusivat keinumaan, osa keinui pesäkeinussa ja osa esteettömässä keinussa. Lapset myös seikkailivat yhdessä aikuisten kanssa ympäri puistoa ja jokainen sai tehdä sellaisia asioita, mistä oli kiinnostunut ja innostunut. Mutta voi sitä riemua, kun puistossa oli esteetön keinu, on niin tärkeää, että myös liikuntavammaiset ihmiset tulevat huomioituksi yhteiskunnassamme, alkaen leikkipuistoista. Lasten kasvoilla näkyvä onnellinen ilme herkisti. Oli upeaa, kun lapset pääsivät keinumaan oikein vauhdikkaasti. Myös karuselli oli hitti. Pitää kiittää puiston suunnittelijoita, että siinä on muistettu kaikenlaiset ihmiset. Meillä ei omassa päiväkodissa ole esteetöntä keinua, jossa voisi keinua pystyasennossa, pelkästään pesäkeinu. Olemme lähettäneet pyynnön esteettömästä pystykeinusta ja ensi keväänä sellainen on ilmeisesti tulossa meidänkin päiväkodillemme. Se on ihana asia, sillä päiväkodissa on useita lapsia, joille esteetön pystykeinu mahdollistaa keinumisen muiden kanssa.

Keskiviikko 4.11.

Tänään keskiviikkona meillä oli kädentaitojen päivä, joten teimme isänpäiväkortteja. Aloitin maalaamisen lapsen kanssa hieromalla hänen käsiään ja sivelemällä niitä pensselillä. Sitten kävimme maalaamaan. Teippasin kartongin kiinni, jotta se ei lähtisi irti ja asetin lapsen eteen eri värisiä maalipurkkeja. Hän valitsi ensin punaisen purkin. Puristin purkista maalia suoraan kartongille ja lapsi laittoi heti molemmat kätensä maaliin, puristi kädet nyrkkiin ja silminnähden nautti tunteesta, jonka maali toi hänen käsiinsä. Sitten hän asetti kädet kartongille ja alkoi tehdä pyörivää liikettä aina välillä nostaen kädet pois ja puristaen niitä nyrkkiin. Lisäsin paperille myös keltaista maalia ja lapsi jatkoi pyörivän liikkeen tekemistä sekä käsien nyrkkiin laittoa, lisäksi hän olisi kovasti halunnut maistaa maalia ja laittaa kasvot myös paperiin.

Huomasin, että maalista saatava aistikokemus on hänelle nautinnollinen, joten kun paperi oli täynnä maalia, nappasin aamupalalta ylijääneen jogurtin ja virtitin pöydälle tummaa paperia, johon kaadoin jogurttia. Otin jogurtin siksi, koska lapsi oli kovin kiinnostunut laittamaan sormet suuhun ja tunnustelemaan kasvoja maalissa olevilla käsillä, mutta mieluummin tällaista kokonaisvaltaista aistikokemusta harjoittaa jogurtilla maalien sijaan. Nyt annoin lapsen tehdä sitä, mitä hän halusi ja hän tunnusteli jogurttia käsin, teki pyörivää liikettä, hieroi jogurttia

poskiin, maisteli sormia ja rummutti jogurtin vallassa olevaa paperia. Leveä hymy levisi hänen kasvoilleen ja koko olemuksesta huokui onnellisuutta ja iloa. Saatava aistikokemus oli selvästi mieluinen ja nautinnollinen ja mietin, että tätä on alettava tekemään entistä useammin. Huomaan, kuinka tärkeää minulle on se, että pystyn tarjoamaan lapsille tällaisia kokemuksia, joista he saavat valtavan paljon iloa ja siinä ohessa monipuolisen aistikokemuksen. Maalaamisen jälkeen menimme pesulle ja lapsi nautti myös lämpimästä vedestä ja olimmekin pesulla pidemmän kaavan mukaan niin, että lapsi sai leikkiä vedellä kaikessa rauhassa. Näissä hetkissä konkretisoituu se, miten merkityksellistä ja tärkeää nämä monipuoliset aistikokemukset ryhmämme lapsille ovat. Ja itseasiassa, kun asiaa mietin, miten tärkeitä aistikokemukset ihan kaikille lapsille ovat, huolimatta siitä, onko lapsella tuen tarvetta vai ei. Tänään nautin työstäni ja sain siitä paljon onnea ja onnistumisen kokemusta myös itselleni. Päivä tuotti myös hyviä oivalluksia.

Torstai 5.11.

Tänään aamulla ryhmässämme oli psykologi käymässä. Oli mielenkiintoista päästä seuraamaan psykologin ja lapsen työskentelyä, millaisia tehtäviä hän teki lapsen kanssa ja millaisia asioita jutteli, hänen työnsä vaikuttaa mielenkiintoiselle ja monipuoliselle. Oli mielenkiintoista päästä seuraamaan lapsen kommunikointia ja käyttäytymistä uuden ihmisen kanssa. Mietin siinä ollessani, että olisipa kiva, jos omassa työssäkin pääsisi välillä tarkkailijan roolista seuraamaan työkavereiden työskentelyä. Työskentelemme toki rinnakkain, mutta sellaista kunnonlistaa ja syvällistä havainnointia ei pääse juuri koskaan tekemään. Minulle heräsi ajatus, että toisten havainnointi ja havaintojen ylös kirjaaminen olisi mainio tapa oppia uutta ja samalla kehittää itseään omassa työssä muiden havaintojen pohjalta.

Myös lapsista oppisi valtavan paljon havainnoimalla heidän toimintaansa sivusta. Sivusta seuraamalla varmasti pääsisi huomaamaan monia asioita, mitä ei huomaa silloin, kun toimii itse aktiivisesti lapsen kanssa. Silloin työhön on uppoutunut ja keskittyminen on tekemisessä, ei havainnoinnissa. Taidan ottaa seuraavassa tiimissä puheeksi, olisivatko muut kiinnostuneet tällaisesta havainnoinnista, sekä työn että lapsen havainnoinnista. Ymmärrän kyllä, että kaikki eivät tykkää siitä, että heidän työtään havainnoitaisiin, mutta näkisin siitä itse valtavan suuren potentiaalin.

Perjantai 6.11.

Tänään perjantaina leivoimme pullaa sunnuntaina vietettävän isänpäivän kunniaksi. Teimme aiemmin viikolla kortit ja nyt lahjaksi sitten tuoretta pullaa koko perheelle. Pullan leivonta oli todella mukava hetki ja lapset selvästikin tykkäsivät päästessään tunnustelemaan ja maistelemaan taikinaa ja pyöritellessään pullia.

Jokaisen lapsen kohdalla toimimme sen mukaan, mitkä lapsen taidot ja valmiudet olivat, mutta jokainen lapsi kuitenkin oli se, joka teki pullat omalle perheelle. Pullat olivat eri näköisiä ja kokoisia, juuri lasten leipoman näköisiä. Oman vastuulapseni kanssa käytin pullan leivonnassa kuvia tukena, katsoimme kuvista, mitä kaikkea pullan leivonnassa tapahtuu. Ensin tunnustelimme taikinaa sormilla ja lauloin pullanleivontalaulua, sitten maistelimme taikinaa ja haistelimme kardemummamaustetta.

Leivontakin on todella toimiva ja monipuolinen aistikokemus lapsille, siinä pääsee tunnustelemaan taikinaa, haistelemaan, maistelemaan ja sitten tunnustelemaan valmista pullaa ja ihmettelemään sitä, miten taikinasta tulikin kypsä pulla sen käytyä uunissa. Eli aktiivisessa käytössä on tuntoaisti, makuaisti ja näköaisti. Puhuimme, että voisimme leipoa jatkossa lasten kanssa useamminkin, sillä leipomuksista pääsevät osallisiksi myös lasten perheet ja lapsille syntyy ihania kokemuksia ja elämyksiä kokkausten parissa toimiessa. Pakkasimme yhdessä pullat pussiin ja laitoimme tuoreet pullat menemään kotiin, lapset olivat yhtä hymyä, kun juttelimme, että kotona sitten pääsette syömään itse leipomaanne pullaa perheenjäsenten kanssa.

Viikkokooste:

Tällä viikolla ajatukseni oli pohtia liikuntavammaisen lapsen osallisuutta ja sen toteutumista. Luin viikon päiväkirjamerkintäni läpi ja huomaan sieltä lasten osallisuutta ja mahdollisuuksia osallisuuteen. Osallisuus ja osallisuuden mahdollistaminen ovat itselleni työni tärkeimpiä asioita ja pyrin etsimään ja pohtimaan osallisuuden keinoja oman ryhmäni lasten kanssa. Osan kanssa osallisuus ja keinot löytyvät helposti kommunikaation apuvälineiden avulla, mutta osan kanssa tällaisia keinoja ei ole käytössä ja näissä tilanteissa joutuu olemaan kekseliäs ja testaamaan erilaisia keinoja ja ideoita. Olen myös pohtinut sitä, millä tavoin osallisuus on mahdollista monivammaisella lapsella. Jokainen lapsi on ryhmän jäsen ja jokainen lapsi kohdataan päivittäin. Jokainen lapsi huomataan, otetaan huomioon ja jokaiselle lapselle ollaan lämpimiä, vastaanottavaisia ja avoimia vuorovaikutukselle. Osallisuushan tarkoittaa ryhmän jäsenyyttä ja sillä tavoin kaikki lapset ovat osallisia, mutta aktiivisen vaikuttamisen keinoja jokaisella ei ole. Erittäin mielenkiintoinen ja myös haastava aihe pohdittavaksi ja tutkailtavaksi.

Lasten oikeus osallistua kiinnittyy vahvasti perus- ja ihmisoikeussäätelyyn. YK:n lapsen oikeuksien sopimus ja YK:n vammaisten henkilöiden oikeuksia koskeva sopimus velvoittavat valtioita toimenpiteisiin, joilla lasten osallisuutta voidaan vahvistaa ja tukea. Suomen perustuslain mukaan lapsia on kohdeltava tasa-arvoisesti yksilöinä, ja heidän tulee saada vaikuttaa itseään koskeviin asioihin kehitystään vastaavasti. Vammaisilla lapsilla on lähtökohtaisesti samat tarpeet kuin muillakin lapsilla. Vammaisten lasten ihmisoikeuksien perustana ovat lapsen oikeuksien sopimus ja vammaissopimus. Lapsen mahdollisuus ilmaista itseään ja saada näkemyksensä huomioon otetuiksi ovat olennaisia edellytyksiä lapsen ihmisoikeuksien toteutumiselle. (THL 2018.)

Osallisuus varhaiskasvatuksessa tarkoittaa lapsen aktiivista toimijuutta ja ryhmän jäsenyyttä. Lasten ajatukset ja mielipiteet kuullaan ja huomioidaan, sekä heillä on mahdollisuus vaikuttaa omaan elämään liittyviin asioihin sekä tulla ymmärretyksi ja hyväksytyksi omana itsenään. (Opetushallitus.) Varhaiskasvatuksen työntekijöiden tehtävänä on luoda sellaisia pedagogisia käytäntöjä, jotka tukevat lasten osallisuutta ja auttavat jokaista lasta ilmaisemaan kokemukseen, ajatuksiin ja tunteitaan eri tavoin vuorovaikutuksessa aikuisten ja lasten kanssa. Osallisuus varhaiskasvatuksessa ei tarkoita pelkästään mahdollisuutta osallistumiseen. (Eskel ja Marttila 2013, 77-78.)

Osallisuus on yhteinen kokemus. Toteutuakseen se vaatii, että lapsi tulee kohdatuksi, tuntee olevansa turvassa ja että hänen tarpeensa tyydytetään. Osallisuus voidaan ajatella vaikuttamismahdollisuutena johonkin yksittäiseen asiaan tai asioihin tai laajemmassa merkityksessä osallisena ja mukana olemisena. Osallisuuteen kuuluu vahvasti myös kokemuksellinen elementti. Myönteiset osallisuuden kokemukset ovat tärkeitä lapsen kehitykselle ja hyvinvoinnille. (Heinonen ym. 2016, 161.)

Lasten arvostava kohtaaminen, heidän ajatustensa kuunteleminen ja aloitteisiin vastaaminen vahvistavat lasten osallisuuden ja vaikuttamisen taitoja. (Opetushallitus 2016.) Jokainen meistä haluaa tulla rakastetuksi ja hyvin kohdelluksi, ja arvokkuuden kokemukset ovat itsetunnon perusta. Ymmärryksen, huomion ja arvostuksen myötä lapsen tietoisuus ja käsitys omasta elämästä kehittyy ja oppiminen mahdollistuu. Aikuisen vastuulla on vastaanottaa lapsen aloitteet ja tukea ja auttaa lasta toteuttamaan ja kokemaan iloa ja merkitystä tuottavia asioita omassa elämässään. (Järvinen ja Mikkola 2015, 19-20.)

Lapsuus - erityinen elämänvaihe (Vilen, Vihunen, Vartiainen, Siven, Neuvonen ja Kurvinen 2013, 219-220.) kirjassa kerrotaan, että kaikista merkityksellisimpiä muistoja lapsille syntyy hetkistä, joissa lapsi on ollut itse vaikuttajana ja luojana. Tilanteissa, joissa lapsi itse on päässyt olemaan vaikuttajan asemassa, on hänen helpompi myös sitoutua tekemiseen. Lapsen sitoutuminen tekemiseen kertoo myös siitä, kuinka merkityksellistä toiminta hänelle on. (Järvinen ja Mikkola 2015, 21.) Tästä sitoutumisesta ja motivoitumisesta toimintaan olen puhunut paljon omassa päiväkirjateksteissäkin, antamalla lasten vaikuttaa toimintaan ja sen etene-miseen, suunnitteluun ja toteuttamiseen, on toiminta suurella todennäköisyydellä lapsille motivoivampaa ja mukavampaa, kun täysin aikuisjohtoinen toiminta. Aikuinen voi suunnitella toiminnalle rungon, mutta on tämän päivän varhaiskasvatusta ottaa lapset mukaan täyttämään runkoa.

Itse ajattelen, että se, miten lapsilla on mahdollisuuksia ilmaista itseään ja saada näkemyksensä huomioon otetuiksi toteutuvat meillä hyvin. Lapsen aloitteille on aikaa, keskustelulle on aikaa ja jokaisella on suuri halu ja tahto oppia ymmärtämään lapsen aloitteita ja ajatuksia.

Toki osan lapsista kanssa on hankalampaa oppia lapsen ilmaisua, sillä kaikkien lasten kehot eivät pysty ilmaisuun samalla lailla ja siihen perehtyminen vaatii aikuiselta töitä ja halua oppia lapsen keinot itsensä ilmaisussa. Olemme ja olen kuitenkin opetellut tunnistamaan lapsen ääntelyä, kehon liikkeitä ja kasvojen ilmeitä. Mielestäni olemme löytäneet jokaisen lapsen kanssa heidän selkeät mielenkiinnonkohteensa ja lempitekemisensä, joiden parissa he viihtyvät. Toki työssäni monessa asiassa aikuinen on mahdollistaja ja virikkeiden tarjoaja, mutta ehkä tässä asiassa on syytä muistaa, että toimitaan monivammaisten lasten kanssa ja heille aikuisen apu on edellytys toiminnalle. Kunhan aikuinen muistaa olla sensitiivinen, avoin ja valmis lapsen aloitteille, on toiminnan silloin mahdollista olla lapsilähtöistä ja lasta osallistavaa.

4.10 Viikko 10

Tavoitteet: Aistikokemusten merkitys monivammaisille lapsille, minkä vuoksi meillä on aistirata, mikä sen tarkoitus ja tavoite on?

Tiistai 10.11.

Tiistaisin meillä on aina jumppapäivä. Jumppasin vastuulapseni kanssa aistiaamupiirin jälkeen. Hieroin ja painelin hänen kehonsa kauttaaltaan sekä venyttelin varoen hänen jalkojaan. Sen jälkeen teimme seisomisharjoituksia tukea vasten. Tukea vasten seisominen on hänen tärkeimpiä päivittäisiä harjoitteitaan. Lapsi jaksoi seisoa tukea vasten hienosti, lauloin samalla hänelle erilaisia kannustuslauluja, mm. "Anna tässä seiso, seiso, seiso, Anna tässä seiso, hienosti" ja "Hyvä Anna, hienosti seisot, hyvä Anna, mahtavaa!" Minusta tuntuu, että kannustava lauluni auttoi häntä jaksamaan pitkien pätkien seisomista. Seisomisen jälkeen vielä lauloimme sylitysten lauluja ja kuuntelimme tabletilta lauluja hänen toisella äidinkielellään.

Meidän ryhmän lasten kanssa on tärkeää muistaa läheisyys päivän aikana, "tavallisessa" ryhmässä lapset tulevat omatoimisesti halimaan ja syliin, mutta meidän lapsillamme ei ole siihen omatoimisesti mahdollisuutta, joten on tärkeää joka päivä muistaa antaa lapsille läheisyyttä. Lapsista huomaa, että on mukavaa olla sylissä ja lähellä, joten olen pyrkinyt löytämään jokaiseen päivään ajan lähekkäin ololle. Läheisyys on jokaisen ihmisen perustarpeita ja kyllä se itsellekin antaa voimia ja jaksamista arjen keskelle.

Keskiviikko 11.11.

Tänään aamupäivän sain aikaa kirjallisille töille, tehtäviini kuului tänään ryhmäportfolion tekeminen. Oli ihanaa istua ja ottaa kunnolla aikaa työtehtäville. Sain tehtyä ryhmäportfoliomme useita sivuja kertomaan toiminnastamme. Ryhmäportfolio on Helsingin kaupungin pedagogisen dokumentoinnin väline, joka tulee käyttöön kaikkialla kaupungissa tammikuun 2021 alusta, nyt syksyn ajan harjoittelemmekin sen tekemistä ja käyttöä. On mukavaa huomata

kehittymistä omassa portfolion tekemisen taidossa ja hahmottamisessa. Uudet menetelmät ja välineet voivat tuntua aluksi vaikeilta ja ilmassa saattaa olla muutosvastaisuutta, mutta itse otan tämän uuden välineen innolla vastaan. Ryhmäportfolio on omasta mielestäni tosi hyvä pedagogisen dokumentoinnin väline ja sen avulla perheet pääsevät seuraamaan ryhmän toimintaa kuvien ja lyhyiden tekstien kautta helposti. Portfolion avulla tehty työ tulee myös ryhmän sisälle näkyväksi ja on helppoa seurata, onko toiminnassa tapahtunut kaikki tarvittava. Työtä myös helpottaa huomattavasti, että on vain yksi viestinnän väline, jonka avulla perheille menee viikkokirjeet, kuukausitiedotteet ja tehty toiminta. Ja luulen, että myös perheet ovat tyytyväisiä, kun kaikki tieto löytyy jatkossa yhdestä paikasta.

Torstai 12.11.

Tänään koin onnistumista työssäni, kun sain erään lapsen rentoutumaan hieromalla hänen jalkapohjiaan ollessamme aistihuoneessa. Syvätuntoa vahvistavat kokemukset ovat selvästi hänen kohdallaan yksi keino rentoutumiseen ja rauhoittumiseen, tokikin voi olla, että tällä kertaa hieronta toimi ja toisella kertaa se ei toimikaan. Keskityin tänään aistiradalla vastuulapseni kanssa aistihuoneessa oloon, sillä se oli tänään hänelle selvästi mieluisa paikka. Aistihuoneen jälkeen hän kävi nukkumaan ja tein hänen nukkuessaan tietokoneella hommia, siirsin valokuvia tietokoneelle ja perheiden muistitikuille, jotta he pääsevät kotona seuraamaan toimintaamme tänä syksynä. Lepohetken jälkeen lapset pääsivät tunnustelemaan kylmää spagetia ja taisipa osa maistellakin. Meillä oli tarkoitus olla spagetit jo aamun aistiradalla, mutta ne unohtuivat ottaa esiin. Mutta selvästi toimiva aktiviteetti näin iltapäivälläkin. On puhuttu paljon siitä, miten monesti lepo hetken jälkeinen aika mielletään leikkiajaksi, vaikka siinä olisi paljon hyvää aikaa myös ohjatulle toiminnalle, jos se aamupäivällä on jäänyt vähemmälle. Pitää itsekkin muistaa kiinnittää enemmän huomiota siihen, että muistaa hyödyntää myös lepo hetken jälkeiset ajat ohjatulle toiminnalle joinakin päivinä.

Perjantai 13.11.

Perjantai tuntuu ihanalle, viikko on tuntunut taas työntäyteiselle ja viikonloppu tulee tarpeeseen. Lähdemme aamupalan jälkeen suoraan retkelle, tänään käymme kävelemässä eri puolilla aluetta, jolla päiväkotit sijaitsee. Viemme matkalla myös Celia-kirjaston kirjat postiin ja pian saamme sieltä toivottavasti uuden lähetyksen kirjoja. Celia on kirjastopalvelu, joka tuottaa ja välittää kirjallisuutta saavutettavassa muodossa, eli he tekevät kirjoista käännöksiä pistekirjoituksella sekä tuottavat äänikirjoja ja valmistavat savutettavassa muodossa olevia opikirjoja kaikille opiskeluasteille. Celiasta lainaaminen on maksutonta ja meidän ryhmämme käyttää Celian palvelua joka kuukausi ja meidän lapset on olleet tosi tyytyväisiä kirjoihin, joita sieltä on tullut ja minustakin kirjat on olleet monipuolisia ja sellaisia, että jokaiselle löytyy jotakin. Mutta takaisin retkeen, ihastelemme liikennemerkkejä, eläimiä, syksyn

etenemistä, luontoa, vesielementtejä ja kaikua tunneleissa kulkiessa. Retki on onnistunut ja mukava, ensi viikolla sitten retkeilemme esteettömään leikkipuistoon.

Viikkokooste:

Aistikokemukset ovat monivammaisille lapsille merkityksellisiä ja tärkeitä, sillä ympäröivä maailma ja käsitys omasta itsestä muodostuvat aistikokemusten avulla. Kehitysvammaisilla ihmisillä on usein tavallista enemmän häiriöitä aistien toiminnoissa (Mäki 2008, 10.). Monivammaisten ihmisten kanssa onkin tärkeää, että heille tarjotaan ja mahdollistetaan monipuolisesti erilaisia aistikokemuksia (Papunet 2020.) Sopivia välineitä aistikokemuksiin ovat erilaiset näkö- ja kuuloaistivirikkeet, vibraattorit, painopeitot, tuoksut ja maut. Toiminnallisia aistivirikkeitä ovat mahdollisuudet liikkua, käyttää voimaa, hieronta sekä muut syvätuntoaistimukset ja rentoutus. (Ketonen ym. 2018, 299.) Työssäni tarjoan lapsille aistikokemuksia jokaisena päivänä, sillä aistikokemukset kuuluvat kaikkien lasten aamu- tai päiväpiiriin. Hyödynämme eri aistimateriaaleja myös muissa päivän hetkissä aktiivisesti. Esimerkiksi hetket, joissa joutuu odottamaan, niissä hetkissä meillä on tarjolla kirjoja, joista kuuluu ääntä ja tulee valoa sekä soittimia, joista tulee valoa ja ääntä. Meillä on myös erilaisia itsetehtyjä tunnisteltavia pöydälle kiinnitettäviä tai päälle puettavia aistikankaita, joihin on kiinnitetty eri tuntuisia kankaita, lankoja ja muita materiaaleja. Ajattelen, että arkipäivässä aistien aktiivointitoiminta ja sen huomioiminen ja toteuttaminen on meillä erittäin hyvällä mallilla. Pohdimme yhdessä, millaisia aistimateriaaleja tarvitsisimme lisää, mitkä asiat kiinnostavat ketäkin lasta ja millaisista materiaaleista lapsille olisi hyötyä. Ryhmästä löytyy myös innostuneisuutta valmistaa materiaaleja itse. Taito ja into sellaiseen onkin tarpeen, koska kaikkea tarvittavaa ei löydy valmiina.

Aistirata on multisensorista toimintaa, aistiradalla lapsille tarjotaan eri aistikanavien kautta tulevia miellyttäviä aistikokemuksia ja aistielämyksiä. Lapsia miellyttävien aistielämysten ja aistikokemusten avulla mahdollistuu oppimiselle, mielikuvitukselle, tunteille, luovuudelle, itseluottamuksen rakentumiselle, rentoutumiselle sekä vuorovaikutukselle suotuisa vireystila. (Papunet 2017.)

Aistiradalla lapset pääsevät käyttämään monipuolisesti eri aisteja. Aistiradan yksi osa on aina aistihuone, jossa käyttöön pääsevät näkö-, kuulo- ja tuntoaistit. Eli aistihuoneessa toiminta on monia aisteja virittävää. Aistihuoneen ja oikeastaan koko aistiradan sisältö ja tyyli vaihtelee teeman ja vuodenajan mukaan. Olemme syksyn aikana rakentaneet aistihuoneesta syksyistä, halloweenin aikaan huoneessa oli halloween teemaan sopivaa valaistusta, esineitä ja musiikkia. Joulukuussa sukellamme aistien kautta jouluteemaan ja tarjoamme lapsille kaikin aistein koettavaa jouluisia puuhia.

Ajattelen, että tällainen multisensorinen toiminta olisi hyvä työkalu kaikissa ryhmissä halki varhaiskasvatuksen. Olen nähnyt, miten lapset rauhoittuvat aistitekemisen ääreen ja millaista

iloa se heille tuo. Erilaiset aistikokemukset myös avaavat ympäröivää maailmaa, sanavarasto kasvaa ja erilaiset sanat yhdistyvät aistikokemuksiin. Esimerkiksi päiväpiirien päivän aistikokemus on lapsille tärkeä ja merkityksellinen ja jokainen heistä odottaa sitä päivittäin. Lapset uskaltavat myös ennakkoluulottomasti kokeilla uusia makuja, tunteita ja hajuja, kun niitä käydään säännöllisesti päivittäin läpi. Ajattelen, että monipuolisten aistikokemusten tarjoaminen ja mahdollistaminen myös rohkaisee, kannustaa ja kasvattaa lapsen itseluottamusta ja uskallusta heittäytyä uusien kokemusten pariin. Aistirata mahdollistaa jännittävienkin asioiden kokeilemisen turvallisessa ympäristössä.

Aion ehdottomasti hyödyntää aistitoimintaa jatkossa kaikenlaisissa lapsiryhmissä. En ole ennen tätä työtä edes ymmärtänyt, miten upea, toimiva ja mahtava menetelmä se on.

5 Eettinen pohdinta

”Tieteellinen tutkimus voi olla eettisesti hyväksyttävää ja luotettavaa ja sen tulokset uskottavia vain, jos tutkimus on suoritettu hyvän tieteellisen käytännön edellyttämällä tavalla. Hyvää tieteellistä käytäntöä koskevien ohjeiden soveltaminen on tutkijayhteisön itsesääätelyä, jolle lainsäädäntö määrittelee rajat. Hyvä tieteellinen käytäntö on myös osa tutkimusorganisaatioiden laatujärjestelmää.” (Tutkimuseettinen neuvottelukunta 2012, 6.)

Tutkimusetiikan näkökulmasta hyvän tieteellisen käytännön keskeisiä lähtökohtia ovat:

1. Tutkimuksessa noudatetaan tiedeyhteisön tunnustamia toimintatapoja eli rehellisyyttä, yleistä huolellisuutta ja tarkkuutta tutkimustyössä, tulosten tallentamisessa ja esittämisessä sekä tutkimusten ja niiden tulosten arvioinnissa. (Tutkimuseettinen neuvottelukunta 2012, 6.) Tässä opinnäytetyössä kerron rehellisesti omasta työstäni, en vääristele tapahtumia tai työni tuloksia. En teksteilläni johda harhaan ketään työni lukijaa. Valitsemani lähteet olen valinnut huolellisesti ja vakuuttunut niiden luotettavuudesta.
2. Tässä opinnäytetyössä on sovellettu eettisesti kestäviä tiedonhankinta-, arviointi- ja tutkimusmenetelmiä (Tutkimuseettinen neuvottelukunta 2012,6). Tässä työssä noudatetaan tieteellisen tiedon luonteeseen kuuluvaa avoimuutta ja vastuullista tiedeviestintää (Tutkimuseettinen neuvottelukunta 2012,6) opinnäytetyön tuloksia julkaistessa.
3. Tässä opinnäytetyössä viitataan käytettyyn aineistoon asianmukaisella tavalla, muiden tekemälle työlle annetaan sille kuuluva arvo ja merkitys.
4. Tutkimus suunnitellaan ja toteutetaan ja siitä raportoidaan sekä siinä syntyneet tietoa-aineistot tallennetaan tieteelliselle tiedolle asetettujen vaatimusten edellyttämällä

tavalla (Tutkimuseettinen neuvottelukunta 2012,6). Opinnäytetyö toteutetaan suunniteltuna aikana ja tallennetaan Theseus-järjestelmään kaikkien saataville.

5. Tutkimuseettisen neuvottelukunnan (2012, 6) ohjeessa velvoitetaan tutkimusluvan hankkimiseen ja eettisen arvioinnin tekoon työn sitä vaatiessa. Tutkimuslupa on hankittu asiaan kuuluvalla tavalla Helsingin kaupungin Kasvatuksen ja koulutuksen toimialalta, hakemus tutkimusluvalle on lähetetty syyskuussa 2020, lupa on myönnetty marraskuussa 2020. Lisäksi opinnäytetyön tekemisestä on kirjoitettu sopimus elokuussa 2020 opinnäytetyön tekijän työpaikan esihenkilön kanssa.
6. ”Tutkimushankkeessa tai tutkimusryhmässä sovitaan ennen tutkimuksen aloittamista tai tutkijoiden rekrytointia kaikkien osapuolten - niin työnantajan, vastuullisen tutkijan kuin ryhmän jäsenten - oikeudet, tekijyyttä koskevat periaatteet, vastuut ja velvollisuudet sekä aineistojen säilyttämistä ja käyttöoikeuksia koskevat kysymykset kaikkien osapuolten hyväksymällä tavalla. Tutkimuksen edetessä sopimuksia voidaan tarkentaa.” (Tutkimuseettinen neuvottelukunta 2012, 6.) Näistä tutkimukseen liittyvistä asioista on maininta saadussa tutkimusluvassa ja olen sitoutunut noudattamaan tutkimusluvassa mainittuja ehtoja työni toteutuksessa.
7. ”Rahoituslähteet ja tutkimuksen suorittamisen kannalta merkitykselliset muut sidonnaisuudet ilmoitetaan asianosaisille ja tutkimukseen osallistuville ja raportoidaan tutkimuksen tuloksia julkaistaessa.” (Tutkimuseettinen neuvottelukunta 2012, 6.) Tällä opinnäytetyöllä ei ole rahoitusta. Valmis työ lähetetään Kasvatuksen ja koulutuksen toimialalle, kuten opinnäytetyön tutkimusluvassa on mainittu. Valmis työ on myös työyhteisön luettavissa.
8. ”Tutkijat pidättäytyvät kaikista tieteeseen ja tutkimukseen liittyvistä arviointi- ja päätöksentekotilanteista, jos on syytä epäillä heidän olevan esteellisiä.” (Tutkimuseettinen neuvottelukunta 2012, 7.) Opinnäytetyössäni tutkin ja arvioin omaa työtäni puolueettomasti ja rehellisesti.
9. Tutkimusorganisaatioissa noudatetaan hyvää henkilöstö- ja taloushallintoa sekä otetaan huomioon tietosuojaa koskevat kysymykset (Tutkimuseettinen neuvottelukunta 2012, 7). Tässä opinnäytetyössä huomioidaan tietosuojakysymykset. Työn toteuttamisen sijaintia ei paljasteta, eikä työssä ole mitään anonymiteettisuoja riskeraavia tietoja.

Opinnäytetyössäni käsittelen aiheita kunnioittavasti ja ketään loukkaamatta. Työni on rehellistä kuvausta, arviointia ja pohdintaa omasta kasvustani kehitysvammaohjaajan ammattiin

6 Yhteenveto ja pohdinta

Päiväkirjan kirjoitus oli opettavainen prosessi. Se oli ajoittain raskas, mutta siltikin kehittävä prosessi, jonka aikana kehityin tieteellisenä kirjoittajana, ja opin itsestäni kirjoittajana.

Ensimmäistä kertaa omaa työtäni tuli pohdittua, arvioitua ja reflektoitua näin näkyvästi. Tämän opinnäytetyön kirjoittaminen on opettanut minulle paljon työstäni kehitysvammaohjaajana. Siitä, mitkä asiat vaikuttavat työhön, missä asioissa olen vahva osaaja, ja toisaalta opinnäytetyön myötä olen huomannut aihealueita, joissa tietämykseni ei ole vielä vahvan osaajan tasoa ja olen lähtenyt kehittämään itseäni työn niillä saroilla.

Opinnäytetyötä tehdessäni opin teoriaa kehitysvammaisuudesta, liikuntavammaisuudesta, sekä vammojen vaikutuksesta ihmisen elämään. Kaikkea opiskelemaani teoriaa ei tässä työssä ole hyödynnetty, sillä muuten työ olisi levinnyt liian laajaksi. Tärkeimmäksi teokseksi työn tekemisen aikana minulle muodostui Päivi Pihlajan ja Riitta Viitalan (2018) toimittama Varhaiserityiskasvatus - niminen teos. Kirjan teksteissä käsitellään varhaiserityiskasvatusta rakenteiden ja pedagogiikan tasolla. Luin kirjan alusta loppuun tämän prosessin aikana, ja haluankin suositella kirjaa jokaiselle erityistä tukea tarvitsevien lasten kanssa työskentelevälle tai alaa opiskelevälle ihmiselle. Kirja avasi erityisvarhaiskasvatusta selkeästi ja todella laaja-alaisesti, mutta kuitenkin ymmärrettävästi.

Tämä opinnäytetyö auttoi minua huomaamaan oman sensitiivisyyteni kasvattajana. Olen saanut aikaisemmin paljon hyvää palautetta tavastani tehdä työtä, mutta nyt ensimmäistä kertaa se tuli itselleni oikeasti näkyväksi. Opin arvostamaan lisää omaa rauhallisuuttani ja sensitiivistä työtettä.

Opinnäytetyön suunnitelmaan olin kirjannut erilaisia tavoitteita työlle, mutta työtä kirjoittaessa huomasin muitakin esiin nousevia teemoja, joita haluisin pohtia ja tutkia tarkemmin. Yhtenä tällaisena teemana itselleni nousi työhyvinvointi, erityisesti työssäjaksamisen ja työn ilon näkökulmasta.

Huomasin syksyn aikana useinkin pohtivani omaa työssäjaksamista, ja koin luontevaksi liittää sen osaksi tätä prosessia, sillä tämän työn tarkoitus on kuvata omaa oppimistani sekä työhön perehtymistäni. Osaltaan työhyvinvointiin panostaminen on osa tätä prosessia ja kehitystä, sillä en ole aiemmin näin syvällisesti ollut aiheen äärellä, mitä tänä syksynä. Voisin nostaa tärkeimmäksi oppimakseni asiaksi työhyvinvointiin ja jaksamiseen liittyvät teemat. On tehnyt hyvää pohtia niitä asioita, mitkä työssä antavat ja toisaalta myös ottavat voimia ja jaksamista. Opinnäytetyön prosessi on opettanut minua havainnoimaan omaa työssäjaksamistani, omia voimavarojani ja voimavaroja tuottavia tekijöitä. Olen oppinut huomaamaan ne kohdat työssä, mitkä aiheuttavat väsymystä ja pyrkinyt muokkaamaan työtapaani niissä kohdissa. Olen puhunut niistä myös ääneen työyhteisössä, ja sitä kautta sanoittanut omaa kokemustani ja herättänyt myös keskustelua muissa aiheen ympärillä.

Olen kokenut oman työni kannalta merkitykselliseksi kirjoittaa tähän työhön näkyviin tietoa kommunikaatiomenetelmistä ja apuvälineistä, joita käytän työssäni. Ilman tätä opinnäytetyötä syvällinen pohdinta siitä, miksi näitä välineitä käytetään, olisi jäänyt ohuemmaksi, sillä

tämän opinnäytetyön äärellä olen pysähtynyt miettimään käytössä olevien apuvälineiden merkitystä.

Osiot apuvälineistä ja kommunikoinnin apuvälineistä muokkaan vielä tiiviimmäksi infopakettiksi ja jaan työyhteisööni, sillä niissä on esitelty laajasti ja kattavasti meillä päivittäin käytössä olevat apuvälineet. Selkeät infopakettit käytössä olevista välineistä helpottavat uuden työntekijän työhön perehtymistä ja kasvattavat ymmärrystä apuvälineiden merkityksestä lapsen elämässä. Infopaketin luettua on myös helpompi ottaa apuvälineet käyttöön ja lähteä tutustumaan niihin.

Tämä päiväkirja mahdollisti asioiden ääneen sanoittamista ja sitä kautta tekemäni työ muuttui itselleni vielä merkityksellisemmäksi. Kun asiat kirjoittaa näkyviin, ne muuttuvat konkreettisemmaksi. Aihetta tekee mieli laajentaa ja syventää ja halu oppia lisää kasvaa. Tämä opinnäytetyö on toiminut itselleni myös oman oppimisen dokumentoinnin välineenä ja tehnyt työtäni konkreettisesti näkyväksi.

Aistikokemusten merkitys on noussut työssäni voimakkaasti esiin päiväkirjamerkinnöissä. Niiden myötä olen oppinut itsekin hyödyntämään ja tarjoamaan lapsille entistä enemmän erilaisia ja monipuolisia aistikokemuksia. Aion ehdottomasti hyödyntää tulevaisuudessa aistikokemuksia aktiivisesti päivittäisessä työssäni.

Opinnäytetyön kautta olen tehnyt itselleni näkyväksi varhaiskasvatuksen arjen ilot, ne pienet asiat ja teot, joita tapahtuu päivittäin, ja joiden vuoksi tämä työ tuntuu omalta. Olen löytänyt opinnäytetyön kautta uutta innostusta omaa työtä kohtaan, halua ja mielenkiintoa oppia lisää ja laajentaa omaa tietämystäni eri aiheista. Opinnäytetyön aikana olen saanut hyviä ajatuksia hyödynnettäväksi työssäni ja kehittänyt omaa työtapaani huomaamattani kirjoittamisen sivussa. Syksyn aikana ammatillinen itsevarmuuteni on kasvanut ja olen uskaltanut luottaa paremmin omiin suunnitelmiini työssä. Itsevarmuuden kasvu on näkynyt erityisesti toiminnan luomisessa. Tullessani varmemmaksi omasta työtoteestani, uskallan paremmin tuoda kekseliästä ja innovatiivista puoltani esille. Alkusyksystä tarvitsin aikaa lasten taitojen havainnoimiselle ja nyt, kun tunnen lapset ja tiedän mitä heidän kanssaan voi tehdä, uskallan heittäytyä tekemisen maailmaan.

Koen tämän työn suurimmalta osin oman henkilökohtaisen ammatillisen kasvuni kuvaajaksi. Päiväkirjaan kirjoitettujen kymmenen viikon aikana heijastuu eniten oma kasvuni kehitysvammatyön osajaksi. Paljon opittavaa on vielä jäljellä, mutta paljon on tämän työn myötä myös opittu.

Opinnäytetyössäni päivä- ja viikkokohtaiset merkinnät ovat eri pituisia. Lukiessani merkintöjä, huomaan, että lyhyemmät merkinnät ovat sellaisilta viikoilta, jolloin työ on tuntunut kuormittavalta. Vastaavasti pitkät merkinnät viikoilta, jolloin työ on ollut kuormittavuudeltaan

normaalia. Mielenkiintoisena seikkana havaitsin, että onnistumisilla tai epäonnistumisilla työsäni ei ollut merkitystä päiväkirjamerkintöjen pituuteen. Huomasin tämän opinnäytetyön aikana oman työni kuormittavuuden uudella tapaa, työ on hektistä, päiviin ja viikkoihin sisältyy paljon muuttuvia tilanteita, joihin työntekijänä täytyy sopeutua. Toivoisin varhaiskasvatukseen kautta linjan työrauhaa. Työrauhaa tehdyille suunnitelmille ja niiden toteuttamiselle, työrauhaa työn dokumentoinnille ja ennen kaikkea työrauhaa lasten kanssa olemiselle. Väitän, että osansa työn kuormittavuudelle tekee hektisyys, keskeytykset ja muutokset. Näihin asioihin puuttamalla ja niitä muuttamalla loisisimme varhaiskasvatuksesta paremman työpaikan jokaiselle.

Ideoita ja ajatuksia kehitettäväksi varhaiskasvatukseen sekä erityisvarhaiskasvatukseen:

- havainnointikaavake lasten kommunikaatioaloitteista
- rasti ruutuun - lomake lasten kuntoutuksellisten toimien päivittäisestä toteuttamisesta
- Tiimikaverin työn havainnointi ja havaintojen ylös kirjaaminen
- Työn videointi, esimerkiksi pukemistilanteen videointi ja sen läpikäynti eri teemojen näkökulmasta (esimerkiksi sensitiivisyys, omatoimisuuteen kannustaminen). Toiminnan arviointi ja kehittämisen miettiminen asetusta näkökulmasta käsin.

Työn tultua päätökseen, olen tyytyväinen lopputulokseen. Työ kuvaa arkea monivammaisten lasten varhaiskasvatuksessa. Työstä näkyy sensitiivisyyden, herkkyyden ja aidon läsnäolon ja kohtaamisen merkitys ja tärkeys. Tärkein oppini tästä työstä on, että ole ylpeä omasta tavastani tehdä töitä sensitiivisellä ja lempeällä työotteella.

Lähteet

Painetut

Eskel P. ja Marttila M. 2013. Osallisuuden kokemus osana yhteisöllisyyttä. Sivut 75-95. Teoksessa: Marjanen P., Marttila M. ja Varsa M. 2013. Pienten piirissä - yhteisöllisyyden merkitys lasten hyvinvoinnille. Bookwell Oy. Juva.

Heinonen H., Iivonen E., Korhonen M., Lahtinen N., Muuronen K., Semi R., Siimes U. 2016. Lasten oikeudet ja aikuisten vastuut varhaiskasvatuksessa. PS-Kustannus, Bookwell Oy. Juva.

Ketonen R., Kontu E., Lahtinen R., Pesonen H. ja Tuomi E. 2018. Kehitysvammaisuus, autismikirjo ja lapsen tuen tarve. Sivut: 287-303. Teoksessa: Pihlaja P. ja Viitala R. 2018. Varhaiserytyiskasvatus. PS-Kustannus. Otavan Kirjapaino. Keuruu.

Kirveslahti K., Siven T., Vahala M. ja Vihunen R. 2014. Kasvun aika. Sanoma Pro Oy.

Pihlaja P., Salminen J. ja Lahdenperä-Mustajärvi M. 2018. Lapsen liikuntavammaan liittyvien haasteiden huomioiminen. Sivut: 257-284. Teoksessa: Pihlaja P. ja Viitala R. 2018. Varhaiserytyiskasvatus. PS-Kustannus. Otavan Kirjapaino. Keuruu.

Vilen M., Vihunen R., Vartiainen J., Siven T., Neuvonen S. ja Kurvinen A. 2013. Lapsuus - erityinen elämänvaihe. 1-5. painos. Sanoma Pro Oy.

Virolainen Harri. 2012. Kokonaisvaltainen työhyvinvointi. Books on Demand. Helsinki.

Sähköiset

Aivoliitto, Kommunikaatiokeskus. Ei vuosilukua. Verkkosivusto. Viitattu 27.9.2020. Saatavilla: <https://www.aivoliitto.fi/kommunikaatiokeskus/kehityksellinenkielihairio/vinkkejaa-arken/puhelaitteet/>

Helsingin Sanomat, Kirsi Piha. Verkkokolumni. Julkaistu 2013. Viitattu 14.9.2020. Saatavilla: <https://www.hs.fi/elama/art-2000002629379.html>

Hakanen, Jari. 2011. Työn imu. Työterveyslaitos. E-kirja. Saatavilla: https://www.ttl.fi/wp-content/uploads/2018/09/TTL_tyonimu.pdf

Jarenko, Karoliina ja Tukia, Vilma. 2017. Paremman työn opas. Työturvallisuuskeskus. E-kirja. Saatavilla: https://ttk.fi/files/6010/TTK_Paremman_tyo_n_opas_A4_netiversio_sivut.pdf

Kehitysvammaliitto 2020. Kehitysvammaisuus. Ei julkaisupäivämäärää. Viitattu 11.12.2020. Saatavilla: <https://www.kehitysvammaliitto.fi/kehitysvammaisuus/>

Löyttyniemi, Raili. Yle 2013. Päivitetty 2016. Flow-tila syntyy kun taidot ja tehtävänhaastavuus ovat tasapainossa. Viitattu 17.10.2020. Saatavilla: <https://yle.fi/aihe/artikkeli/2013/01/28/flow-tila-syntyy-kun-taidot-ja-tehtavan-haastavuus-ovat-tasapainossa>

Opetushallitus. Ei vuosilukua. Erityinen tuki. Verkkojulkaisu. <https://www.oph.fi/fi/koulutus-ja-tutkinnot/erityinen-tuki>

Opetushallitus 2014. Esiopetuksen opetussuunnitelman perusteet 2014. Verkkojulkaisu. Viitattu 1.9.2020. Saatavilla: <https://eperusteet.opintopolku.fi/#/fi/esiopetus/419551/tekstikappale/685716>

Opetushallitus. 2018. Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet. Verkkojulkaisu. Viitattu 30.8.2020. Saatavilla: https://www.oph.fi/sites/default/files/documents/varhaiskasvatussuunnitelman_perusteet.pdf

Opintopolku. Viitattu 18.10.2020. Saatavilla: <https://opintopolku.fi/app/#!/korkea-koulu/1.2.246.562.17.251871081110> ja <https://opintopolku.fi/app/#!/korkea-koulu/1.2.246.562.17.78697744403>

Papunet 2019. Tietoa puhevammaisuudesta. Viitattu 27.9.2020. Saatavilla: <https://papunet.net/tietoa/laaja-kommunikointikansio>

Papunet 2020. Tietoa puhevammaisuudesta. Viitattu 27.9.2020. Saatavilla: <https://papunet.net/tietoa/puhelaite>

Sosiaali- ja terveysministeriö 2020. Työhyvinvointi. Ei julkaisupäivämäärää. Viitattu 25.10.2020. Saatavilla: <https://stm.fi/tyohyvinvointi>

Suomen Kuurosokeat Ry. Sosiaalishaptinen kommunikaatio. Haptiisit päiväkodissa-opas. Ei julkaisupäivämäärää. Viitattu 27.9.2020. Saatavilla: <https://kuurosokeat.fi/palvelut/kommunikatiopalvelut/sosiaalishaptinen-kommunikaatio/haptiisit-paivakodissa-taydena-linkit/>

Terveyskylä 2017. Apuvälinepalvelun prosessi. Ei julkaisupäivämäärää. Viitattu 6.10.2020. Saatavilla: <https://www.terveyskyla.fi/kuntoutumistalo/ammattilaiset/apuv%C3%A4lineet/apuv%C3%A4linepalvelun-prosessi-ohjeita>

Terveyskylä 2018b. Apuvälineet. Ei julkaisupäivämäärää. Viitattu 6.10.2020. Saatavilla: <https://www.terveyskyla.fi/kuntoutumistalo/ammattilaiset/apuv%C3%A4lineet>

Terveyskylä 2018a. Mitä on lasten kuntoutus? Ei julkaisupäivämäärää. Viitattu 20.10.2020. Saatavilla: <https://www.terveyskyla.fi/lastentalo/tietoa-lasten-sairauksista/liikuntavammaisuus/mit%C3%A4-on-lasten-kuntoutus>

Terveyskylä 2018c. Tietoa CP-vammasta. 15.8.2018. Viitattu 11.12.2020. Saatavilla: <https://www.terveyskyla.fi/lastentalo/tietoa-lasten-sairauksista/liikuntavammaisuus/cp-vamma/tietoa-cp-vammasta>

Terveyskylä 2018d. Hermostoputken sulkeutumishäiriö. 15.8.2018. Viitattu 11.12.2020. Saatavilla: [https://www.terveyskyla.fi/lastentalo/tietoa-lasten-sairauksista/liikuntavammaisuus/hermostoputken-sulkeutumish%C3%A4iri%C3%B6-eli-meningomyeloseele-\(mmc\)](https://www.terveyskyla.fi/lastentalo/tietoa-lasten-sairauksista/liikuntavammaisuus/hermostoputken-sulkeutumish%C3%A4iri%C3%B6-eli-meningomyeloseele-(mmc))

Tukiliitto 2020a. Varhaiskasvatus. Ei julkaisupäivämäärää. Viitattu 6.12.2020. Saatavilla: <https://www.tukiliitto.fi/tuki-ja-neuvot/varhaiskasvatus/>

Tukiliitto 2020b. Apu- ja toimintavälineet. Viitattu 6.10.2020. Saatavilla: <https://www.tukiliitto.fi/tuki-ja-neuvot/apu-ja-toimintavälineet/>

Tutkimuseettinen neuvottelukunta. 2012. Hyvä tieteellinen käytäntö ja sen loukkausepäilyjen käsittelyminen Suomessa. Verkkojulkaisu. Viitattu 12.12.2020. Saatavilla: https://www.tenk.fi/sites/tenk.fi/files/HTK_ohje_2012.pdf

Työterveyslaitos 2020b. Työn imu. Ei julkaisupäivämäärää. Viitattu 17.10.2020. Saatavilla: <https://www.ttl.fi/tyontekija/tyon-imu/>

Työterveyslaitos 2020a. Työhyvinvointi. Ei julkaisupäivämäärää. Viitattu 25.10.2020. Saatavilla: <https://www.ttl.fi/perehdytys-tyohyvinvointiin-tyoterveyteen-ja-tyoturvallisuuteen/tyohyvinvointi-yhteinen-asia/>

Työterveyslaitos 2020c. Työhyvinvointi. Ei julkaisupäivämäärää. Viitattu 25.10.2020. Saatavilla: <https://www.ttl.fi/tyoyhteiso/tyohyvinvointi/>

Työterveyslaitos 2020d. Toimiva työyhteisö. Perehdyttäjän muistilista. Ei julkaisupäivämäärää. Viitattu 22.11.2020. Saatavilla: <https://www.ttl.fi/tyoyhteiso/ikajohtaminen/tyoelamaan-kiinnittyminen/perehdyttajan-top-10-muistilista/>

Vammaispalvelujen käsikirja 2019a. Vammaisen lapsen oikeudet. Ei julkaisupäivämäärää. Viitattu 30.8.2020. Saatavilla: <https://thl.fi/fi/web/vammaispalvelujen-kasikirja/vammaisuus-yhteiskunnassa/vammaisen-lapsen-oikeudet>

Vammaispalvelujen käsikirja 2019b. Kommunikaatio. Viitattu 27.9.2020. Saatavilla: <https://thl.fi/fi/web/vammaispalvelujen-kasikirja/tuki-ja-palvelut/sopeutumisvalmen- nus/kommunikaatio-opetus-ja-ohjaus>

Verkkopalvelu kehitysvammaisuudesta 2020a. Kuntoutussuunnitelma. Viitattu 1.9.2010. Saatavilla: <https://verneri.net/yleis/kuntoutussuunnitelma>

Verkkopalvelu kehitysvammaisuudesta 2020b. Mitä kehitysvammaisuus on? Viitattu 11.12.2020. Saatavilla: <https://verneri.net/yleis/mita-kehitysvammaisuus-on>

Julkaisemattomat

Malmström Marjo 2020. Kehitysvammaisten päivähoiton järjestäminen.

Lait ja asetukset

Perusopetuslaki 628/1998. Viitattu 30.9.2020. <https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/1998/19980628>

Terveystuolilaki 1326/2010. Viitattu 4.10.2020. <https://finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2010/20101326#L3P29>

Työsopimuslaki 55/2001. Viitattu 25.10.2020. <https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2001/20010055#L2P2>

Taulukot

Taulukko 1. Sidosryhmät.....20